

PŘÍRUČKA SPRÁVNÝCH POSTUPŮ
V PÉČI O KUŘATA CHOVANÁ
NA MASO

Duben 2010

Vyrobeno ve spolupráci

s

Ministerstvem zemědělství České republiky
Státní veterinární správou České republiky
Českou zemědělskou univerzitou v Praze
Mendelovou univerzitou v Brně

Vážení chovatelé,

dostává se Vám do ruky příručka, která byla zpracována s cílem usnadnit Vám orientaci v legislativě, požadavcích a podmínkách z ní vyplývajících pro každodenní péči o kuřata chovaná na maso. Pojem „kuřata chovaná na maso“ definovaný a používaný v právních předpisech a pojmy „kuřata, brojleři, brojlerová kuřata, vykrmovaná kuřata“ a pod. uvedené v této příručce jsou pojmy se shodným obsahem. V jednotlivých kapitolách jsou detailně popsány a zdůrazněny všechny důležité momenty k danému tématu. Podle těchto poznatků by měly být podmínky specifikovány pro pracovní postupy, technologie chovu a chovaný hybrid v jednotlivých chovech kuřat chovaných na maso.

Požadavky vyplývají z evropské legislativy a jsou tudíž stejné pro všechny státy Evropského společenství.

Požadavky zde uvedené je nutné dodržovat od 1. 1. 2010, ale ukládat sankce za porušení těchto požadavků bude možné až od 1. 7. 2010.

První polovina roku 2010 je určena k postupné transformaci nových podmínek do praxe a vysvětlení případných nejasností. Příručka vychází svým obsahem z obsahu kurzu odborné přípravy k péči o kuřata chovaná na maso.

Věřím, že se nám podařilo vytvořit pomůcku, která Vám usnadní práci.

Ing. Dagmar Tůmová
předseda představenstva
ČMDU, o. s.

- 1. Právní předpisy upravující ochranu a chov kuřat chovaných na maso**
JUDr. Jana Traplová str. 4
- 2. Fyziologické vlastnosti, zejména potřeby krmení a pití, chování zvířat a pojem stresu**
Prof. Ing. Eva Tůmová, CSc., Doc. Ing. Martina Lichovníková, Ph.D. str. 16
- 3. Praktické aspekty šetrného zacházení s kuřaty chovanými na maso**
Ing. Lubor Skalka str. 24
- 4. Rozpoznání zdravého, šetrného zacházení s kuřaty chovanými na maso a jejich onemocnění, poskytování první pomoci kuřatům chovaným na maso**
MVDr. Jiří Dousek, Ph.D. str. 30
- 5. Péče o kuřata chovaná na maso v mimořádných situacích, utrácení a porážka v mimořádných situacích. Praktické aspekty šetrného zacházení s kuřaty chovanými na maso při jejich chytání, nakládání a přepravě**
MVDr. Jiří Dousek, Ph.D. str. 32
- 6. Preventivní opatření pro biologickou bezpečnost**
MVDr. Jiří Kruml str. 68
- 7. Vedení doprovodné evidence a dokumentace u kuřat chovaných na maso**
Ing. Vlastislav Machander, Ph.D. str. 74
- 8. Přílohy**
 - 1) Nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat
 - 2) Vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších zákonů ve znění vyhlášky č.202/2010 Sb.
 - 3) Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů
 - 4) Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb. a vyhlášky č. 464/2009 Sb.
 - 5) Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů
 - 6) Výpočet kumulativní míry úmrtnosti

1. Právní předpisy upravující ochranu a chov kuřat chovaných na maso

JUDr. Jana Traplová (MZe, odbor živočišných komodit, oddělení ochrany zvířat)

1.1. Stručný přehled právních předpisů upravujících ochranu a chov kuřat chovaných na maso

Ochrana kuřat chovaných na maso je upravena v celé řadě právních předpisů. Tyto předpisy můžeme členit podle toho, zda upravují konkrétně problematiku chovu a ochrany kuřat chovaných na maso, nebo zda se na ochranu kuřat chovaných na maso vztahují z toho důvodu, že kuřata chovaná na maso patří do kategorie hospodářských zvířat nebo mezi zvířata obecně.

Konkrétně ochranu kuřat chovaných na maso upravují v České republice tyto právní předpisy:

- zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb. a vyhlášky č. 464/2009 Sb.,
- vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů.

Jelikož se na chovatele kuřat chovaných na maso vztahují také právní předpisy, které upravují ochranu hospodářských zvířat a zvířat obecně, uplatní se i následující právní předpisy, které se týkají úseku ochrany zvířat proti týrání:

- vyhláška č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování, ve znění vyhlášky č. 424/2005 Sb.,
- vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě,
- nařízení Rady ES č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činnostech a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ES a nařízení Rady ES č. 1255/97,
- nařízení vlády č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat,
- zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), ve znění pozdějších předpisů.

V této souvislosti je třeba upozornit, že ke dni 26. 8. 2009 byla zrušena vyhláška č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství. Tato vyhláška byla nahrazena vyhláškou č. 268/2009 Sb., o technických požadavcích na stavby, která byla vyhlášena ve Sbírce zákonů 26. 8. 2009. Vyhláška č. 268/2009 Sb. upravuje stavby pro hospodářská zvířata pouze v ustanovení § 50.

1.2. Novelizace právních předpisů v souvislosti s ochranou kuřat chovaných na maso

Dne 4. 9. 2009 byl ve Sbírce zákonů vyhlášen zákon č. 291/2009 Sb., kterým se mění zákon č. 252/1997 Sb., o zemědělství, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony. Jako součást zákona č. 291/2009 Sb. byla projednána také novela zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, viz část třetí novely. Účinnost novely zákona na ochranu zvířat proti týrání nastala od 1. 10. 2009. Některá ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání nabyla účinnosti 1. 1. 2010 – jedná se o povinnosti chovatelů kuřat chovaných na maso. Ustanovení upravující sankce nabývají účinnosti až 30. 6. 2010.

Problematika ochrany kuřat chovaných na maso je s účinností od 1. 1. 2010 nově upravena. Důvodem nové úpravy je nutnost transponovat směrnici Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso.

V této souvislosti je třeba poznamenat, že směrnice je závazná pro každý stát, jemuž je určena, pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba forem a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům. Směrnice tedy není přímo použitelná a nezavazuje občany k plnění povinností, ale zavazuje v tomto případě stát, aby směrnici zapracoval (transponoval) do vnitrostátních právních předpisů. Povinnosti na úseku ochrany kuřat chovaných na maso jsou proto závazně stanoveny v českých právních předpisech.

Novinky jsou obsaženy především v ustanovení § 12d a § 12e zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 291/2009 Sb. Zákon na ochranu zvířat proti týrání upravuje základní povinnosti chovatelů kuřat chovaných na maso a vymezuje základní pojmy v této oblasti (např. pojem kuřata chovaná na maso, hustota osazení, využitelná plocha, hejno kuřat). Dále jsou v § 22 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání doplněny kompetence orgánů veterinární správy k vydávání a odnímání povolení chovu kuřat chovaných na maso se zvýšenou hustotou osazení a v části sedmé zákona na ochranu zvířat proti týrání jsou doplněny sankce za delikty spáchané na úseku ochrany kuřat chovaných na maso. Právní úprava ochrany kuřat chovaných na maso je tedy obsažena v ustanovení § 12d, § 12e, § 20 odst. 1 písm. s) a t), § 22 odst. 1 písm. o) a p), § 27 odst. 3 písm. i) a j), § 27 odst. 10 písm. b) a c), § 27a odst. 4 písm. i) a j), § 27a odst. 17 písm. b), § 29 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Dále jsou ustanovení ve vztahu k chovu kuřat chovaných na maso obsažena v § 11 až 11c vyhlášky č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb. a č. 464/2009 Sb. Novela vyhlášky o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat provedená vyhláškou č. 464/2009 Sb. upravuje podrobněji požadavky na hospodářství a požadavky na chov kuřat chovaných na maso, obsah záznamů o chovu kuřat chovaných na maso, obsah údajů a seznam vzorků, které jsou chovatelé povinni poskytovat osobě uvedené v § 20 odst. 1 písm. s) zákona na ochranu zvířat proti týrání, požadavky na hospodářství, požadavky na obsah a vedení dokumentace a požadavky na chov kuřat chovaných na maso při hustotě osazení vyšší než 33 kg/m², kritéria pro povolení zvýšené hustoty osazení, obsah a rozsah kurzu odborné přípravy k péči o kuřata chovaná na maso pro získání osvědčení o způsobilosti k péči o kuřata chovaná na maso, požadavky na vybavení školicího pracoviště, kvalifikaci lektorů, podmínky a způsob vydávání osvědčení a jeho vzor.

Této problematice se dotýká také vyhláška č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem. Ustanovení § 64b této vyhlášky upravuje registr drůbeže v hospodářství, v němž jsou chována kuřata chovaná na maso. Ustanovení § 66a této vyhlášky upravuje hlášení o stavech drůbeže v hospodářství, v němž je chováno hejno pro výkrm, včetně kuřat chovaných na maso, nebo hejno pro odchov.

1.3. Základní povinnosti podle zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů

Základním právním předpisem na úseku ochrany zvířat proti týrání je zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění zákona č. 162/1993 Sb., zákona č. 193/1994 Sb., zákona č. 243/1997 Sb., nálezu Ústavního soudu č. 30/1998 Sb., zákona č. 77/2004 Sb., zákona č. 413/2005 Sb., zákona č. 77/2006 Sb., zákona č. 312/2008 Sb. a zákona č. 291/2009 Sb. (dále jen „zákon na ochranu zvířat proti týrání“).

Preambule zákona na ochranu zvířat proti týrání stanoví: „Zvířata jsou stejně jako člověk živými tvory, schopnými na různém stupni pociťovat bolest a utrpení, a zasluhují si proto pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.“ Tato preambule tedy přiznává zvířeti specifické postavení, postavení živého tvora, kterého je třeba chránit, respektovat jeho potřeby a věnovat mu pozornost. Nicméně zvíře je věcí ve smyslu ustanovení § 118 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v platném znění, a nic na tom nemění ani ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání. Zvíře je předmětem řady právních vztahů, kdy je s ním zacházeno obdobně jako s jinými věcmi. V současné době je zvíře v českém právním řádu považováno za věc, a to jak podle občanského zákoníku, tak podle trestního zákoníku. Zvíře je ovšem věcí sui generis – svého druhu.

Zvířatům je na rozdíl od řady jiných věcí poskytována zvýšená ochrana. Zvířata nemají práva a povinnosti, nemohou se sama bránit, je tedy na člověku, aby zabezpečil jejich ochranu, a to i prostřednictvím práva. Právní ochranu zvířatům zabezpečuje především zákon na ochranu zvířat proti týrání a prováděcí právní předpisy k němu vydané. Ze zákona na ochranu zvířat proti týrání plyne, že zvíře má oproti jiným věcem odlišné postavení.

Účelem zákona na ochranu zvířat proti týrání je chránit zvířata, jež jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich usmrcením bez důvodu, pokud byly způsobeny, byť i z nedbalosti, člověkem.

Zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví, které činnosti jsou považovány za týrání zvířat, důvody k usmrcení zvířete, upravuje ochranu zvířat při usmrcování, použití znečistlivění, ochranu zvířat při veřejném vystoupení, povinnosti pořadatelů těchto akcí, ochranu zvířat při přepravě, stanoví podmínky, které je nutno dodržovat při chovu hospodářských zvířat, zvířat v zájmových chovech a volně žijících zvířat, včetně handicapovaných zvířat, podmínky chovu a ochrany pokusných zvířat. Dále zákon na ochranu zvířat proti týrání stanoví orgány ochrany zvířat a jejich působnost, upravuje správní delikty a přestupky na úseku ochrany zvířat.

1.3.1. Pojmy zákona na ochranu zvířat proti týrání

Zákon na ochranu zvířat proti týrání upravuje pojmy především v ustanovení § 3. Nejdůležitějšími pojmy jsou pojmy zvíře, chovatel a hospodářské zvíře. V praxi je však nutné seznámit se také s řadou dalších pojmů, které toto ustanovení obsahuje. Blíže viz § 3 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

- **Zvířetem** se rozumí každý živý obratlovec kromě člověka, nikoliv však plod nebo embryo. Mezi zvířata tedy zahrnováni bezobratlí.
- **Chovatelem** se rozumí každá právnická nebo fyzická osoba, která drží nebo chová zvíře nebo zvířata, trvale nebo dočasně, přemísťuje zvíře, nebo obchoduje se zvířaty, provozuje jatky, útulky, záchrané stanice, hotely a penziony pro zvířata nebo zoologické zahrady, provádí pokusy na zvířeti nebo zvířatech anebo pořádá jejich veřejná vystoupení. Chovatelem není pouze osoba, která má ke zvířeti vlastnické právo, chovatelem je i ten, kdo o zvíře dočasně pečuje, např. s ním manipuluje. To je důležité z hlediska toho, komu lze uložit sankci za porušení právních předpisů.
- **Hospodářským zvířetem** se rozumí zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, oslí a jejich kříženci, **drůbež**, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací. Do této kategorie patří i kuřata chovaná na maso.
- **Utrpením** se rozumí stav zvířete způsobený jakýmkoliv podnětem nebo zákrokem, kterého se zvíře nemůže samo zbavit a který u zvířete způsobuje bolest, zranění, zdravotní poruchu anebo smrt.
- **Nepřiměřenou bolestí** se rozumí bolest neodpovídající povaze potřebného zákroku.
- **Usmrcením** se rozumí jakýkoliv zákrok nebo jednání, které způsobí smrt zvířete.
- **Porážkou** se rozumí usmrcení jatečného zvířete za účelem využití jeho produktů.
- **Utracením** se rozumí usmrcení zvířete, pokud možno bezbolestně, stanovenými veterinárními prostředky a vybavením, provedené veterinárním lékařem, osobou odborně způsobilou podle § 17 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání nebo provedené pod jejich kontrolou.
- **Utýráním** se rozumí přivození smrti zvířete v důsledku bolestivého anebo jinou trýzeň zvířeti působícího jednání člověka, které zvíře přežije, ale které má za následek nutnost jeho utracení pro následky z utrpení, anebo usmrcení zvířete zakázanými metodami (§ 5 odst. 8 a § 14 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání).

- **Zařízením** se rozumí podnik, ústav, budovy, komplexy budov nebo jiné prostory, v nichž je provozována činnost se zvířaty; může se jednat o zařízení, která nejsou úplně oplocena nebo zastřešena, jakož i o pohyblivá zařízení.
- **Přepravou** se rozumí přesun živých zvířat v dopravních prostředcích, včetně jejich nakládky, vykládky nebo překládky.
- **Intenzivním chovem** se rozumí chov, při kterém jsou využívány chovatelské metody, při nichž jsou hospodářská zvířata chována v takových počtech nebo hustotě, nebo za takových podmínek, nebo na takové úrovni produkce, že jejich zdraví a životní pohoda závisejí na častém dohledu člověka.

Další pojmy, které se dotýkají problematiky ochrany kuřat chovaných na maso, obsahuje § 12 odst. 1 a 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

- **Kuřata chovaná na maso** – kuřata druhu kur domácí (*Gallus gallus*), která jsou chována na maso.
- **Hospodářství** – výrobní provoz s chovem kuřat chovaných na maso.
- **Hala hospodářství** – budova hospodářství, ve které je chováno hejno kuřat chovaných na maso.
- **Využitelná plocha** – plocha se stelivem kdykoliv přístupná kuřatům chovaným na maso.
- **Hustota osazení** – celková živá hmotnost kuřat chovaných na maso, která se ve stejném čase nacházejí v hale, a to na čtvereční metr využitelné plochy.
- **Hejno kuřat chovaných na maso** – skupina kuřat chovaných na maso, která jsou umístěna v hale hospodářství a která se v této hale nacházejí současně.

1.3.2. Vybraná ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání, která se vztahují na všechny kategorie zvířat

Zákon na ochranu zvířat proti týrání obsahuje obecná ustanovení, která se vztahují na všechna zvířata bez ohledu na to, do jaké kategorie tato zvířata patří a k jakému účelu jsou chována. Tato obecná ustanovení se tedy vztahují i na chovatele hospodářských zvířat i konkrétně na chovatele kuřat chovaných na maso.

V ustanovení § 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání je obecně stanoveno, že se zakazuje týrání zvířat a že se zakazují všechny formy propagace týrání zvířat.

Ustanovení § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání stanoví, co se považuje za týrání. Dále jsou uvedeny některé formy týrání zvířat, blíže viz § 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání. Za týrání se považuje:

- vydat slabé, nevléčitelně nemocné, vyčerpané nebo staré zvíře, pro které je další přežívání spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcení,
- používat podnětů, předmětů nebo bolest vyvolávajících pomůcek tak, že působí klinicky zjevné poranění nebo následné dlouhodobé klinicky prokazatelné negativní změny v činnosti nervové soustavy nebo jiných orgánových systémů zvířat,
- podávat zvířeti bez souhlasu veterinárního lékaře veterinární léčiva a přípravky s výjimkou těch, které jsou volně v prodeji, provádět krvavé zákroky, pokud nejsou prováděny osobou odborně způsobilou,
- vyvolávat bezdůvodně nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy,
- chovat zvířata v nevhodných podmínkách nebo tak, aby si sama nebo vzájemně způsobovala utrpení,
- zacházet se zvířetem, přepravovat je nebo je pohánět způsobem, který vyvolává nepřiměřenou bolest, utrpení nebo poškození zdraví anebo vede k jeho neúměrnému fyzickému vyčerpání,
- usmrtit zvíře způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení.

Ustanovení § 4a zákona na ochranu zvířat proti týrání se zabývá problematikou propagace týrání.

Za propagaci týrání se považuje zejména:

- vystavování, jiné demonstrace nebo předvádění zvířete, na kterém byl proveden zákrok uvedený v § 4 odst. 1 písm. g), na veřejném vystoupení,
- zveřejnění popisu nebo vyobrazení, které navádí k postupům, praktikám chovu nebo výcviku, odchytu nebo usmrcování, úpravám vzhledu zvířete a zásahům do jeho zdravotního stavu spojeným s týráním zvířete tak, jak je vymezeno tímto zákonem, pokud v doprovodné informaci není uvedeno, nebo to jinak nevyplývá, že se jedná o činnosti zakázané tímto zákonem.

Podle ustanovení § 5 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání nikdo nesmí bez důvodu usmrtit zvíře. Podle ustanovení § 5 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání je důvodem k usmrcení např.:

- využití produktů hospodářského zvířete,
- slabost, nevyléčitelná nemoc, těžké poranění, genetická nebo vrozená vada, celkové vyčerpání nebo stáří zvířete, jsou-li pro další přežívání spojeny s trvalým utrpením,
- bezprostřední ohrožení člověka zvířetem,
- nařízené mimořádné veterinární nebo hygienické opatření při ochraně před nákazami,
- deratizace a opatření v boji proti škodlivým organismům,
- uložené zvláštní opatření v případě nemožnosti identifikovat zvíře podle zvláštních právních předpisů.

Osoby provádějící usmrcení zvířete jsou povinny přesvědčit se, že zvíře je podle prokazatelných příznaků mrtvé. Nestanoví-li zákon na ochranu zvířat proti týrání jinak, zakazují se následující metody usmrcování zvířat:

- utopení a jiné metody udušení včetně použití farmak typu myorelaxantů, použití takových látek a přípravků, jejichž dávkování neuvede zvíře do hlubokého celkového znecitlivění a bezpečně nezpůsobí následnou smrt,
- ubití, ubodání nebo jiné metody, které zvířeti způsobí nepřiměřenou bolest nebo utrpení,
- použití elektrického proudu, pokud nenastane okamžitá ztráta vědomí,
- použití lepů a jiných podobných prostředků, které dlouhodobě omezují pohyb zvířete tak, že k usmrcení zvířete dochází v důsledku nedostatku potravy nebo tekutin anebo v důsledku jiných metabolických poruch.

1.3.3. Vybraná ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání, která se vztahují na chovatele hospodářských zvířat

Speciálně se ochranou hospodářských zvířat zabývá část čtvrtá zákona na ochranu zvířat – ustanovení § 9 až § 12d. Ustanovení § 9 stanoví, co je při chovu hospodářských zvířat zakázáno, např. chovat zvířata v tak velkých nebo v tak uspořádaných skupinách anebo v takových prostorách, ve kterých jim míra nebo četnost vzájemných útoků působí utrpení, které neumožňují přirozený odpočinek či řádnou péči nebo ve kterých nemohou uspokojit své potřeby v příjmu potravy a vody anebo jiné potřeby nezbytné pro jejich život a zdraví.

Podle ustanovení § 10 zákona na ochranu zvířat proti týrání platí, že dojde-li k utrpení nebo jinému poškození zvířat prokazatelně v důsledku nevhodné technologie, je chovatel povinen tuto technologii upravit nebo změnit; jde-li o technologické zařízení a stavby, stanoví lhůty a způsob jejich úpravy nebo změny Ministerstvo zemědělství prováděcím právním předpisem.

Ustanovení § 11 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání upravuje povinnosti chovatelů v intenzivních chovech. Ustanovení § 11 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání stanoví, že chovatel je povinen učinit opatření nezbytná pro zabránění úniku hospodářských zvířat, dále stanoví povinnost mít pohotově k dispozici nástroje a pomůcky k okamžitému poskytnutí první pomoci, pomoci při porodu či náhlém onemocnění a vlastní vyprošťovací nářadí odpovídající druhu chovaných zvířat a používané technologii, zařízení k nakládce a vykládce zvířat, jakož i nástroje k okamžitému omráčení a vykvrvení hospodářského zvířete při nutné porážce.

Ustanovení § 12, § 12a, § 12b a § 12c zákona na ochranu zvířat proti týrání upravují základní požadavky na chov hospodářských zvířat, včetně požadavků na personál, napájení, krmení, vybavení prostor. Blíže viz příslušná ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání.

1.4. Ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání, která se vztahují konkrétně na chovatele kuřat chovaných na maso

1.4.1. Na koho se nevztahuje právní úprava ochrany kuřat chovaných na maso

Ochrana kuřat chovaných na maso je upravena především v ustanovení § 12d zákona na ochranu zvířat proti týrání. Toto ustanovení se ale nevztahuje na všechny osoby, které chovají kuřata chovaná na maso. Je stanovena minimální prahová hodnota pro uplatňování této právní úpravy, aby se zamezila nepřiměřená opatření, která by se vztahovala i na chov malých hejn kuřat. Podle ustanovení § 12e zákona na ochranu zvířat proti týrání se ustanovení § 12d nevztahuje na

- a) hospodářství s méně než 500 kuřaty,
- b) hejna kuřat pro rozmnožovací chov,
- c) líhně,
- d) kuřata z extenzivního chovu ve vnitřních prostorách a z chovu ve volném výběhu podle přímo použitelného předpisu Evropských společenství,
- e) kuřata z ekologického chovu podle přímo použitelného předpisu Evropských společenství.

1.4.2. Odborná způsobilost na úseku ochrany kuřat chovaných na maso – kurz odborné přípravy k péči o kuřata chovaná na maso a poučení dalších osob

Je důležité, aby osoby pečující o kuřata chovaná na maso byly seznámeny s odpovídajícími požadavky na dobré životní podmínky – pohodu zvířat a měly odpovídající odbornou přípravu pro plnění svých úkolů, proto i tyto otázky zákon na ochranu zvířat proti týrání upravuje. Zákon na ochranu zvířat proti týrání upravuje 2 různé úrovně odborné způsobilosti.

Podle § 12d odst. 7 zákona na ochranu zvířat proti týrání musí chovatel zajistit, aby za každý chov kuřat chovaných na maso byla stanovena osoba odborně způsobilá k péči o kuřata chovaná na maso. Toto osvědčení vydává Ministerstvo zemědělství na základě absolvování kurzu odborné přípravy k péči o kuřata chovaná na maso.

Podle § 12d odst. 6 musí chovatel poskytnout osobám, které jsou jím zaměstnány nebo najaty, aby pečovaly o kuřata chovaná na maso nebo aby je chytaly a nakládaly, poučení týkající se požadavků na ochranu zvířat, včetně požadavků na způsoby porážení používané v hospodářstvích. Splnění této povinnosti je na vyžádání orgánů ochrany zvířat chovatel povinen doložit.

1.4.3. Hustota osazení a povinnosti chovatelů kuřat chovaných na maso

Právní úprava ochrany kuřat chovaných na maso je založena na tom, že rozlišuje 3 různé hustoty osazení (celková živá hmotnost kuřat chovaných na maso, která se ve stejném čase nacházejí v hale, a to na čtvereční metr využitelné plochy), a podle toho jsou stanoveny různé povinnosti pro chovatele kuřat chovaných na maso:

- hustota osazení do 33 kg/m²,
- hustota osazení od 33 kg/m² do 39 kg/m² (vyšší hustota osazení),
- hustota osazení od 39 kg/m² do 42 kg/m² (zvýšená hustota osazení).

Hustota osazení do 33 kg/m²

Maximální hustota osazení v hospodářství nesmí překročit 33 kg/m² (viz § 12 odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání), s dále uvedenými výjimkami. Povinnosti stanovené pro chovatele kuřat s hustotou osazení do 33 kg/m² jsou ty nejzákladnější (viz § 12d odst. 1 a vyhláška č. 208/2004 Sb.). Pro chov kuřat chovaných na maso s touto hustotou osazení není třeba žádné oznámení, sdělení nebo povolení.

Při chovu kuřat druhu kur domácí (*Gallus gallus*), která jsou chována na maso („kuřata chovaná na maso“), musí chovatel

- a) dodržovat požadavky na hospodářství a požadavky na chov kuřat chovaných na maso stanovené prováděcím právním předpisem (blíže viz vyhláška č. 208/2004 Sb.),
- b) předávat pověřené osobě podle plemenářského zákona hlášení o chovu kuřat chovaných na maso,

- c) vést záznamy o chovu kuřat chovaných na maso stanovené prováděcím právním předpisem; tyto záznamy musí chovatel uchovávat alespoň po dobu 3 let a na vyžádání je předložit příslušnému orgánu ochrany zvířat,
- d) poskytovat osobě uvedené v § 20 odst. 1 písm. s) zákona na ochranu zvířat proti týrání údaje a vzorky stanovené prováděcím právním předpisem (podrobněji viz níže).

Hustota osazení od 33 kg/m² do 39 kg/m² (vyšší hustota osazení)

Podle § 12d odst. 3 zákona na ochranu zvířat proti týrání chovatel, který splňuje požadavky podle § 12d odst. 1 a 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání (tedy požadavky stanovené pro hustotu osazení do 33 kg/m²), může provozovat chov kuřat chovaných na maso s hustotou osazení vyšší než 33 kg/m², pokud

- a) sdělí pověřené osobě podle plemenářského zákona úmysl používat vyšší hustotu osazení hlášením o chovu kuřat chovaných na maso,
- b) splňuje požadavky na hospodářství, požadavky na obsah a vedení dokumentace a požadavky pro vyšší hustotu osazení stanovené prováděcím právním předpisem (tedy vyhláškou č. 208/2004 Sb.).

Maximální hustota osazení v tomto případě nesmí překročit 39 kg/m². Chovatel je povinen hlásit změnu hustoty osazení nejméně 15 dnů před umístěním hejna kuřat chovaných na maso do haly.

Chovatel, který chová kuřata chovaná na maso s hustotou osazení vyšší než 33 kg/m², je povinen

- a) z údajů vedených podle § 12d odst. 1 písm. c) vypočítat údaje o denní míře úmrtnosti hejna a kumulativní denní míře úmrtnosti hejna,
- b) v doprovodné dokumentaci k dodávce kuřat chovaných na maso na jatky uvést údaje o denní míře úmrtnosti hejna a kumulativní denní míře úmrtnosti hejna a údaje o hybridu a plemeni kuřete.

Hustota osazení od 39 kg/m² do 42 kg/m² (zvýšená hustota osazení)

Chovatel může provozovat chov kuřat chovaných na maso se zvýšenou hustotou osazení, která překračuje hustotu 39 kg/m² maximálně o 3 kg/m², pokud mu bude na žádost a po splnění kritérií pro povolení zvýšené hustoty osazení stanovených prováděcím právním předpisem (viz níže) vydáno krajskou veterinární správou rozhodnutí o povolení chovu kuřat chovaných na maso se zvýšenou hustotou osazení. Krajská veterinární správa povolení rozhodnutím odejme či změní, jestliže chovatel přestane splňovat kritéria, za kterých bylo rozhodnutí o povolení vydáno.

Požadavky stanovené v § 12d odst. 3 platí při této hustotě osazení obdobně, tzn. chovatel kuřat chovaných na maso musí při této hustotě osazení plnit i ty povinnosti, které jsou stanoveny pro chov při hustotě osazení nižší.

Kritéria pro povolení zvýšené hustoty osazení, která překračuje hustotu 39 kg/m², a to maximálně o 3 kg/m², upravuje § 11b vyhlášky č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění pozdějších předpisů.

Kritéria pro povolení zvýšené hustoty osazení, která překračuje hustotu 39 kg/m², a to maximálně o 3 kg/m², jsou následující:

- a) sledování daného hospodářství prováděné příslušným orgánem ochrany zvířat během posledních 2 let neodhalilo žádné nedostatky, pokud jde o požadavky stanovené právními předpisy upravujícími ochranu a chov kuřat chovaných na maso,

(Poznámka: Jedná se o zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů, vyhlášku č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů, směrnici Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso.)

- b) sledování vlastníkem nebo držitelem hospodářství se provádí za použití příruček osvědčených řídicích postupů, které obsahují pokyny k dodržení právních předpisů upravujících ochranu a chov kuřat chovaných na maso,

- c) u nejméně sedmi po sobě následujících kontrolovaných hejn v hale byla kumulativní denní úmrtnost nižší než 1 % + 0,06 % vynásobeno věkem poraženého hejna vyčísleným ve dnech.

Pokud příslušný orgán ochrany zvířat neprováděl během posledních dvou let v daném hospodářství sledování, musí být provedeno alespoň jedno sledování s cílem ověřit, zda byl splněn požadavek podle písmene a).

Odchylně od písm. c) může příslušný orgán rozhodnout o zvýšení hustoty osazení, poskytl-li vlastník či držitel dostatečné vysvětlení k výjimečné povaze vyšší kumulativní denní míry úmrtnosti nebo prokázal-li, že není v jeho možnostech ovlivnit její příčiny.

1.5. Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, která se vztahuje k chovu kuřat chovaných na maso

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb. a vyhlášky č. 464/2009 Sb., je určena k provedení § 10, § 12a, § 12c odst. 3, § 12d odst. 8 a § 29a odst. 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Dne 23. 12. 2009 byla ve Sbírce zákonů vyhlášena **vyhláška č. 464/2009 Sb., kterou se mění vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb.** Tato vyhláška nabyla účinnosti dnem **1. ledna 2010**, s určitými výjimkami, které se ovšem nevztahují k chovu kuřat chovaných na maso. Hlavními důvody novelizace vyhlášky byla transpozice směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso, nahrazení některých ustanovení zrušené vyhlášky č. 191/2002 Sb., o technických požadavcích na stavby pro zemědělství, a zvýšení úrovně ochrany hospodářských zvířat. Některá ustanovení jsou upřesněna tak, aby bylo dosaženo plného souladu se směrnicemi na úseku ochrany zvířat proti týrání.

Ve vztahu k chovu kuřat chovaných na maso tato vyhláška upravuje požadavky na hospodářství a požadavky na chov kuřat chovaných na maso, obsah záznamů o chovu kuřat chovaných na maso, obsah údajů a seznam vzorků, které jsou chovatelé povinni poskytovat osobě uvedené v § 20 odst. 1 písm. s) zákona na ochranu zvířat proti týrání, požadavky na hospodářství, požadavky na obsah a vedení dokumentace a požadavky na chov kuřat chovaných na maso při hustotě osazení vyšší než 33 kg/m², kritéria pro povolení zvýšené hustoty osazení, obsah a rozsah kurzu odborné přípravy k péči o kuřata chovaná na maso pro získání osvědčení o způsobilosti k péči o kuřata chovaná na maso, požadavky na vybavení školicího pracoviště, kvalifikaci lektorů, podmínky a způsob vydávání osvědčení a jeho vzor.

Ustanovení § 11 vyhlášky č. 208/2004 Sb. se vztahuje k § 12d odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání a transponuje Přílohu I (Požadavky na hospodářství) směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso. Bod 11 této přílohy je transponován v § 64a a § 64b vyhlášky č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění pozdějších předpisů.

Podle ustanovení § 20 odst. 1 písm. s) zákona na ochranu zvířat proti týrání Ministerstvo zemědělství stanoví osobu, která zajistí od chovatelů sběr a vědecky podloženou objektivní a srovnatelnou analýzu údajů založených na sledování reprezentativního vzorku hejn kuřat chovaných na maso, porážených během období o délce minimálně jednoho roku, a předloží tuto analýzu ministerstvu. Podle § 12d odst. 8 zákona na ochranu zvířat proti týrání Ministerstvo zemědělství stanoví prováděcím právním předpisem kromě jiného obsah údajů a seznam vzorků, které jsou chovatelé povinni poskytovat osobě uvedené v § 20 odst. 1 písm. s) zákona. Tento seznam je stanoven právě v § 11 odst. 9 vyhlášky č. 208/2004 Sb. V § 11 odst. 9 vyhlášky č. 208/2004 Sb. jsou tedy uvedeny údaje, které budou vyžadovány pouze v rámci zpracování vědecké analýzy. Nejedná se o údaje, které by museli chovatelé předkládat opakovaně. Jedná se o tyto údaje:

- a) počet kuřat chovaných na maso v hejnu kuřat chovaných na maso na počátku výkrmu,
- b) využitelná plocha v m²,
- c) hybrid nebo plemeno kuřat chovaných na maso, jsou-li známy,
- d) počet dní výkrmu kuřat chovaných na maso, tedy délka výkrmového turnusu,
- e) počet kuřat chovaných na maso odeslaných na porážku, tedy počet kuřat chovaných na maso, která zůstala v hejnu kuřat chovaných na maso po odebrání kuřat chovaných na maso určených k prodeji nebo po provedené brakaci, kterou se rozumí usmrcování nemocných nebo zraněných kuřat chovaných na maso,
- f) denní míra úmrtnosti hejna a kumulativní denní míra úmrtnosti hejna,
- g) počet kuřat chovaných na maso uhynulých během přepravy na jatka,
- h) výsledky postmortálního vyšetření na jatkách podle § 11a odst. 6 a 7.

Ustanovení § 11a vyhlášky č. 208/2004 Sb. se vztahuje k § 12d odst. 3 zákona na ochranu zvířat a transponuje Přílohu II a III (Požadavky při vyšší hustotě osazení a Sledování a následná opatření na jatcích) směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso. Tato směrnice v souvislosti s § 11a odst. 7 vyhlášky stanoví, že vlastník či chovatel zvířat a příslušný orgán podniknou vhodná opatření. Vhodnými opatřeními jsou tyto kompetence příslušného orgánu veterinární správy uvedené v § 22 odst. 1 zákona na ochranu zvířat proti týrání: vykonávají dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám, na základě kontrolního zjištění ukládají nápravná opatření chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám, podávají podněty obecním úřadům obcí s rozšířenou působností k projednávání přestupků a správních deliktů vyplývajících z porušení povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým nebo právnickým osobám na úseku ochrany zvířat. Podle § 10 zákona na ochranu zvířat proti týrání dojde-li k utrpení nebo jinému poškození zvířat prokazatelně v důsledku nevhodné technologie, je chovatel povinen tuto technologii upravit nebo změnit.

Ustanovení § 11b vyhlášky č. 208/2004 Sb. se vztahuje k § 12d odst. 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání a transponuje Přílohu V (Kritéria pro použití zvýšené hustoty osazení) směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso.

Ustanovení § 11c vyhlášky č. 208/2004 Sb. se vztahuje k § 12d odst. 7 zákona na ochranu zvířat proti týrání a transponuje Přílohu IV (Odborná příprava) Směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso. Povinnost odborné přípravy plyne z článku 4 výše uvedené směrnice. Je důležité, aby osoby pečující o kuřata byly seznámeny s příslušnými požadavky na dobré životní podmínky zvířat a měly odpovídající odbornou přípravu pro plnění svých úkolů, proto i tyto otázky vyhláška podrobně upravuje. Při kurzu nebudou používána živá zvířata, ale modely a instruktážní filmy. Jedná se o šestihodinový jednodenní, jednorázový kurz, u kterého se předpokládá organizační spoluúčast Ministerstva zemědělství a Českomoravské drůbežářské unie.

1.6. Sankce za porušení povinností na úseku ochrany zvířat proti týrání a zvláštní opatření

1.6.1. Sankce podle zákona na ochranu zvířat proti týrání

Zákon na ochranu zvířat proti týrání upravuje sankce a sankční řízení v části sedmé, která se nazývá Správní delikty. V případě porušení povinností stanovených zákonem na ochranu zvířat proti týrání bude fyzická osoba, která je podnikatelem, nebo právnická osoba postížena za správní delikt. Fyzická osoba bude potrestána za přestupek.

Správní delikty a přestupky podle zákona na ochranu zvířat proti týrání projednává – pokuty ukládá – v prvním stupni obecní úřad obce s rozšířenou působností (§ 28 odst. 6 zákona na ochranu zvířat proti týrání). Obecní úřad obce s rozšířenou působností je povinen projednat všechny podněty podané podle § 22 odst. 1 písm. m) (tedy podané krajskou veterinární správou), písemně vyrozumět příslušnou krajskou veterinární správu do jednoho měsíce od podání podnětu o učiněných opatřeních a po vydání rozhodnutí o výsledku řízení (§ 24a odst. 4 zákona na ochranu zvířat proti týrání).

Obecní úřad obce s rozšířenou působností si vyžádá v řízení o správním deliktu odborné vyjádření orgánů veterinární správy, které je pro toto řízení závazné. Je-li řízení zahájeno z podnětu orgánu veterinární správy a součástí podnětu je i odborné vyjádření, další odborné vyjádření se nevyžaduje. Odborné vyjádření se rovněž nevyžaduje v řízení o správním deliktu spočívajícím v porušení povinnosti učinit opatření proti úniku zvířete (§ 24a odst. 5 zákona na ochranu zvířat proti týrání).

Zákon na ochranu zvířat proti týrání umožňuje uložit pokutu

- do výše 50 000 Kč (jedná se o případy, kdy nedojde k narušení tělesné integrity zvířete, především v případech porušení povinnosti vést zákonem stanovené evidence, o případy úniku zvířete apod.),
- do výše 200 000 Kč (u méně závažných případů týrání zvířat),
- do výše 500 000 Kč (u závažných případů týrání zvířat).

Obecná skutková podstata spočívá v týrání zvířat. Fyzická osoba se dopustí přestupku a právnická nebo podnikající fyzická osoba se dopustí správního deliktu tím, že týrá zvíře (§ 27 odst. 1 písm. b), § 27a odst. 1 písm. b) zákona na ochranu zvířat proti týrání). Jako týrání zvířat je postihováno nejen poruše-

ni § 4 (stanoví příkladný výčet toho, co se považuje za týrání), ale i porušení dalších ustanovení zákona na ochranu zvířat proti týrání, a to v případě, že dojde k zásahu do tělesné integrity zvířete, ke zranění, zdravotní poruše, poškození zdraví, bolesti, utrpení zvířete, chovu zvířat v nevhodných podmínkách apod.

Právnícká nebo podnikající fyzická osoba se jako chovatel hospodářských zvířat dopustí správního deliktu tím, že

- nezajistí provádění prohlídky hospodářských zvířat podle § 11 odst. 1,
- neučiní opatření nezbytná pro zabránění úniku hospodářských zvířat nebo nemá k dispozici nástroje a pomůcky uvedené v § 11 odst. 2,
- nezajistí pro chov hospodářských zvířat dostatečně početný a odborně způsobilý personál podle § 12 odst. 2,
- v rozporu s § 12a odst. 3 chová hospodářská zvířata v intenzivním chovu bez zajištění poplašného systému větrání nebo bez pomocného systému větrání anebo v případě zjištěné závady automatických a mechanických zařízení neprovede náležité kroky k zajištění zdraví a příznivého stavu zvířat, nebo
- nedodrží minimální standardy pro chov hospodářských zvířat podle § 12c odst. 3,
- při chovu kuřat chovaných na maso neplní podmínky chovu stanovené v § 12d odst. 1 písm. a) a odst. 2 až 5, nebo
- při chovu kuřat chovaných na maso nevede, nechovává a při kontrole nepředloží záznamy podle § 12d odst. 1 písm. c), nepředává pověřené osobě údaje podle § 12d odst. 1 písm. b), neposkytne údaje a vzorky podle § 12d odst. 1 písm. d), neposkytuje údaje podle § 12d odst. 5, neprovede poučení podle § 12d odst. 6 nebo pečuje o kuřata chovaná na maso bez zajištění osoby odborně způsobilé podle § 12d odst. 7.

1.6.2. Zvláštní opatření

Na návrh krajské veterinární správy může obecní úřad obce s rozšířenou působností správním rozhodnutím podle § 28a zákona na ochranu zvířat proti týrání

- a) nařídit a zajistit umístění týraného zvířete do náhradní péče, vyžaduje-li to jeho zdravotní stav, nebo pokud je opakovaně týráno,
- b) nařídit chovateli zajistit opatření ke snížení počtu hospodářských zvířat včetně jejich usmrcení v souladu s tímto zákonem, dochází-li k jejich týrání,
- c) nařídit chovateli pozastavení činnosti, při které dochází k týrání zvířat, a to do doby odstranění závad.

Náklady spojené s umístěním týraného zvířete do náhradní péče a s následnou péčí o ně hradí osoba, jíž bylo zvíře odebráno. Náklady na léčení zvířete, které bylo týráno a poškozeno tak na zdraví, ponese osoba, jež tento stav způsobila, i když přesahují hodnotu zvířete. Náklady spojené se snížením počtu hospodářských zvířat hradí chovatel.

1.6.3. Trestné činy na úseku ochrany zvířat proti týrání

Ne vždy se v případě týrání zvířete jedná pouze o přešupek či jiný správní delikt. Zvířata jsou chráněna také trestním zákoníkem. V některých případech může pro vlastníka zvířete nebo jinou osobu z jejich jednání, z toho jak nakládají se zvířetem, vyplývat trestněprávní odpovědnost.

Významné změny na úseku ochrany zvířat proti týrání přinesl nový trestní zákon – **zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník**, který **nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2010**. Nový trestní zákoník přináší změny v oblasti postihu za týrání zvířat. Ministerstvo zemědělství v rámci připomínkového řízení intenzivně spolupracovalo na formulaci nových ustanovení trestního zákoníku, která se týkají zpřísnění postihů za týrání a utýrání zvířat. Jde jednak o zvýšení trestní sazby trestu odnětí svobody, jednak o rozšíření případů, které bude možno postihnout jako trestný čin týrání zvířat. Trestný čin „týrání zvířat“ je upraven v § 302 trestního zákoníku. Zavádí se nový trestný čin „zanedbání péče o zvíře z nedbalosti“ – § 303 trestního zákoníku. Z důvodu nové právní úpravy jsou od 1. ledna 2010 některé skutky, které byly podle dosavadní právní úpravy projednávány obecními úřady obcí s rozšířenou působností pouze jako přestupky podle zákona na ochranu zvířat proti týrání, projednávány jako trestné činy orgány činnými v trestním řízení.

Týrání zvířat

- (1) Kdo týrá zvíře
 - a) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo
 - b) surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.
- (2) Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán,
 - a) byl-li za čin uvedený v odstavci 1 v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán, nebo
 - b) způsobí-li týranému zvířeti takovým činem trvalé následky na zdraví nebo smrt.
- (3) Odnětím svobody na jeden rok až pět let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 na větším počtu zvířat.

Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti

(1) Kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.

(2) Odnětím svobody až na dvě léta bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt nebo trvalé následky na zdraví většímu počtu zvířat.“

Z praxe jsou známé případy, kdy osoba, která má o zvíře pečovat, je ponechá z různých důvodů (odjezd na dovolenou, opuštění bydliště atd.) bez potřebné péče a zvířata strádají žízní, hladem, působením klimatických vlivů a následným poškozením fyziologických funkcí. V důsledku zanedbání potřebné péče jsou v některých případech v podobných podmínkách i celé skupiny zvířat chovaných k hospodářským účelům, což vyvolává oprávněně pozornost celé veřejnosti. Jako příklad lze uvést i situace, k nimž dochází při nesprávných podmínkách transportu zvířat, kdy je přepravováno příliš velké množství zvířat v malých prostorách a velmi často při tom dochází k úhynu těchto zvířat. Z těchto důvodů je upravena nová skutková podstata trestného činu zanedbání péče o zvíře z nedbalosti, která bude postihovat pachatele, který z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím smrt nebo trvalé následky na zdraví. Přísněji trestaný bude pak takový pachatel, který se tohoto činu dopustí ve vztahu k většímu počtu zvířat. Případy, kdy sice dojde k zanedbání péče o zvíře, ale nedojde u něj ke smrti nebo k trvalým následkům na zdraví, budou nadále postihovány na základě zákona na ochranu zvířat proti týrání.

1.7. Orgány ochrany zvířat a jejich kompetence

Krajské veterinární správy a na území hlavního města Prahy Městská veterinární správa na úseku ochrany zvířat podle § 22 zákona na ochranu zvířat proti týrání:

- vykonávají dozor nad dodržováním povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám,
- plní úkoly vyplývající pro ně z přímo použitelných předpisů Evropských společenství, zejména vykonávají dozor nad plněním povinností fyzických a právnických osob vyplývajících z těchto předpisů,
- vypracovávají odborná vyjádření,
- na základě kontrolního zjištění ukládají nápravná opatření chovatelům a ostatním fyzickým a právnickým osobám,
- podávají podněty obecním úřadům obcí s rozšířenou působností k projednávání přestupků a správních deliktů vyplývajících z porušení povinností uložených chovatelům a ostatním fyzickým nebo právnickým osobám na úseku ochrany zvířat,
- vydávají a odnímají povolení chovu kuřat chovaných na maso se zvýšenou hustotou osazení podle § 12d odst. 4,
- na jatkách přijímají s dodávkou kuřat chovaných na maso údaje podle § 12d odst. 5 písm. b), posuzují plnění pravidel ochrany kuřat při chovu způsobem stanoveným prováděcím právním předpisem.

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností projednávají přestupky a správní delikty na úseku ochra-

ny zvířat, ukládají pokuty podle zákona na ochranu zvířat proti týrání, rozhodují o zvláštním opatření podle § 28a zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Orgány Policie ČR se zabývají případy, kdy je podezření, že došlo k trestnému činu týrání zvířat nebo zanedbání péče o zvíře z nedbalosti, popřípadě k dalším trestným činům.

1.8. Provádění kontrol na úseku ochrany zvířat proti týrání

Provádění kontrol na úseku ochrany zvířat proti týrání upravuje kromě jiných právních předpisů také § 25 zákona na ochranu zvířat proti týrání.

Zaměstnanci zařazení v orgánu ochrany zvířat, pověřeni výkonem dozoru nad dodržováním povinností stanovených tímto zákonem, právními předpisy vydanými k jeho provedení a přímo použitelnými předpisy Evropských společenství, posuzovatelé zařízení při akreditačním řízení týkajícím se osoby provozující uživatelské zařízení a při řízení o vydání osvědčení osobě provozující chovné nebo dodavatelské zařízení a při dodržení podmínek stanovených veterinárním zákonem také zaměstnanci obcí zařazení v obecních úřadech obcí s rozšířenou působností, pokud je to nezbytné k provedení řízení o správním deliktu nebo při provádění zvláštního opatření podle tohoto zákona, jsou oprávněni

- a) vstupovat do chovných, dodavatelských a uživatelských zařízení, do objektů, v nichž je prováděna obchodní činnost se zvířaty, do objektů a na místa, kde se konají veřejná vystoupení anebo kde jsou provozovány útulky pro zvířata, do objektů chovatelů, v nichž jsou chována zvířata, a do objektů, v nichž jsou zvířata usmrcována,
- b) vyžadovat od chovatelů potřebné doklady, informace, věcnou osobní a jinou pomoc nezbytnou k výkonu své činnosti; tato pomoc je bezplatná,
- c) pořizovat obrazovou dokumentaci.

Každý chovatel je povinen pracovníkům orgánů ochrany zvířat provádějícím dozor nad dodržováním tohoto zákona a právních předpisů vydaných k jeho provedení a osobám uvedeným výše

- a) umožnit vstup do prostor a míst uvedených výše,
- b) poskytnout potřebné informace, doklady, věcnou a osobní pomoc nezbytnou k výkonu jejich činnosti, včetně umožnění bezplatného přístupu na veřejná vystoupení,
- c) předvést na požádání zvíře nebo zvířata na místo určené pracovníkem provádějícím dozor.

Zákon č. 552/1991 Sb., o státní kontrole, upravuje v § 15 a následujících protokol. O kontrolním zjištění se pořizuje protokol, který obsahuje zejména popis zjištěných skutečností s uvedením nedostatků a označení ustanovení právních předpisů, které byly porušeny. Proti protokolu může kontrolovaná osoba podat písemné a zdůvodněné námitky, a to ve lhůtě pěti dnů ode dne seznámení s protokolem, nestanoví-li kontrolní pracovník lhůtu delší.

Ustanovení § 135 správního řádu upravuje součinnost Policie České republiky při provádění úkonů správního orgánu. Hrozí-li, že se někdo pokusí ztížit nebo zmařit provedení úkonu správního orgánu, nebo hrozí-li nebezpečí osobám nebo majetku, může správní orgán požádat Policii České republiky o součinnost jejich příslušníků při provádění svého úkonu.

Ustanovení § 40 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, upravuje vstup do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek. Policista je oprávněn vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti. Tato oprávnění má policista také v případě vstupu do jiného prostoru nebo na pozemek, má-li důvodné podezření, že se tam nachází týrané zvíře.

Právo vstupu do obydlí, do zařízení pro chov zvířat nebo na pozemek ani právo kontroly nemají pracovníci ochranných organizací.

1.9. Kontaktní údaje

Další informace o oblasti ochrany zvířat, o činnosti Ministerstva zemědělství – oddělení ochrany zvířat, o činnosti Ústřední komise pro ochranu zvířat, znění právních předpisů zabývajících se ochranou zvířat s odůvodněními stanoviska, naleznete na webové adrese www.oz.mze.cz nebo www.eagri.cz.

Informace orgánů veterinární správy je možné nalézt na adrese www.svscr.cz.

2. Fyziologické vlastnosti, zejména potřeby krmení a pití, chování zvířat a pojem stresu

Životní projevy brojlerových kuřat a jejich význam pro výkrm

Prof. Ing. Eva Tůmová, CSc. (Česká zemědělská univerzita v Praze)

Brojlerová kuřata začala být šlechtěna na růst v 50. letech minulého století a hlavními selekčními kritérii byla intenzita růstu a spotřeba krmiva na 1 kg přírůstku. Současné genotypy mají velmi vysokou intenzitu růstu, protože během 38 dní změni svoji hmotnost ze 45 g na 1800 g. Růst může být negativním indikátorem welfare kuřat. U kuřat selektovaných na vysokou intenzitu růstu se objevují vady jako například myopatie. Jednou z prevencí může být i restrikce krmiva, zejména raná restrikce, která na jednu stranu růst zbrzdí, ale na stranu druhou umožní rovnoměrnější vývin organismu s využitím efektu kompenzace růstu.

Významným faktorem řízení výkrmu a dosažení maximální užitkovosti při respektování biologických předpokladů jsou projevy chování brojlerových kuřat. Projevy chování vycházejí z toho, že předkem současných plemen a hybridů slepic je kur bankivský. Kur byl domestikován cca před 8000 lety, ale ke změně chování došlo teprve před krátkou dobou. Také intenzivní šlechtění ve 20. stol. mělo na některé životní projevy malý vliv. Nejvíce bylo domestikací a šlechtěním ovlivněno únikové chování, došlo ke snížení mateřských projevů chování, zvýšila se agresivita zvířat a příjem krmiva; téměř nebylo ovlivněno sociální chování zvířat a sociální struktura hejna. Kur domácí je přirozeně plachý, s omezenou reakcí na krátkodobé změny. Naproti tomu se dobře adaptuje na dlouhodobé změny. Vlastnosti kura domácího jsou odvozeny od kura divokého, který ve volné přírodě žije na zemi v hustých porostech džungle, kde využívá půdu k vyhledávání potravy, popelení a snášení. V noci hřaduje ve větvích stromů, což je ochrana před pozemními predátory. Ve volné přírodě žije v malých stabilních skupinách sestávajících z dominantního kohouta a několika slepic. Za dobrých podmínek je jedinec schopen rozeznávat maximálně do 20 zvířat s oddělenou hierarchií u kohoutů a slepic a při udržení určitého prostoru pro každé zvíře. Repertoár chování zahrnuje sociální chování, pohyb, chování spojené s příjmem krmiva a chování v období reprodukce. Poměrně málo informací je o chování brojlerových kuřat a chovných slepic masného typu. Tento typ je ve srovnání s nosným méně aktivní. Brojlerové kuře cca 11 % dne přijímá krmivo, 5 % dne pije, 36 % stojí a 48 % odpočívá (Murphy a Preston, 1990).

Chování zvířat je řízeno centrální nervovou soustavou (CNS), kde jsou podněty přenášeny nervy k periferním částem těla. Podněty z CNS jsou vyvolávány zpětnou vazbou ze smyslových receptorů. Většina receptorů je umístěna kolem povrchu těla, s hlavní koncentrací v určitém orgánu, tj. oku, uchu, kůži, zobáku a nášlapných polštářcích běháků apod. Každý podnět dráždí receptory a nervy je přenášen do příslušného centra, kde je vytvářena informace o vnějších podmínkách. Některé receptory jsou uloženy v tělní dutině a dávají informace o situaci uvnitř těla. Reakce na podněty se pak promítají například do koncentrace cukrů v krvi nebo hladiny hormonů apod.

Vnímavost k podnětům od jednotlivých receptorů je druhově specifická. Zrak je pro kuřata důležitým smyslem. Sítnice ptáků má vyšší počet čípků než lidská, což je významné pro barevnost vidění, jehož rozsah je podobný jako u lidí. Pro jednodenní kuřata je viditelné zejména oranžové a fialové spektrum a minimálně zelené. To jim pomáhá v orientaci při potravním chování. Fotoreceptory v sítnici umožňují i adaptaci na noční vidění. Pohyb oční koule umožňuje obsáhnout pohled v úhlu cca 300° s binokulárním viděním asi 26° přímo před hlavou. Z hlediska velikosti kuřata hůře vnímají věci menší než 3 mm.

Sluch je u kuřat velmi dobře vyvinutý, ačkoliv není pro ptáky tak důležitý jako pro savce. Slepice reagují na různou intenzitu zvuku a jeho zabarvení, což je důležité pro komunikaci. Slepice využívají v komunikaci kolem 20 rozdílných vokálních projevů.

Čich je slabě vyvinutý a nemá ve vztahu k chování žádný význam. Z chuťových vjemů kuřata cítí slané a hořké části a odmítají je přijímat ve formě roztoků. Slabý roztok soli působí jako restrikce. Kyselá a zásaditá krmiva cítí přibližně ve stejném rozsahu jako lidé. Vyšší citlivost mají na tekutiny než na pevná krmiva, což pravděpodobně souvisí se skutečností, že polykají celé kusy krmiva.

Hmatové receptory jsou umístěné zejména v kůži a zobáku a kromě doteku jsou kuřata schopna vnímat chlad, teplo, tlak, pohyb, bolest a nepříjemný podnět. Velká koncentrace receptorů hmatu je v zobáku. Krácení zobáku zvyšuje jeho citlivost a snižuje riziko poškození zvířat při ozobávání a kanibalismu.

Čerstvě vylíhlá kuřata neudrží svoji tělesnou teplotu, protože nemají vyvinutou termoregulaci, a proto je musí kvočna pravidelně zahřívat. Zejména během 1. týdne věku stráví pod kvočnou většinu dne, kdy jsou schovaná ve hnízdě a pod křídly. První den po vylíhnutí si musí zapamatovat dominantní objekt, zejména kvočnu, popř. ošetřovatele, a také další kuřata v hnízdě. Zapamatování si kvočny je důležité pro přežití, protože kvočna kuřata chrání a pomáhá jim identifikovat zdroje potravy a vody. Kuřata se učí potravnímu chování především pozorováním a napodobováním kvočny nebo ostatních zvířat ve skupině.

Z jednotlivých projevů chování je u kuřat důležité chování potravní. Kur tráví přibližně 30–50 % denního času příjmem krmiva. Tato činnost sestává ze zobání, hrabání a vlastního příjmu krmiva. Za den kuřata zobnou asi 14–15 000x do krmiva nebo jiných objektů. K této činnosti využívají nejvíce zobák, který je bohatě inervován. V přirozených podmínkách přijímají různé druhy krmiv včetně malých kaménků, které jsou důležité pro trávení. Omezení této aktivity způsobuje vzájemné ozobávání. Vylíhlé kuře ví, jak zobat, ale neví, jaké krmivo. Zobáním prozkoumává objekty a některé polyká, včetně nepoživatelných. Na základě zkušenosti se následně zvyšuje příjem krmiva a klesá podíl přijatých nepoživatelných částí. Při vylíhnutí má kuře geneticky zafixovanou velikost zrna a při vyhledávání krmiva se řídí především zrakem. Při příjmu krmiva rozhoduje velikost a mechanické vlastnosti krmiva. Současně se kuřata učí přijímat krmivo jedno od druhého a důležitou roli v tomto případě hraje vokální komunikace. Proto je u brojlerových kuřat důležité hned od prvního dne věku umožnit jim co nejsnadnější přístup ke krmivu a omezit přístup k jinému materiálu (podestýlce) pokrýváním podestýlky papírem. Jakmile se kuřata naučí rozeznávat, co je krmivo a co ne, je možné změnit typ krmítka, protože kuřata se velmi rychle adaptují na různé systémy krmení. Při příjmu krmiva dávají kuřata přednost celému zrnu před mletým, proto je vhodnější používat na počátku drcené granule než sypké. Granulované krmivo současně zamezuje selektivnímu příjmu komponentů, které jsou větší, čímž dochází k příjmu krmiva s nevyrovnaným obsahem živin. Současně se použitím granulí snižují i ztráty krmiva.

Podobně jako v případě krmiva nejsou vylíhlá kuřata schopna rozeznat ani vodu. Voda je přitahuje spíše svými fyzikálními vlastnostmi, jako je přítomnost bublin nebo částecek nečistoty, a mají snahu klopat do všeho, co se leskne. Dojde-li ke zvlhčení zobáku, projeví se reflex pití, tj. zvednutí hlavy a polknutí. V tomto směru jsou proto pro kuřata lepší kapátkové napáječky než kloboukové. Kuřata v halách mají po naskladnění určité problémy s vyhledáváním vody a zobáním do napáječek, proto je důležité v prvních dnech zvýšit v kapátkových napáječkách tlak a tím zajistit neustálé tvoření kapek.

Většina kuřat je vykrmována bez rozdílů pohlaví v halách s koncentrací kolem 20 000 ks. Výhodnější je však výkrm podle pohlaví, protože kohoutci mají vyšší intenzitu růstu a také větší požadavky na obsah živin v krmných směsích. Výkrm podle pohlaví přináší snížení nákladů. Kuřata jsou vykrmována na podestýlce s řízeným světelným režimem. Nízká intenzita světla kolem 5 luxů sice omezuje aktivitu kuřat, ale současně je příčinou vzniku defektů končetin.

Vysoká koncentrace v halách je možná pouze v případě velmi dobrého větrání a dostatečného přísunu čerstvého vzduchu. Pohodu kuřat vytvářejí podmínky vnějšího prostředí, které současně ovlivňují užitek a zdravotní stav kuřat. V současné době je již zřejmé, že ve vztahu k pohodě vykrmovaných kuřat nemá takový význam hustota osazení haly, ale především kvalita vzduchu. Pokud není zajištěna dostatečná ventilace, dochází ke zhoršování složení vzduchu, jehož následkem je horší kvalita podestýlky. Nevhodná teplota, relativní vlhkost a vysoká koncentrace čpavku a sirovodíku jsou hlavními příčinami snížení růstu a zhoršení zdravotního stavu, který se promítá do vyšší mortality a defektů končetin. Proto jsou řízení mikroklimatu a kvalita podestýlky rozhodujícími faktory pohody vykrmovaných kuřat.

V projevech chování kuřat hraje důležitou roli dědičnost, ale specifické vzory chování jednotlivých zvířat jsou výsledkem interakce těchto faktorů s prostředím a vytvářejí se na základě zkušenosti během života.

Welfare ve výkrmu brojlerových kuřat

Doc. Ing. Martina Lichovnicková, Ph.D. (Mendelova univerzita v Brně)

Zvyšující se životní úroveň obyvatel v Evropské Unii, nadprodukce potravin a společná zemědělská politika vedou k tomu, že se konzumenti nezajímají pouze o cenu a kvalitu potravin, ale v případě živočišné výroby také o podmínky a technologie chovu hospodářských zvířat. Smyslem legislativních změn v EU je snaha zajistit hospodářským zvířatům podmínky pro přirozené chování a zlepšit jejich zdravotní stav, kondici a pohodu označovanou jako welfare. Pohoda vykrmovaných kuřat je ovlivněna různými metabolickými poruchami (ascites, syndrom náhlého úhynu, tybiální dyschondroplazie) a pohybovými poruchami. U drůbeže, po změnách v legislativě pro nosný typ produkující konzumní vejce dochází od 1. 1. 2010 také ke změnám v podmínkách chovu masného typu kura domácího pro produkci kuřecího masa. V tomto příspěvku se Vám budeme snažit zdůvodnit změny, které se týkají jednotlivých ukazatelů.

Welfare

Hospodářská zvířata se sice chovají pro komerční účely, ale pořád to jsou živá a citlivá stvoření. Aby bylo zajištěno dobré welfare a aby se zabránilo případnému utrpení či bolesti zvířat, musí být splněno mnoho podmínek. Welfare má spoustu definic, za všechny uvedme alespoň jednu: Welfare je stav zvířete, který se týká jeho snahy vyrovnat se s podmínkami prostředí. Zahrnuje tedy stavy od neúspěšného vyrovnání se, což může mít za následek onemocnění nebo zranění, až po bezproblémové vyrovnání se s prostředím. Představuje jak příjemné, tak nepříjemné stavy spojené se strachem a frustrací a může se pohybovat od velmi špatného po velmi dobré. U hospodářských zvířat může být welfare posuzováno ve vztahu k technologii ustájení a k managementu podmínek prostředí, ve kterých se zvířata chovají.

Welfare bývá velmi často spojováno se zajištěním tzv. pěti svobod, tak jak je definovala Rada pro welfare hospodářských zvířat ve Velké Británii (Farm Animal Welfare Council):

Svoboda od hladu a žízně

Zvířata mají mít nerušený přístup k čerstvé vodě a krmivu v takové míře, která jim zaručí plné zdraví a tělesnou zdatnost.

Svoboda od nepohodlí

Zvířatům musí být poskytnuto odpovídající prostředí včetně úkrytu a pohodlného místa k odpočinku.

Svoboda od bolesti, zranění a onemocnění

Nemocem a strádáním zvířat má být zamezeno účinnou prevencí anebo rychlou diagnózou a léčením.

Svoboda od strachu a stresu

Zvířatům je třeba zajistit takové prostředí a zacházení, které vylučují psychické strádání.

Svoboda projevit přirozené chování

Zvířatům má být poskytnut dostatečný prostor, vhodné prostředí a společnost zvířat téhož druhu.

Welfare je v pořádku, pokud jsou splněny všechny požadavky spojené se zachovou, dobrým zdravotním stavem a s možností projevit určité druhy chování. Obecnými indikátory dobrého welfare jsou minimální mortalita, nízká morbidita, malé nebo žádné riziko zranění, dobrá kondice, schopnost vyjadřovat druhově specifické chování včetně sociálního, nepřítomnost abnormálního chování, bez příznaku fyziologického stresu včetně změn v imunitní reakci. Nepřímým cílem zlepšení podmínek welfare je zlepšení kvality výsledných produktů hospodářských zvířat, a tím i zlepšení ekonomiky chovu, i když nelze pominout fakt, že nároky na zlepšení welfare zvířat zvyšují v některých případech i náklady na produkci. Podle dlouhodobých analýz je však dodržování kvality welfare pro podnikatele rentabilní. Vzhledem k polyfaktoriálnímu uplatňování vlivů na welfare kuřat chovaných na maso jsou dále vybrány nejvýznamnější indikátory, které mohou dané podmínky negativně ovlivnit.

- úhyn,
- poruchy kosterní soustavy,
- poruchy svalové soustavy
- kontaktní dermatitidy,
- ascites a syndrom náhlého úhynu,
- respirační problémy,

- stres,
- teplotní nepohoda,
- omezené možnosti pro projevy přirozeného chování.

Úhyn

Do úhynu kuřat bývají započítávána jak brakovaná kuřata, tak kuřata, která uhynula přirozeně. Faktory v líhni, jako jsou např. hmotnost vejce, kvalita skořápky nebo věk rodičů, způsobují především časovou mortalitu, která může být částečně eliminována přísnější selekcí násadových vajec. U starších kuřat je mortalita často způsobena metabolickými poruchami, které jsou spojeny s vysokou intenzitou růstu. Chovatelé jsou podle Vyhlášky č. 208/2004 Sb., § 11, písm. f) povinni poskytovat za každé hejno osobě uvedené v § 20 písm. s) zákona denní míru úmrtnosti hejna a kumulativní denní míru úmrtnosti hejna. Kumulativní denní úmrtnost je také kritériem pro povolení zvýšené hustoty osazení, která překračuje hustotu 39 kg/m², a to maximálně o 3 kg/m².

Poruchy kosterní soustavy

Nejčastějším poškozením kostí u brojlerů je tibiální dyschondroplazie. Při vývoji kostí dochází k hromadění chondrocytů v oblasti růstové ploténky, protože je narušena jejich kalcifikace. Tato porucha v těžších případech může vést ke zlomeninám, v mírnějších případech k deformaci kostí, která se projevuje vbočením nebo vybočením běháků. Tibiální dyschondroplazie je z velké části podmíněna geneticky a šlechtitelům se podařilo výskyt tohoto onemocnění výrazně snížit.

Kontaktní dermatitidy

Záněty kůže se vyskytují především v prsní krajině, v oblasti hlezna a na chodidlech. Záněty na prsou a hleznu se vytvářejí pomaleji a v porovnání se záněty na chodidlech jsou méně časté. Zánět se projevuje nejprve změnou barvy kůže a v pozdějších stádiích je možné histologicky pozorovat hyperkeratózy a nekrózy pokožky. Sekundárně může docházet v těchto místech i k mikrobiální infekci bakteriemi nebo plísněmi (nejčastěji *Staphylococcus* spp.) Tyto dermatitidy jsou způsobeny vlhkou podestýlkou a nespecifickými chemickými faktory v podestýlce. Záněty mohou způsobovat bolest a zhoršovat zdravotní stav. Kromě zhoršení welfare způsobují záněty významné ztráty i pro výkrmce. Bylo zjištěno, že kuřata postižená záněty chodidel mají nižší přírůstky a jsou náchylnější k vzniku zánětu i v prsní krajině. Také v této oblasti se šlechtitelé snaží snížit výskyt dermatitid šlechtěním, ovšem největší vliv na snížení jejich výskytu má kvalitní management. Z těchto důvodů musí být podle Vyhlášky č. 208/2004 Sb., § 11, napáječky umístěny a udržovány tak, aby se minimalizovalo rozlití a všechna kuřata musí mít stále přístup k suché a na povrchu kypré podestýlce.

Ascites a syndrom náhlého úhynu

Ascites (edémová choroba) a syndrom náhlého úhynu (SDS) jsou dvě důležitá letální onemocnění u brojlerů. Jejich patologie je sice odlišná, ale v obou případech se jedná o metabolické poruchy postihující rychle rostoucí kuřata, a to ve větší míře kohoutky než slepičky. Obě onemocnění mají společné příčiny a hlavním problémem je nedostatek kyslíku, který může být způsoben nedostatečným zásobením nebo nadměrnou potřebou. Pro ascites je charakteristická hypertrofie a dylatace pravé části srdce, změny ve funkci jater, hromadění krevní plazmy a lymfy v tělní dutině a selhání srdce. Ascites má výrazný negativní vliv na welfare u brojlerů. Existuje přímá souvislost mezi vysokou intenzitou růstu, hypoxií a ascitem. Kvalita vzduchu, světelný režim, teplota prostředí a výživa jsou důležité faktory managementu, které ovlivňují výskyt tohoto onemocnění.

Syndrom náhlého úhynu se projevuje silným máváním křídel, kontrakcí svalů a ztrátou rovnováhy. Ve finální fázi kuřata padají na záda nebo na bok a hynou. Průběh od prvního příznaku do úhynu je velice rychlý, od 37 do 69 sekund. SDS je spojen s akutním kardiovaskulárním selháním způsobeným letální arytmii srdce a fibrilací komor s výskytem překrvených plic. Kuřata jsou ovšem obecně ve velice dobré kondici, s naplněným trávicím traktem. I když onemocnění probíhá velice rychle, má významný vliv na welfare brojlerů. Jeho výskyt ovlivňuje jak genetika a výživa, tak také podmínky prostředí.

Stres a jeho indikátory

Stres představuje zvláštní druh adaptačních reakcí, které jsou vyvolány různými typy stresorů. Biologický význam stresu spočívá v přípravě organismu na zvládnutí extrémních vlivů prostředí s cílem upravit narušenou rovnováhu organismu. Z tohoto pohledu je stres nutný a prospěšný, protože pomáhá adaptacím, zvyšuje a zlepšuje výkonnost živých systémů. Nesmí ale překročit meze adaptability. Z chovatelského hlediska a z pohledu zajištění dobrého welfare je stres nežádoucí, přestože jde o fylogeneticky velmi starou obrannou a aktivační reakci v živočišné říši. Stres lze definovat jako soubor regulačních mechanismů nastupujících při ohrožení homeostázy. Jedná se o reakce organismu na vnitřní nebo zevní změny, které narušují „klidový“ chod životních funkcí, nebo které dokonce ohrožují jeho vlastní existenci. Stres je vyvolán stresory fyzikálními, chemickými, biologickými, komplexními a emočními (Koudela, 2003).

K fyzikálním stresorům patří hluk, vibrace, oslnění, klimatické extrémy, chlad, horko, atmosférický tlak. Podle Vyhlášky 208/2004 Sb., § 11, musí být při chovu kuřat chovaných na maso hladina hluku snížena na minimum. Ventilátory, krmná zařízení a ostatní vybavení musí být konstruovány, umístěny, provozovány a udržovány tak, aby působily co možná nejméně hluku.

Z chemických stresorů se jedná o inhalační dráždiva, všechny otravy, lačnění, hlad, žízeň, záněty. Podle Vyhlášky 208/2004 Sb., § 11, musí být krmivo kuřatům chovaným na maso dostupné buď nepřetržitě nebo dávkovaně a nesmí jim být odebráno dříve než 12 hodin před předpokládaným časem porážky.

K biologickým bolestivým stresorům řadíme chirurgické zákroky, zlomeniny kostí, popáleniny, elektrické dráždění. Za komplexní stresory považujeme námahu, nové prostředí, různé typy manipulací, fixace, populační hustoty, přepravu a nemoc. Zvláštním typem jsou emoční stresory, k nimž patří strach, úzkost atd. (Koudela, 2003).

Akutní i chronický stres se stává rizikovým faktorem, při vzniku a průběhu 40-70 % onemocnění. Stresory výrazně ovlivňují imunitní procesy (tvorbu protilátek, buněčnou imunitu), endokrinní rovnováhu i etologické projevy. Právě etologické změny, které jsou úzce spojeny s reakcí nervové i endokrinní soustavy, významně působí na zdraví. Za stresových reakcí se výrazně mění vnímavost živočichů k bakteriálním, virovým, parazitárním i neinfekčním příčinám onemocnění, akutní stres může mimo jiné vést až k syndromu náhlé smrti (Koudela, 2003).

K fyziologickým charakteristikám, podle kterých se hodnotí welfare u brojlerů, patří tělesná teplota, srdeční frekvence, počet červených a bílých krvinek, především leukocytů, koncentrace elektrolytů, obsah kortikosteronu a dalších hormonů a enzymů v krevní plazmě. Důležitější než samotný počet bílých krvinek je poměr mezi heterofily a lymfocyty. Normální poměr se pohybuje kolem 0,4, u kuřat ve stresu může stoupnout až na 8. U chování patří k indikátorům stresu panika, rychlý útěk, ztuhnutí, zrychlený dech, potlačení přirozeného chování, různé abnormální zvuky.

Kortikosteron je hlavní hormon, který je spojený se stresem. Jeho koncentrace stoupá ve stresových podmínkách. Při interpretaci výsledků je ovšem potřeba zohledňovat další faktory, které ovlivňují jeho hladinu, například hladovění. Změny v koncentraci kortikosteronu mohou ovlivňovat hladiny dalších hormonů (adrenalinu, thyroidních hormonů), ale i zde je potřeba rozlišovat, zda je příčinou změn stres, nebo mechanismy homeostázy. K enzymatickým indikátorům stresu patří především kreatin kináza, aspartát transamináza, laktát dehydrogenáza a alkalická fosfatáza.

Welfare do velké míry ovlivňují podmínky prostředí, jako je kvalita vzduchu a podestýlky, teplota, světelný režim a koncentrace kuřat na metr čtvereční. Samostatnou kapitolou je výživa včetně příjmu vody.

Teplota

Požadavky na teplotu se u kuřat mění s věkem. Hlavním izolátorem, který zabraňuje ztrátám tepla u ptáků, je peří a hlavním zdrojem tepla je metabolismus. Kuře se líhne s prachovým (juvenilním) peřím, které se postupně mění za peří pravé. K výměně peří dochází nejdříve na křídlech, pak na těle a nakonec na hlavě a krku. Ještě ve věku 4–5 týdnů se u kuřat může vyskytovat chmýří (prachové peří) právě na hlavě či krku. V prvním týdnu je tělesná teplota, intenzita metabolismu, hmotnost a povrch těla kuřete, izolační schopnost peří a termoregulační schopnost u kuřat relativně nízká, a proto je potřeba zajistit vyšší teplotu v hale. Termoregulace je u kuřat vyvinuta v okamžiku, kdy jsou schopna udržet svou tělesnou teplotu. S věkem klesá poměr mezi povrchem těla a jeho objemem, takže plocha, přes kterou se může ztrácet teplo, se zmenšuje a na druhou stranu stoupá objem masy, kde se teplo tvoří a ukládá. Čím rychleji kuře roste, tím je změna výraznější. Pro vývoj termoregulace má největší význam kosterní svalstvo. Optimální teplota

pro brojlerová kuřata může být v porovnání s nosnými hybridy nižší, protože díky vysoké intenzitě růstu a intenzivnímu metabolismu produkují samotná kuřata velké množství tepla. Tato produkce je dále ovlivněna hmotností kuřete, příjmem a kvalitou krmiva a aktivitou kuřat. Naopak ztráty tepla jsou ovlivněny kvalitou opeření, velikostí hřebene a lalůček a postojem. K hlavním faktorům, které ovlivňují udržování teploty ve stáji, patří izolace, systém ventilace, venkovní teplota a relativní vlhkost a hustota kuřat. Podle Vyhlášky č. 208/2004 Sb., § 11 musí být větrání při chovu kuřat chovaných na maso dostatečné, aby se zamezilo jejich přehřátí, a v případě potřeby se spojuje se systémy vytápění, aby se odstranila nadměrná vlhkost.

Koncentrace kuřat

Pohyb je přirozený pro všechna hospodářská zvířata včetně brojlerových kuřat. U rychle rostoucích kuřat je ovšem pohybová aktivita značně omezená. Důvodů, proč tomu tak je, je několik. Snížení pohybové aktivity může být způsobeno především nedostatkem prostoru. Prostor, který může k pohybu každé kuře využít, závisí na jejich hustotě na jednotku plochy. Pro koncentraci kuřat používáme nejčastěji vyjádření v kg/m^2 . V zemích EU se doporučení pro maximální zatížení (na konci výkrmu) na plochu pohybuje v současné době od 33 do 42 kg/m^2 . Takto vyjádřená hustota roste s věkem kuřat, čímž se zároveň snižuje prostor využitelný pro pohyb. Největší omezení v pohybu tedy u kuřat nastává hlavně v posledním týdnu výkrmu. Hypotéza, že se kuřata méně pohybují, protože mají nedostatek prostoru, se opírá o výsledky pokusů, kdy bylo například zjištěno, že kuřata v pěti týdnech věku při koncentraci 15 ks/m^2 ušla za hodinu v průměru prokazatelně kratší vzdálenost než kuřata chovaná při koncentraci 7,6 ks/m^2 . Přitom se zvýšená pohybová aktivita netýkala příjmu krmiva a vody. Na druhou stranu nelze říct, že by kuřata při vyšší koncentraci více odpočívala, protože jsou neustále rušena ostatními kuřaty. Při pozorování kuřat v komerčním chovu se také zjistilo, že se pohybují na větší vzdálenost, než je vzdálenost krmítek a napáječek.

Druhý důvod, proč se kuřata s věkem méně pohybují, může být způsoben problémem s chůzí samotnou, což je dáno vyšší živou hmotností, utvářením těla a posunutím těžiště těla. Kuřata mohou mít motivaci se pohybovat, ale díky změně v tělesných proporcích šlechtěním je pro ně složité tento pohyb realizovat. Teorii, že se kuřata pohybují méně díky utváření těla, podporují výsledky pokusů, ve kterých bylo zjištěno, že koncentrace od 10 do 30 ks/m^2 měla na chování kuřat jen malý vliv. Větší aktivita kuřat byla zaznamenána při nižší koncentraci, ale především na začátku výkrmu. Na základě pozorování prováděných na Mendelově univerzitě v Brně můžeme potvrdit tuto teorii. Brojlerová kuřata i při nízké koncentraci na m^2 s možností přístupu do výběhu snižovala svou aktivitu s věkem a prostor, který měla k dispozici, v podstatě nevyužívala a více než polovinu pozorovaného času proseděla.

Vliv koncentrace kuřat na jejich chování je tedy rozporuplný. Různé výsledky jednotlivých pokusů zabývajících se sledováním pohybových aktivit kuřat jsou dány rozdíly v metodikách pokusů – použitím různých koncentrací kuřat v různém věku. Nicméně je na základě řady studií možné shrnout, že koncentrace nad 30 kg/m^2 (15 ks/m^2) omezuje pohyb a aktivity spojené s podestýlkou (popelení, hrabání), což má vliv na kvalitu končetin a kvalitu podestýlky i ve vztahu ke kontaktním dermatitidám.

Obr. 1 Kontaktní dermatitidy na běhácích způsobené nekvalitní (vlhkou) podestýlkou

Světlo

Intenzita

Intenzita světla všeobecně pozitivně ovlivňuje aktivitu nejen u savců, ale také u ptáků. Ke snížené pohybové aktivitě při výkrmu kuřat může přispět právě její nízká hodnota. Ve výkrmu bývá z důvodu zlepšení užitkovosti, především konverze krmiva, doporučována nízká intenzita světla (pod 10 luxů), protože při nízké aktivitě nespotebovávají kuřata na pohyb energii krmiva. Na druhou stranu může dojít díky snížené aktivitě také ke snížení příjmu krmiva, což má opět negativní vliv především na kvalitu končetin a následně na welfare. Při porovnání intenzity světla 6 a 180 luxů byl zaznamenán u kuřat vyšší výskyt problémů s chůzí a s podlitinami na prsní svalovině. Kuřata chovaná při nižších intenzitách světla jsou také leukavější. Obecně lze shrnout, že při intenzitě nižší než 20 luxů dochází k různým problémům týkajícím se pohody kuřat.

Fotoperioda

Kuřata bývala nejčastěji vykrmována při nepřetržitém světelném režimu (23 h světla) proto, aby se maximalizoval příjem krmiva a denní přírůstek. Hodina nebo půl hodiny tmy se používaly, aby kuřata tmu vůbec znala pro případ výpadku elektrického proudu. Podle některých výzkumů takovýto dlouhý světelný režim může negativně ovlivnit vývoj zraku u kuřat. I když je intenzita růstu velice důležitá, může její snížení především na počátku výkrmu kuřatům prospívat, protože se sníží výskyt metabolických poruch a poruch ve vývoji kostry, může se také snížit množství abdominálního tuku, mortalita, zlepšit konverze krmiva a snížit podíl kuřat nižší jakosti, což opět souvisí s welfare. Na druhou stranu délka světelného dne kratší než 16 h způsobuje průkazné snížení příjmu krmiva a přírůstku v porovnání s 23hodinovým světelným režimem. Kuřata se adaptují na změnu světelného režimu změnou ve způsobu příjmu krmiva, a to tak, že při očekávání tmy se více nažerou, čímž se také zlepšuje konverze krmiva. Kuřatům prospívá, pokud mají jasně stanovenou periodu světla a tmy (den a noc), tzn. prostor pro jasný odpočinek a čas pro zvýšenou aktivitu. Pravidelný denní rytmus ovlivňuje i mineralizaci a vývoj kostí. Kritické období pro vývoj kostry, kardiovaskulárního a imunitního systému je od 4. do 14. dne věku, kdy výzkumníci doporučují délku světelného dne 12–16 h denně.

Kvalita vzduchu

Kvalita vzduchu ovlivňuje welfare kuřat v souvislosti s respiratorními onemocněními. Teplota a vlhkost vzduchu pak ovlivňují teplotní komfort zvířat. Látky, které znečišťují vzduch ve stáji, pocházejí jak ze zvířat, tak z krmiva či podestýlky a některé malé částice mohou přicházet i přes ventilátory s venkovním vzduchem. Znečištění vzduchu závisí hlavně na hustotě a věku kuřat, kvalitě podestýlky, managementu a aktivitě kuřat. Špatná kvalita vzduchu ovlivňuje zdraví i pohodu kuřat.

Vlhkost

Vlhkost vzduchu je ovlivněna faktory uvnitř stáje i vlhkostí venkovního vzduchu. Vlhkost vzduchu ovlivňují všechny výše zmíněné faktory (hustota, živá hmotnost, management) a navíc intenzita větrání, vnitřní teplota, systém napájení, příjem vody a případně onemocnění. Kontrola vlhkosti má dva aspekty – vlhkost podestýlky a vlhkost vzduchu. Při nízké vlhkosti vzduchu pod 50 % dochází k vyšší produkci prachu a zvýšení počtu mikroorganismů ve vzduchu, což může zvýšit náchylnost kuřat k respiratorním onemocněním. Ovšem toto riziko je především u malých kuřat v prvním nebo druhém týdnu života. Vysoká vlhkost vzduchu může být problematická hlavně v zimě, kdy je z důvodu udržení teploty snížena ventilace. Při vysoké koncentraci kuřat ke konci výkrmu může vlhkost dosahovat až 80 %.

Oxid uhličitý

Oxid uhličitý je bez zápachu, těžší než vzduch a je zplodinou metabolismu. Odhad produkce CO₂ se pohybuje kolem 1,5 litru za hodinu na kilogram živé hmotnosti. Při výkrmu kuřat díky ventilaci není pravděpodobné, že by koncentrace CO₂ vzrostla na kuřatům nebezpečnou míru. Oxid uhličitý se může v hale kumulovat, pokud je v tam ještě jiný zdroj tohoto plynu (např. přímé vytápění – teploty) nebo při nastavení ventilace na minimum. Při experimentálním zvýšení hladiny oxidu uhličitého na 1,2 % byly u kuřat zaznamenány snížený příjem krmiva, snížená intenzita růstu, těžké dýchání a lapání po dechu.

Amoniak

Amoniak je plyn s výrazným zápachem, který dráždí oči a sliznice jak u lidí, tak u zvířat. Amoniak se tvoří při rozkladu kyseliny močové. Koncentrace amoniaku je ovlivněna teplotou, intenzitou ventilace, hustotou kuřat, kvalitou podestýlky a složením krmiva, hlavně koncentrací NL. Přibližně 18 % dusíku obsaženého v krmivu je uvolněno do vzduchu ve formě amoniaku. Koncentrace amoniaku má vztah k welfare kuřat například tím, že ovlivňuje výskyt ascites a zvyšuje výskyt respiračních onemocnění. Při koncentraci nad 50 ppm byla zaznamenána snížená intenzita růstu, při ještě vyšších koncentracích byl zvýšen výskyt keratokonjunktivitid. Vyšší hladina amoniaku se vyskytuje u starších kuřat. Negativní vliv NH_3 záleží také na délce působení. Koncentrace 30 ppm po třech dnech způsobila u kuřat respirační potíže, proto jiní výzkumníci doporučují nepřekračovat koncentraci 20 ppm.

Prach

Kvalitu vzduchu ovlivňuje také obsah prachových částic. Prach dráždí dýchací cesty a snižuje jejich rezistenci vůči onemocněním a hraje důležitou roli v přenosu mnoha infekčních agens. Prach může způsobit záněty bronchů především v halách o vysoké teplotě a nízké relativní vlhkosti.

Výživa, krmení a napájení

Výživa brojlerových kuřat je zajištěna kompletními krmnými směsmi, které obsahují v optimálním poměru všechny živiny; energii, dusíkaté látky, aminokyseliny, mastné kyseliny, makroprvky, stopové prvky a vitamíny.

Kvalita vody a systém napájení může ovlivnit welfare. Systém napájení, který umožňuje rozlévání vody na podestýlku, může zhoršovat její kvalitu, která má přímý vztah k výskytu otlaků na prsní svalovinu a běhacích či zánětů kloubů. Použití kapátkových napáječek může způsobovat problémy některým malým kuřatům, která se z tohoto typu nenaučí pít. Kalíškové napáječky umožňují snadný přístup a minimalizují rozlévání vody. Při průměrné teplotě je jasná korelace mezi ad libitním příjmem krmiva a příjmem vody. Nedostatečný přísun vody nebo nedostatečný počet napáječek vede ke sníženému příjmu krmiva a ke snížení intenzity růstu. V případě, že se teplota pohybuje v termoneutrální zóně, ovlivňuje tento vztah především užitkovost, nikoli zásadně welfare. Poměr mezi příjmem vody a krmiva by se měl pohybovat u kloboukových napáječek kolem 1,8 : 1 a u kapátkových napáječek 1,6 : 1. Velice oblíbené jsou u chovatelů kapátkové napáječky s odkapovou miskou, která zabraňuje zvlhčování podestýlky. Obecně kuřata stráví pitím z kapátkových napáječek dvakrát více času v porovnání s kloboukovými napáječkami. Příjem vody u ptáků probíhá na základě gravitace, kdy při zaklonění hlavy stéká voda do volete. Proto je potřeba, aby byly napáječky v optimální výšce hlavy a krku kuřat. Se zvyšující se teplotou nad 21 °C stoupá spotřeba vody s každým stupněm o 6,5 %.

S ohledem na ad libitní systém krmení a napájení ve výkrmu brojlerů není při dostatečném krmném prostoru a počtu napáječek v tomto směru riziko vzniku stresu a zhoršeného welfare.

Zajištění uspokojivého welfare u brojlerových kuřat je dáno komplexem faktorů od krmení, napájení, koncentrace na jednotku plochy až po kvalitu vzduchu.

3. Praktické aspekty šetrného zacházení s kuřaty chovanými na maso

Ing. Lubor Skalka (Cobb Germany)

V současné době si chovatelé drůbeže stále více uvědomují svoji sociální odpovědnost při udržování dobré pohody vykrmovaných kuřat. Tento přístup je životně důležitý pro vedoucí představitele drůbežářského průmyslu také z toho důvodu, aby udrželi krok s konkurencí.

23. 12. 2009 byla ve Sbírce zákonů vyhlášena Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, ve znění vyhlášky č. 425/2005 Sb. Tato vyhláška nabyla účinnosti dnem 1. ledna 2010.

V § 11 a v § 11a se stanovují jednak základní požadavky pro chov kuřat chovaných na maso pro hustotu chovu do 33 kilogramů na metr čtvereční, a dále pak požadavky na hospodářství, kdy v případě příznivých podmínek je možné dosáhnout hustoty chovu do 39 kilogramů na metr čtvereční.

Ve vyhlášce se počítá také se zvláštním bonusem pro ty chovatele, kteří prokážou velmi nízkou úmrtnost vykrmovaných kuřat po určité sledované období. Tito chovatelé budou moci zvýšit hustotu chovaných brojlerů až na 42 kilogramů na metr čtvereční.

Výše jmenovaná vyhláška vychází ze směrnice Rady 2007/43/ES ze dne 28. června 2007 o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso. O stanovení podmínek chovu brojlerů usilovala Evropská komise už od roku 2005. Některé původní návrhy směřovaly ke značně významnému snížení maximálního množství kilogramů na metr čtvereční ve výkrmu brojlerů. Kompromis, který vyústil v odsouhlasení výše uvedené směrnice a navýšení maximální hustoty kuřat, prosazovala především Česká republika, Polsko, Maďarsko a Francie.

Spotřební trendy, požadavky zákazníků a zvyšující se ceny surovin dávají drůbežářskému průmyslu nový směr. Výroba kuřat se musí vypořádat s úkoly směřujícími k zajištění bezpečných a z hlediska pohody zvířat přátelských produktů, ale musí toho rovněž dosáhnout při současných cenách energií a krmiv. Náklad na kilogram živé hmotnosti je nové magické číslo. Často se diskutuje o tom, zda požadavky na prostředí nepřevyšují všechny ostatní požadavky pro úspěšnou produkci brojlerů. Ve skutečnosti jsou všechny faktory velmi důležité pro dosažení požadavků na produkci sociálně odpovědným způsobem. Dodržováním požadavků směrnice Rady 2007/43/ES o minimálních pravidlech pro ochranu kuřat chovaných na maso se proto nejen zajišťuje odpovídající pohoda kuřat, ale je možné dosáhnout i lepší užitkovosti. Tato směrnice samozřejmě nemůže pokrýt všechny faktory týkající se pohody a užitkovosti kuřat, o to se snaží příslušná rozsáhlá technická literatura jednotlivých šlechtitelských firem. Pro chovatele však přináší souhrn velmi důležitých bodů, kterým je třeba věnovat patřičnou pozornost. Směrnice se snaží být co nejjednodušší a pokud možno stručná, takže nemůže postihnout naprosto všechny možné situace při chovu kuřat. Je proto důležité, aby kontrolní funkci vykonávali pouze proškolení odborníci, kteří budou s problematikou důkladně seznámeni.

Jestliže v souvislosti s výkrmem kuřat hovoříme o šetrném zacházení, zabýváme se především zabezpečením vhodného prostředí a výživy, které je z hlediska pohody zvířat optimální. Vlastní individuální šetrné zacházení je důležité především na konci výkrmu, kdy jsou kuřata chytána, nakládána a transportována. V následujícím textu se budeme zabývat jednotlivými faktory, které vyhláška považuje za důležité z hlediska pohody chovaných kuřat.

Světlo

Vyhláška č. 464/2009 Sb.

- od 7 dnů od ustájení kuřat až do 3 dnů před stanoveným časem porážky má osvětlení odpovídat čtyřadvacetihodinovému rytmu a zahrnovat doby tmy s celkovým trváním alespoň 6 hodin, přičemž musí být zajištěna alespoň jedna nepřetržitá doba tmy trvající alespoň 4 hodiny, vyjma dob, kdy je osvětlení tlumené,
- osvětlení o intenzitě alespoň 20 luxů, které se měří na úrovni očí kuřete na 80 % užitné plochy,

- dočasné snížení intenzity osvětlení je možné, pokud je to nezbytné na základě doporučení veterinárního lékaře.

Nepřetržité nebo 23hodinové osvětlení se v minulosti považovalo za ideální pro dosažení maximálního denního přírůstku, ale tento názor již v současnosti není správný. Dnes jsou světelné režimy klíčovým faktorem ve výkrmu brojlerů a základem optimální užitkovosti.

U většiny světelných režimů dochází ke změnám v osvětlení v předem stanoveném věku kuřat, a mění se podle finální cílové tržní hmotnosti brojlerů. Doporučení šlechtitelských firem pro dva světově dominantní vykrmované hybridy se významně liší a při stanovování vlastního světelného programu je nutné k těmto doporučením přihlížet. Jeden standardní světelný režim nemůže být vhodný pro všechny brojlery a pro všechny situace. Světelný program by měl být upraven podle podmínek prostředí, typu haly a cíle výkrmu. Nevhodný světelný režim může snížit průměrný denní přírůstek a zhoršit užitkovost chovu. Při vytváření světelného režimu musíme pozorně sledovat chování a užitkovost hejna, koncentraci živin v krmivu a příjem krmiva.

Světelné programy s redukcí aktivity v období tmy se dlouhodobě osvědčují ve zlepšení nejen zdravotního stavu, ale i užitkovosti a efektivity výkrmu brojlerů. Světelné programy zvyšují aktivitu během světelné periody, což vede ke správnému vývoji běháků a kostry.

Dostatečné období tmy ovlivňuje zdraví kuřat, jejich růst, produkci tepla, metabolismus i chování.

Nová evropská a česká legislativa požaduje na producentech, aby vykrmovali brojlery na šesti hodinách tmy od sedmi dnů věku. Světelný program však může být alternativně zahájen i dříve, ale vždy až po plném rozvinutí apetitu kuřat, což nastává po dosažení 100–160 gramů hmotnosti (4.–7. den věku kuřat). I zde je třeba dbát rozdílných doporučení pro oba hlavní u nás chované hybridy.

Cíleným použitím programu vzájemně sladěných fází světla a tmy můžeme při výkrmu kuřat dosáhnout řady výhod:

- kuřata žijí v přirozeném životním rytmu, který je méně stresující pro jejich vývoj,
- kosterní a kardiovaskulární systém se může vyvíjet v dřívější fázi života kuřat,
- kuřata odchovávaná se světelným programem vykazují vyšší hladiny alkalických fosfatáz, což je důležité pro dobrý vývoj kostry,
- energie se šetří během odpočinku, což vede ke zlepšení konverze krmiva,
- periody světla a tmy v denním rytmu typického světelného programu pro brojlery zvyšují produkci melatoninu, který je důležitým faktorem vývoje efektivního imunitního systému,
- uniformita hejna se může zlepšit,
- rychlost růstu může být stejná, nebo dokonce lepší než u kuřat odchovávaných s nepřetržitým světlem.

Použití světelného programu znamená věnovat zvýšenou pozornost celému procesu výkrmu. Zahájení programu v optimálním věku brojlerů je nezbytné. Striktní dodržování časů zapínání a vypínání světla je při tom maximálně důležité. Světelná intenzita na začátku výkrmu by měla být 25–60 luxů na úrovni podlahy a neměla by se odchýlovat více než o 20 %. Dostatečná počáteční intenzita světla je důležitá pro co nejrychlejší nalezení napáječek. Nízká světelná intenzita na začátku výkrmu redukuje aktivitu kuřat v době, kdy kuřata prozkoumávají nové prostředí a hledají vodu a krmivo. Rovnoměrné rozložení intenzity světla je důležitým faktorem pro zajištění rovnoměrné distribuce kuřat po celé odchovně. Po prvním týdnu života kuřat je běžnou praxí snížit intenzitu světla tak, že ve věku 14 dnů mají kuřata redukovanou, ale stále dostatečnou a komfortní intenzitu. Nová vyhláška nyní požaduje, aby byla intenzita světla během výkrmu alespoň 20 luxů. Ve výkrmu však mohou nastat situace, kdy bude nutné intenzitu světla snížit, ale i s touto situací vyhláška počítá. Veterinární lékař může doporučit dočasné snížení intenzity světla. Příliš vysoká intenzita světla může způsobovat poškrábání kůže, a tím i vyšší ztráty a vyřazení na jatkách, celkově vyšší konverzi krmiva a obtížné chytání kuřat při nakládání.

Ventilace a kvalita vzduchu, teplota a vlhkost

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

- ventilace haly má být taková, aby se dosáhlo následujících parametrů:
- koncentrace amoniaku (NH₃) nepřekročí 20 ppm,

- koncentrace oxidu uhličitého (CO₂) nepřekročí 3000 ppm (měřeno na úrovni hlav kuřat),
- vnitřní teplota nepřesáhla vnější teplotu o více než 3 °C, pokud tato vnější teplota ve stínu překračuje 30 °C,
- průměrná relativní vlhkost naměřená v hale hospodářství v průběhu 48 hodin nepřekročila 70 %, pokud je venkovní teplota nižší než 10 °C,
- větrání musí být dostatečné, aby se zamezilo přehřátí kuřat, a v případě potřeby se spojuje se systémy vytápění, aby se odstranila nadměrná vlhkost.

Účelem ventilačních systémů v halách pro brojlery je poskytnout kuřatům takové prostředí, které má akceptovatelnou kvalitu vzduchu a odpovídající teplotu. Ventilační systém musí být navržen tak, aby jednak zajistil v hale dostatek kyslíku pro normální růst a vývoj kuřat, jednak aby byl schopen odstranit z haly nadbytek čpavku, oxidu uhličitého, vlhkosti, prachu a tepla.

Jednou z hlavních priorit při výkrmu kuřat je zajištění dostatečného množství kyslíku od prvního dne až po vyskladnění na jatka. Protože jediným zdrojem kyslíku je vzduch, musí být kuřatům poskytováno minimální množství vzduchu podle jejich věku a hmotnosti. Přítomnost vyššího procenta oxidu uhličitého znamená vždy nedostatek kyslíku, proto hladina CO₂ musí být udržována pod 3000 ppm, aby bylo zajištěno potřebných 19,6 % kyslíku.

Vysoké hladiny oxidu uhličitého snižují aktivitu kuřat, zvyšují náchylnost k dehydrataci a zvyšují výskyt edémové choroby (ascites). Snížená konzumace krmiva vede k nedostatečnému přírůstku v prvním týdnu života kuřat. Požadavek vyhlášky na dodržování maximálních hladin CO₂ pod 3000 ppm (0,3 %) je proto zcela oprávněný jak z hlediska welfare kuřat, tak i z hlediska jejich užitkovosti.

Amoniak (NH₃) začíná působit na respirační orgány již od koncentrace nad 10 ppm a od 20 ppm značně zvyšuje riziko respiračních onemocnění. Jeho zjištění je mnohem jednodušší než u oxidu uhličitého, protože koncentrace okolo 20 ppm je dobře detekovatelná pouhým čichem i bez použití měřicích přístrojů. Vyšší koncentrace opět redukují růst kuřat podobně jako u oxidu uhličitého, iritují kůži, poškozují oči a způsobují dermatitidy náslapné plochy běháků.

Systém ventilace musí být velmi flexibilní, aby byl schopen reagovat na měnící se potřeby kuřat. Při chladném počasí musí systém kuřatům poskytnout dostatek kyslíku, aniž by způsobil jejich podchlazení. V horkém počasí musí systém mít dostatečnou kapacitu, aby zabránil nárůstu teploty v hale do nadměrných hodnot.

Požadavky na ventilaci, která má splnit tyto úkoly, můžeme nazvat požadavky na minimální a maximální ventilaci. Tato minimální a maximální ventilace je založena na fyziologických charakteristikách a požadavcích kuřat v hale (např. spotřeba kyslíku a odvod tepla).

Jednou z nejdůležitější částí tohoto systému je systém minimální ventilace, která zajišťuje splnění potřeb kuřat týkající se množství kyslíku ve vzduchu. V prvním období výkrmu je adekvátní zásobování kyslíkem nezbytným předpokladem pro vývoj kardiovaskulárního systému a pro prevenci výskytu edémové choroby. Moderní rychle rostoucí kuřata potřebují dobrou kvalitu vzduchu, která musí být vždy zajištěna prostřednictvím minimální ventilace. Tato minimální ventilace pak musí být zvýšena, jestliže to vyžadují podmínky prostředí, např. množství amoniaku, vlhkost nebo kvalita podestýlky.

Minimální ventilace není určena k tomu, aby řídila nebo snižovala teplotu. K řízení teploty slouží termostat, který řídí ventilaci podle dosažené teploty v hale nezávisle na minimální ventilaci.

Ventilační systém musí umožňovat plnou kontrolu nad prouděním vzduchu a nad místy, kde vzduch vstupuje do budovy. Hala musí být kompletně utěsněná, aby toho mohlo být dosaženo. Je žádoucí zajistit utěsnění především v místech blízko podlahy, protože průvan způsobuje kuřatům podchlazení, vede ke špatné vyrovnanosti, horším přírůstkům a zvyšuje se nebezpečí edémové choroby. Ventilátory musí mít dobré žaluzie a klapky, vrata a závěsy tunelové ventilace musí být utěsněny proti pronikání vzduchu.

Vzhledem ke své důležitosti pro dobře fungující ventilaci zasluhuje systém nasávání maximální pozornost. Bez dobře fungujících klapek nasávacích otvorů je dosažení účinné, konzistentní ventilace nemožné. Vzduch by měl vstupovat do haly takovou rychlostí, která umožní, že se dostane až do poloviny prostoru, než začne klesat na podlahu.

Úpravou velikosti nasávacího prostoru v kombinaci s výkonem ventilátorů lze dosáhnout správné rychlosti nasávaného vzduchu v závislosti na šířce haly. V žádném období života kuřat by ventilace neměla být obětována kvůli udržení teploty a podobně teplota by neměla být obětována kvůli udržení úrovně

ventilace. Teplota i ventilace jsou faktory pro kuřata stejně důležité, a jestliže je nutné dělat kompromisy, znamená to, že ustájení, izolace nebo kapacita vytápění nejsou adekvátní.

Pro dosažení optimálního prostředí v hale hrají vedle vlastní teploty svou roli také vlhkost vzduchu a rychlost jeho proudění. Určují u kuřat, stejně jako u člověka, tzv. pociťovanou teplotu.

Nejlepší návod pro úpravy teploty je samotné chování kuřat. Rozložení kuřat v hale a tělesná teplota kuřat ukazují na pohodu kuřat a na to, zda byla hala dobře připravena na zástav.

Je důležité pravidelně kontrolovat, jak komfortně se kuřata cítí; přitom je třeba pozorovat a poslouchat kuřata, když jedí, pijí, odpočívají, hrají si a pípají. Po dobu minimálně prvních dvou týdnů by se ideální teplota neměla odchylovat více než ± 1 °C od nastavené teploty.

Správná teplota podestýlky je tím nejdůležitějším faktorem; její nedostatečná teplota negativně ovlivňuje zdraví kuřat a jejich vyrovnanost.

Včasně předeřívání haly je důležité a mělo by začít nejméně 48 hodin před naskladněním kuřat, a to dokonce i za teplého počasí. To zajistí, že nejen vzduch, ale i vnitřní část budovy jsou ideálně vyhřáté pro jednodenní kuřata. Teplota podestýlky by měla být alespoň 30–32 °C při naskladnění. Napáječky a doplňkové krmivo by měly být umístěny v místech, kde teplota podestýlky splňuje tento požadavek.

Radiační typy topení a prostorové horkovzdušné topení jsou systémy nejčastěji používané ve výkrmu brojlerů. Ideální je kombinace těchto dvou zdrojů tepla. Radiační (sálavé) teplo je vynikající pro dosažení správné teploty podestýlky a také vyšší relativní vlhkosti (přes 60 %), takže se zmenšuje riziko dehydratace kuřat. Prostorové horkovzdušné topení snižuje relativní vlhkost vzduchu v hale; jestliže tedy používáme pro počáteční období výkrmu pouze tento typ topení, pak by požadovaná teplota vzduchu v hale měla být 32–34 °C. Naproti tomu při kombinaci s radiačním topením stačí teplota 30–32 °C.

Ideální vlhkost je 50–70 %; pokud je vlhkost vyšší než doporučená, je vhodné teplotu o 0,5–1 °C snížit, naopak pokud je vlhkost nižší, teplotu je potřebné zvýšit o 0,5–1 °C.

Je důležité používat prověřené teploměry a dbát na to, aby ukazovaná teplota odpovídala skutečné teplotě v hale. Pravidelně prováděná kalibrace je nezbytná. Teplotní čidla mají být umístěna ve výšce kuřat. Pokud jsou namontovaná na napájecí lince, budou mít vždy správnou výšku. Velmi rychlou představu o správné teplotě v hale lze získat jednoduchým přiložením běháků kuřat na tvář. Nejsou-li obě nohy pociťovány jako teplé, je teplota podestýlky příliš nízká.

Dobry start kuřat podpoří odolnost proti infekcím a vývoj orgánů a střevní mikroflóry, což jsou předpoklady pro lepší konverzi krmiva, denní přírůstky a uniformitu hejna.

Vyhláška rovněž stanovuje požadavek na maximální vnitřní teplotu, pokud vnější teplota ve stínu překračuje 30 °C. Vnitřní teplota nemá v tomto případě přesáhnout o více než 3 °C teplotu vnější. Logicky se tento požadavek nebude vztahovat na jednodenní kuřata, jeho cílem je zabránit přehřátí velkých kuřat v horkém letním období.

Tento požadavek se může zdát poněkud příliš zjednodušený, neboť nebere v úvahu součinnost teploty a relativní vlhkosti. Například při venkovní teplotě 31 °C by teplota podle tohoto požadavku neměla přesáhnout v hale 34 °C. Může však nastat situace, že při vnitřní teplotě 35 °C a 50% relativní vlhkosti budou kuřata zcela v pořádku, zatímco při vnitřní teplotě v hale 32 °C a 85% relativní vlhkosti může být většina kuřat již mrtvá, i když prostředí požadavek vyhlášky splňuje. Je to způsobeno tím, že při stoupající relativní vlhkosti stoupá při vysokých teplotách i tzv. index tepelného stresu. Čím vyšší index je, tím více kuřata strádají, dochází ke ztrátě užitkovosti a k úhynu vlivem tepelného stresu. Je proto nutné hodnotit tento požadavek vyhlášky se znalostí vztahu relativní vlhkosti a teploty. Pro orientaci je možné vypočítat tepelný stres sečtením hodnoty naměřené teploty ve stupních Celsia s relativní vlhkostí v %. Výsledek součtu je index tzv. teplotního stresu. Při součtu 97 nebo méně tepelný stres nevzniká. Hodnota 99 je hraniční hodnota pro vznik problémů, při indexu 100–102 je snížen příjem krmiva, zvyšuje se spotřeba vody a užitkovost bude negativně ovlivněna. Index 103–105 znamená první úhyn a poškození kardiovaskulárního systému, nad 106 pak nastává vysoký úhyn.

Požadavek vyhlášky, aby průměrná relativní vlhkost naměřená v hale hospodářství v průběhu 48 hodin nepřekročila 70 %, pokud je venkovní teplota nižší než 10 °C, je potřeba chápat v podobném duchu jako požadavek na maximální teplotu. Z hlediska pohody kuřat je samozřejmě venkovní teplota zcela nepodstatná. Tento zdánlivě nelogický požadavek však upozorňuje na skutečnost, že v chladném počasí někdy dochází k omezení ventilace kvůli zachování potřebné teploty v hale. Nejčastější příčinou bývá špatně řízená ventilace, především minimální, dále nedostatečná kapacita topení nebo špatně izolovaná nebo

netěsná hala. Při nedostatečné ventilaci pak dochází k hromadění vlhkosti vzduchu v hale, neboť jedinou možností, jak vlhkost snížit, je výměna dostatečného množství vzduchu, který ji odvede z haly.

Podestýlka a napáječky

Vyhláška č. 464/2009 Sb.

- podestýlka – přístup k suché a na povrchu kypré podestýlce,
- napáječky mají být umístěny a udržovány tak, aby se minimalizovalo rozlití.

Kvalita podestýlky ovlivňuje pohodu a zdraví kuřat značnou měrou. Mokrý nekvalitní podestýlka zvyšuje výskyt amoniaku a respiračních onemocnění a rovněž způsobuje zvýšený výskyt dermatitid na nášlapné ploše běháků. Dobře řízené prostředí v hale spolu s odpovídající výživou pomáhají udržet podestýlku suchou a kyprou.

Faktory způsobující mokrou podestýlku:

- netěsné napájecí linky, napáječky jsou příliš nízko nebo tlak vody je příliš vysoký (mimořádně suchá podestýlka pod napáječkami může ale naopak indikovat příliš nízký tlak vody),
- studený vzduch proudící na podestýlku,
- malá rychlost vzduchu u nasávacích otvorů,
- malé množství celkově vyměněného vzduchu,
- nízká teplota vzduchu v hale,
- výška a typ podestýlky,
- nesprávné použití chladicího systému nebo nesprávné umístění trysek mlžících linek,
- nadbytek soli v krmné směsi,
- nadbytek dusíkatých látek v krmné směsi nebo použití nekvalitních tuků nebo olejů,
- příliš velká hustota zástavu vzhledem k použité technologii na hale,
- infekční onemocnění způsobující enteritidy.

Napáječky mají být při zástavu ve výšce očí – později mají kuřata pít s nataženým krkem –, nastavení tlaku vody při zástavu kuřat takové, aby se objevila na kapátkové napáječce kapka vody. Kuřata musí mít vždy možnost bez námahy dosáhnout na kapátkové napáječky.

Při studeném venkovním vzduchu spojeném s vysokou vzdušnou vlhkostí a při rostoucí potřebě kyslíku brojlerů je udržení suché podestýlky obtížné, avšak dosažitelné. Jestliže se ale stav podestýlky výrazně zhorší, je někdy nutné ji přistlat. Velmi krátce střižená sláma (2 až 3 cm délky) se může nastlat v relativně tenké vrstvě na mokrá místa. Tato sláma pak působí jako knot a může efektivně přijímat vlhkost, která se z ní může vypařovat. Předcházení mokré podestýlce je však vždy prioritou číslo jedna.

Krmivo

Vyhláška č. 208/2004 Sb., o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Krmivo musí být dostupné buď nepřetržitě, nebo dávkovaně a nesmí být kuřatům odebráno dříve než 12 hodin před předpokládaným časem porážky.

Adekvátní množství krmiva a krmného prostoru je velmi důležité již při zástavu a po dobu prvního týdne, aby byl zabezpečen správný příjem krmiva a minimální konkurence mezi kuřaty. Kuřatům je potřebné poskytnout dostatečný krmný prostor použitím papíru, který pokryje alespoň 50 % plochy, která slouží pro první dny života kuřat. Prvních 250 gramů krmiva na kuře se má podávat ve formě drcených granulí pro podporu příjmu krmiva.

Množství krmiva podávaného na papír by mělo být 50–65 g na kuře. To slouží k minimalizaci vzájemné konkurence mezi kuřaty, povzbuzuje vytvoření apetitu a podporuje vývoj kostry. U minimálně 95 % kuřat by mělo být následujícího dne zjištěno naplnění volátka, obsah volete by měl být na dotek kašovitý. To je známkou toho, že kuřata našla vodu a krmení a přijala je ve správném poměru.

Počet krmítek závisí na hmotnosti, do které jsou kuřata vykrmována. U běžných tubusových krmítek by měl kvůli dostatečné dostupnosti krmiva počet kuřat 60–70 na jedno krmítko.

Požadavky dvou hlavních hybridů na výživu se významně liší a jak z hlediska ekonomiky, tak z hlediska welfare a zdravotního stavu je maximálně vhodné tyto požadavky zohlednit při stanovování složení krmných směsí.

Zvýšené hladiny dusíkatých látek a aminokyselin mohou vést ke zvýšeným metabolickým problémům, jako jsou defekty kostry, a kardiovaskulárním problémům, zatímco jejich nedostatek nebo nevhodný poměr některých aminokyselin vede ke zhoršení parametrů užitkovosti. Proto je důležité poskytnout hejnu odpovídající krmivo. Je tím možné cíleně ovlivňovat růst a denní přírůstky tak, aby hejno v počáteční fázi rostlo kontrolovaně. Kostře a oběhovému systému je tak dána možnost se zdravě a dostatečně vyvinout.

Pro správný vývoj hejna je nezbytné rozdělit krmení do více fází. Koncentrace dusíkatých látek se postupně snižuje, příjem energie naproti tomu roste. Správné rozfázování výživy rovněž podporuje zdraví končetin a kostry, organismus kuřete není přetížený a kuřata také dostávají jejich věku odpovídající množství vitaminů a minerálních látek.

4. Rozpoznání zdravého, šetrného zacházení s kuřaty chovanými na maso a jejich onemocnění, poskytování první pomoci kuřatům chovaným na maso

MVDr. Jiří Dousek, Ph.D. (Státní veterinární správa ČR)

Zdravotní stav v chovu kuřat je třeba posuzovat ve vztahu k fyziologickým podmínkám, biologickým nárokům kuřat zejména se zřetelem k jejich vývojovému stádiu, podmínkám ustájení a výživy. Při zkoumání příčin zhoršeného zdravotního stavu, případně onemocnění je třeba přihlížet k úrovni zajištění péče o chovaná kuřata, zabezpečení plnohodnotné výživy, dodržování protinákazových a preventivních opatření i ke specifickým genetickým poměrům u jednotlivých hybridů.

Vývoj zárodku ptáků probíhá mimo tělo matky. Vejce je plnohodnotným biologickým prostředím, které zabezpečuje, že se kuřata po vylíhnutí poměrně v krátké době sama pohybují, sama přijímají potravu a vodu a rychle rostou. Protože přijímají vodu v poměrně malých dávkách, je nezbytné, aby k ní měla trvalý přístup. Vzhledem k nižší orientační schopnosti kuřat je také nutné zajistit jim bezproblémový přístup ke krmivu. Kuřata, která mají v prvním stádiu života tělo pokryté chmýřím, jsou zejména v tomto období, ale i při dalším svém vývoji citlivá na vnější podmínky, které mohou ovlivnit jejich zdravotní stav. Nevyrovnané podmínky prostředí mohou ovlivnit zdravotní stav a zeslabit odolnost proti nemocem. V takových podmínkách zaostávají kuřata ve vývinu a dochází k nevyrovnanému vzrůstu a rozdílům ve hmotnosti jedinců hejna.

Podle platných předpisů je stanoveno, že chovatel kuřat chovaných na maso musí **provádět kontrolu stavu hejna minimálně 2x denně**. Zvláštní pozornost musí být věnována znakům, které svědčí o snížené úrovni pohody zvířat nebo zdraví zvířat. Hejno se musí zevrubně prohlédnout a být přitom vyrušováno pokud možno pouze v míře nezbytné pro monitorování tělesné kondice kuřat. Pro tento účel musí být k dispozici dostatečně silný zdroj světla, aby bylo možné zkontrolovat celý ustájovací prostor a byl při tom zřetelně vidět každý jedinec. Prohlídky se provádějí nezávisle na technických zařízeních automatického dozoru a výstražných systémů. Při prohlídce je třeba vzít v úvahu celkovou úroveň sociálního chování kuřat v hejnu s tím, že zdraví jedinci vykazují aktivitu a normální vzory chování (např. aktivní příjem krmiva a vody; normální chůzi, popelení a protřepávání křídel; klidné, nenamáhavé dýchání; energické pohyby při vyrušení) a hlasové projevy odpovídající věku, plemeni nebo kategorii, mají jasné, lesklé oko, nezměněný postoj, čistou zdravou kůži, kvalitní opeření, dobře utvářené běháky a končetiny. Je-li to možné, ptáci by se měli při prohlídce pro kontrolu přinutit k pohybu.

Individuálně se vyšetřují jedinci, u nichž se to na základě povšechné prohlídky jeví jako nezbytné. Zvláštní pozornost se věnuje tělesné kondici, pohybům a dýchání, stavu opeření, očí, kůže, zobáku, končetin, běháků, drápů, hřebínku a lalůček, kloace a kvalitě trusu; pozornost se také věnuje výskytu ektoparazitů. Jedincům vážně zraněným, nemocným se zjevnými příznaky zdravotních potíží (např. se závažnými obtížemi při chůzi, se závažnými případy patologického obsahu tekutin v tělní dutině nebo závažnými znetvořeními), kteří pravděpodobně trpí, se musí věnovat zvýšená péče. Pokud je to nutné, je třeba je ošetřit, oddělit od hejna, umístit do zvláštních, pro tento účel sloužících ustájovacích prostor nebo je usmrtit v souladu s podmínkami předpisů na ochranu zvířat a veterinárních předpisů (viz kapitola Metody usmrcování drůbeže). Poskytování první pomoci ptákům v hejnu také spočívá v jejich případném vyproštění, pokud podmínky z jakýchkoliv důvodů omezují jejich pohyb. Podle situace je možné kuřata, u nichž se předpokládá dehydratace nebo vyhladovění, přiblížit ke zdroji vody nebo krmiva. Při vzniku poranění je možné provést vyčištění a dezinfekci rány. V chovech kuřat je třeba soustředit se zejména na prevenci těchto stavů a podle možnosti jim předcházet.

Předpisy stanovenou nedílnou součástí prohlídky je sledování kvality mikroklimatu a bezproblémové činnosti technologických systémů (zásobení krmivem a kontrola napájecího systému; ověření činnosti osvětlení a větrání včetně výstražných systémů). Pozornost je třeba v hale věnovat rizikovým místům, kde by se případně mohla kuřata zranit nebo kde by mohlo případně dojít k jejich ohrožení (např. možnost

poranění, omezení pohybu až riziko udušení vlivem poruch nebo poškození technologie). Ze zdravotního hlediska jsou proti klecovým chovům chovy v halách, chovy na hluboké podestýlce v určité nevýhodě. Na omezené ploše je nahromaděn velký počet ptáků, mikroklima prostředí a přenos nákaz kontaktem může negativně ovlivnit stav podestýlky a trusu, který po celou dobu zástavu zůstává v hale. Ve správně založené a náležitě ošetřované podestýlce sice dochází vlivem fyzikálních a biochemických procesů k devitalizaci a destrukci některých vajíček parazitů i bakterií, přesto je zde zvýšeno nebezpečí nákazy a výskytu invazí parazitů, a to zejména v letním období. Zdravotní stav kuřat je možné pozitivně ovlivnit i dodržováním všech zásad preventivních veterinárních opatření; kontrolovaným přístupem cizích osob do haly, prováděním průběžné dezinfekce, deratizace a realizací dalších preventivních opatření včetně stanovené a kontrolované medikace krmiv a provádění preventivní vakcinace. Součástí kontroly zdravotního stavu a prevence onemocnění je i kontrolní laboratorní vyšetřování zdravotní nezávadnosti a kvality krmiv, kontrola zdravotní nezávadnosti kvality napájecí vody, preventivní kontrolní bakteriologické nebo parazitologické vyšetřování vzorků trusu, komplexní laboratorní vyšetřování uhynulých kuřat, případně kontrola imunitního stavu hejna vyšetřováním vzorků krve. Nedílnou součástí vyspělé úrovně chovu je kontrola mikroklimatu prostředí haly se sledováním teploty, relativní vlhkosti a koncentrace škodlivých plynů (zejména NH_3 a CO_2). K tomuto souboru přistoupí podle platných předpisů i vyhodnocování jatečných nálezů porážených kuřat. Vedení a následné vyhodnocování dokumentace o uvedených šetřeních může mít praktický dosah pro předcházení negativních jevů v chovu, a tím i dopad na jeho rentabilitu.

Zkušený ošetřovatel je schopen při respektování uvedených skutečností při popsaném způsobu komplexní kontroly, jejíž součástí je pravidelná kontrola kuřat v hale, rozpoznat stav hejna a včas realizovat nezbytná opatření. Pokud kuřata zjevně nejsou v dobrém zdravotním stavu nebo vykazují zřejmé příznaky poruch chování, musí chovatel neprodleně přijmout opatření ke zjištění příčiny a jejího odstranění. Pokud nejsou opatření přijatá chovatelem účinná, je třeba konzultovat problém s veterinárním lékařem nebo s dalšími specialisty podle vyvolávajících faktorů. Zjistí-li se, že příčinou závady prostředí v produkční jednotce je faktor, jehož nápravu nelze provést okamžitě, a není-li bezprostředně ohroženo zdraví a život kuřat, je třeba situaci řešit po vyskladnění ustájovacích prostor před jejich dalším osazením novým hejnem.

5. Péče o kuřata chovaná na maso v mimořádných situacích, utrácení a porážka v mimořádných situacích. Praktické aspekty šetrného zacházení s kuřaty chovanými na maso při jejich chytání, nakládání a přepravě

MVDr. Jiří Dousek, Ph.D. (Státní veterinární správa ČR)

Manipulace s drůbeží před přemístěním a během něj, před porážkou nebo jiným způsobem usmrcení

Obecné zásady

- Osoby, které se věnují činnosti, jako je odchyt a nakládka kuřat chovaných na maso, jejich přeprava, znehybnění, omráčení, porážka nebo jiný způsob usmrcení, musí mít bezpodmínečně potřebné znalosti a schopnosti, aby uvedené činnosti mohly provádět šetrným a účinným způsobem; během přehánění, chytání, znehybnění, omráčení, porážky nebo usmrcení musí být zvířata včetně ptáků ušetřena veškerého vzrušení, bolesti nebo utrpení, kterému se lze vyhnout. Provozovatel je povinen o odborné způsobilosti těchto osob vést stanovenou dokumentaci, uchovávat ji po dobu 3 let a na vyžádání ji předložit kontrolním orgánům.
- Prostředky pro odchyt a přemísťování drůbeže, dále dopravní prostředky pro její přepravu, nástroje, zařízení ke znehybnění, vybavení a zařízení sloužící k omračování musí být koncipovány, sestrojeny, udržovány a používány tak, aby nedocházelo k utrpení ptáků a zejména aby k omráčení nebo usmrcení docházelo rychle a účinně, v souladu s ustanoveními právních předpisů.
- V místě porážky nebo jiného způsobu usmrcení musí být vhodné vybavení a musejí být uloženy vhodné náhradní nástroje tak, aby mohly být v naléhavém případě použity.
- Provozovatel porážky nebo jiného způsobu usmrcení je povinen vyhradit a vybavit pro tyto činnosti příslušný prostor, zajistit údržbu a pravidelné kontroly nástrojů, materiálu, vybavení a zařízení sloužícího k fixaci, omračování a vykrvování drůbeže, včetně provádění průběžné mechanické očisty, dezinfekce a neškodné likvidace odpadů živočišného původu, případně těl mrtvé drůbeže. Dokumenty o výsledcích prováděné kontroly je povinen uchovávat po dobu 3 let a na vyžádání je předložit příslušnému orgánu ochrany zvířat.

Odchyt, vyskladnění a nakládka kuřat

Odchyt drůbeže, vyskladnění hal a nakládání kuřat patří z pohledu ochrany zvířat před utrpením mezi nejsložitější situace v chovu. Provádění této činnosti nekvalifikovaným způsobem může vést ke značnému negativnímu působení stresových vlivů, poranění drůbeže a v extrémních případech k jejímu úhynu, nejčastěji udušením. Je přirozené, že tím dochází k utrpení drůbeže a současně mohou chovateli vznikat ekonomické ztráty. Zajištění podmínek pohody ptáků má podstatný vliv na pro kvalitu výsledné suroviny a její jakostní znaky (např. zrání masa). To také zdůvodňuje zajištění dobrých podmínek pohody ptáků pro odchytávanou drůbež, což se pozitivně projeví i na výsledném ekonomickém efektu. Některé firmy mají pro tuto činnost speciálně vyškolené pracovníky, případně zvláštní technické vybavení („chytací kombajny“).

- Za správnou organizaci a provedení nakládky je podle předpisů odpovědný chovatel, který je také povinen před jejím zahájením projednat s dopravcem a odběratelem způsob přepravy a termín nakládky a převzetí zásilky drůbeže.
- Při odchytu, vyskladnění hal a nakládání na dopravní prostředky musí být respektovány rozdíly v hmotnosti drůbeže a technologie jejího chovu. V halových chovech je u velkých hejn na volné ploše riziko udušení po útěku chytané drůbeže do rohů hal apod.

- Pro jednotlivé chovatelské technologie a druhy drůbeže při respektování podmínek přepravy a systému předporážkové manipulace na drůbežích jatkách je možné zobecnit:
- připravovanou činnost musí chovatel předem organizačně dobře zabezpečit, vyloučit zbytečné časové prodlevy (správně organizovat nástup pracovníků a příjezd dopravního prostředku), připravit nezbytné technické vybavení (přepážky, osvětlení, případně sítě, vyskladňovací plošiny a vozíky; apod.), k zabezpečení péče o ochranu a pohodu ptáků. Je třeba respektovat, že délka doby přepravy se podle předpisů počítá zahájením nakládky prvního kuřete.

Příprava na vyskladnění obvykle začíná vyláčením drůbeže, které by však z důvodů ochrany drůbeže před zbytečným hladověním nemělo včetně doby potřebné pro jízdu dopravního prostředku na jatky a předporážkovou přípravu trvat déle než 12 hodin; vždy je třeba respektovat a minimalizovat negativní vlivy klimatických podmínek na ptáky;

- osoby, které budou manipulaci s drůbeží provádět, je třeba vhodně a včas vybrat, poučit je o manipulaci s kuřaty a vybavení k odchytu jim předem prakticky předvést. Jejich činnosti je nutné operativně organizovat; při příznivé souhře těchto skutečností je možné za hodinu vyskladnit z haly např. 1000–1500 jatečných kuřat;

- kuřata by při odchytu, vyskladňování a nakládce neměla být stresována zbytečným hlukem;

- důležité je snížení intenzity osvětlení, případně použití modrého světla; při snížené intenzitě světla se drůbež méně pohybuje a snižuje se tak i riziko stresu;

- v hale se doporučuje přenosnými přepážkami rozdělit hejno na menší části, aby se zabránilo shlukování a případnému udušení drůbeže;

- kuřata by měla být při odchytu co nejdříve bezpečně uchopena za obě končetiny, přenášena hlavou dolů a vkládána do přepravních kontejnerů; je nutné je přenášet jen za oba běháky a v počtu nejvýše tří kusů v jedné ruce pracovníka, těžší kusy by měly být přenášeny po jednom, s podepřením rukou v oblasti hrudní kosti; při přenášení se má poloha hlavou dolů omezit jen na nejnutnější dobu, přepravní kontejnery by proto neměly být příliš vzdáleny od místa, kde je pták chycen;

- je zakázáno, aby osoby manipulující s drůbeží ji poháněly nohama, kopaly ji nebo ji chytaly tak, že ji poraní, vytrhnou jí peří nebo jí jinak způsobí nepřiměřenou bolest. Stejně tak je zakázáno nosit kuřata uchopením za krk nebo hlavu;

- přepravní kontejnery musí mít dostatečně velké vkládací otvory, vkládání drůbeže musí být šetrné; mělo by se zabránit útěku a tím i stresu z následného chytání;

- maximální počet kusů o určité hmotnosti je vázán na plochu v kontejneru a je stanoven předpisem (viz tabulka 1); nižší počet ptáků by měl být do kontejneru umístěn ve vztahu ke klimatickým podmínkám období přepravy (např. v létě riziko přehřátí), délce trvání přepravy a dalším vlivům, které by mohly ovlivnit zdraví a pohodu drůbeže.

Tabulka 1

Koncentrace použitelné pro přepravu drůbeže v kontejnerech	
Musí být zajištěna tato minimální plocha:	
Kategorie	Plocha v cm ²
Jednodenní kuřata	21 – 25 na 1 kuře
Drůbež vyjma jednodenní kuřata: hmotnost v kg	Plocha v cm ² na 1 kg
< 1,6	180 – 200
1,6 až < 3	160
3 až < 5	115
> 5	105

Uvedené hodnoty se mohou měnit v závislosti nejen na hmotnosti a věku, ale i na tělesném stavu, povětrnostních podmínkách a předpokládané délce trvání cesty.

Použití mechanických zařízení pro nakládku

Kromě popsaného systému ruční manipulace s drůbeží se využívají i různé mechanismy („chytačí kombajny“), které např. prostřednictvím rotujících měkkých válcovitých „kartáčů“ posunují drůbež na dopravník a do kontejneru. K nahánění, usměrňování a pohánění zvířat mohou být používány jen vybavení a nástroje určené k tomuto účelu, které drůbež nepoškozují a nepůsobí jí nadměrné utrpení.

Obsluha takového stroje se musí seznámit s technologickým postupem stanoveným pro jeho provoz výrobcem a seznámit s ním osoby, které budou vykonávat související činnosti, tak aby byla zabezpečena bezpečnost práce a ochrana drůbeže před zbytečným utrpením.

Vybavení pro nakládku, přepravu a vykládku drůbeže v kontejnerech

Kontejnerem se rozumí dopravní klec, box, bedna nebo jiná pevná konstrukce, která se používá pro přepravu zvířat a která není pojízdným dopravním prostředkem.

Kontejnery musí být řádně označeny tak, aby s přepravovanými kuřaty nebylo manipulováno hlavou dolů. Konstrukčně musí být zabráněno tomu, aby jedinci příslušného druhu drůbeže mohli z kontejnerů vystrkovat hlavy nebo končetiny. Pokud jsou kontejnery přepravovány naskládáné na sobě nebo vedle sebe, nesmí to bránit větrání a přístupu čerstvého vzduchu ke drůbeží v nich a musí být bezpečně zajištěny proti pádu. Kontejnery musí být pro takovýto způsob přepravy konstruovány a kontrolovány tak, aby bylo zabráněno znečišťování prostorů v nižších patrech nebo vytékání tekutin a výkalů z vozidla. Rovněž nakládka nebo vykládka kontejnerů musí probíhat ve vodorovné poloze za účelem omezení zbytečného pohybu drůbeže a jejího stresu, ale i zamezení vytékání tekutin nebo vypadávání výkalů apod.

Kontejnery musí být před každým použitím mechanicky vyčištěny a účinně dezinfikovány.

Odesílatel pro nakládku kuřat v kontejnerech a příjemce pro jejich vykládku jsou povinni zajistit, aby byla používána zařízení jako můstky, rampy, přepravníky nebo lávky (dále jen „nakládací zařízení“), která odpovídají požadavkům předpisů (viz nařízení Rady ES 1/2005).

V moderních přepravních technologiích se využívá přeprava kontejnerů na paletách přemisťovaných pomocí manipulačních vozíků, která tím, že snižuje počet manipulačních operací, a tedy i nároky na ruční práci, zlepšuje i podmínky welfare. Pokud jsou používány motorové zdvižné vozíky, musí obsluha splňovat stanovenou kvalifikaci.

Přeprava jatečné drůbeže

Pojmy:

- **přeprava** – rozumí se přesun zvířat prováděný jedním nebo více dopravními prostředky a související činnosti včetně nakládky, vykládky, překládky a odpočinku, dokud není ukončena vykládka zvířat na místě určení,
- **dopravce** – rozumí se fyzická nebo právnická osoba, která přepravuje zvířata na svůj vlastní účet nebo na účet třetí osoby.

Obecné podmínky při přepravě kuřat

Obecné podmínky při přepravě kuřat musí zaručit, že:

- nedojde ke zranění nebo zbytečnému utrpení kuřat, byla učiněna opatření k minimalizaci délky trvání cesty,
- jsou uspokojeny potřeby kuřat, vkuřat jsou způsobila pro přepravu,
- dopravní prostředky jsou navrženy, konstruovány, udržovány a provozovány tak, aby se předešlo utrpení a byla zajištěna bezpečnost kuřat; přepravovaná kuřata jsou chráněna před extrémními klimatickými vlivy (přehřátí, promrznutí apod.), vzařízení k nakládce a vykládce jsou navržena, konstruována, udržována a provozována tak, aby se předešlo zranění a utrpení kuřat (např. přepravníky pro přepravu kontejnerů mají boční ochranné zábrany zabráňující pádu kontejneru), osoby, které přepravu a činnosti s ní spojené provádějí, byly poučeny a mají požadovanou kvalifikaci,
- zásilka je doprovázena stanovenou veterinární dokumentací a evidenční dokumentací (s označením hejna původu kuřat, dokumentací o denní a celkové úmrtnosti) a dokumentací požadovanou pro osoby zajišťující přepravu a dopravní prostředky (viz přílohy 1–11).

Komerční přeprava drůbeže v ES se jednotně řídí nařízením Rady č. 1/2005/ES o ochraně zvířat během přepravy a činnostech s tím souvisejících podle následujících podmínek:

1. Při vzdálenosti přepravy menší než 65 km

- Osoby, které provádějí činnosti spojené s přepravou drůbeže, musí být poučeny chovatelem o biologických vlastnostech, nárocích a potřebách daného druhu ptáků tak, aby tyto manipulace s nimi i přeprava byly prováděny kvalifikovaným způsobem.
- Drůbež lze přepravovat pouze v odpovídajících dopravních prostředcích. Považují se za ně vozidla a přepravní klece a bedny, přepravky apod. (dále jen „kontejnery“), které jsou konstruovány tak, aby technicky zabezpečily pohodu drůbeže, minimalizovaly možnost jejího zranění při přepravě, umožňovaly pravidelnou kontrolu stavu drůbeže a její pohody, splňovaly technické požadavky (např. pevnost dna a stěn) a měly vybavení, které splňuje požadavky na welfare
- Dopravní prostředky musí být vybaveny zdrojem světla, včetně světla mobilního, který umožní kontrolu zvířat nebo péči o ně.
- Dopravní prostředky musí chránit drůbež před nepříznivým počasím a výraznými rozdíly v klimatických podmínkách (úžeh, omrznutí apod.).
- Dopravní prostředky musí být čistitelné a dezinfikovatelné a vždy před zahájením přepravy dané zásilky vyčištěny a dezinfikovány.
- Dopravní prostředky musí zamezit úniku a vypadnutí drůbeže z nich.
- Podle druhu drůbeže chovatel nebo jím stanovená osoba, která přepravu drůbeže zajišťuje, zajistí dostatek prostoru k tomu, aby ptáci v kontejnerech při přepravě mohli zaujmout jedinci daného druhu odpovídající přirozený postoj a měli prostor pro ležení. Pokud jsou umístěny kontejnery na sebe, musí být přijata opatření, aby se předešlo padání výkalů na zvířata umístěná dole, byla zajištěna stabilita a nebylo omezeno větrání.
- Spolu se zásilkou drůbeže nesmí být přepravováno zboží a předměty, které by mohly vyvolat dráždění drůbeže, požár apod.

2. Při vzdálenosti přepravy větší než 65km s trváním do 8 hodin (typ 1)

Osoba, která tuto dopravu drůbeže provádí nebo organizačně komerční přepravu zvířat (včetně drůbeže) zajišťuje, musí podat KVS žádost (příloha 3) a splňovat podmínky uvedené v bodu 1. Dále musí mít platné **POVOLENÍ DOPRAVCE – typ 1 podle čl. 10 odst. 1 nařízení Rady ES č. 1/2005**“ (viz příloha 4) a musí být odpovídajícím způsobem evidována příslušnou KVS (viz www.svscr.cz – schválené subjekty – „dopravci zvířat“).

Každou zásilku musí doprovázet kvalifikovaná osoba, která je držitelem platného **OSVĚDČENÍ O ZPŮSOBILOSTI ŘIDIČE A PRŮVODCE podle čl. 17 odst. 2 nařízení Rady ES č. 1/2005**“ (viz příloha 6; dále jen „průvodce“), stejně tak musí mít uvedené osvědčení osoba pověřená provozovatelem organizovat přepravu zvířat a činnosti s tím spojené (dále jen „organizátor“).

- Průvodce nemusí doprovázet zásilky, pokud:
drůbež je přepravována v kontejnerech obsahujících dostatek vody, krmiva (v zásobnících, které se nemohou převrátit) pro dvojnásobek očekávaného trvání cesty, jedná se o kuřata ve stáří do 72 hodin přepravována v kontejnerech, řidič vykonává funkci průvodce.
- **Dopravní prostředky (při vzdálenosti přepravy větší než 65 km s trváním do 8 hodin)** – vozidla pro silniční přepravu musí splňovat již uvedené požadavky (viz *přeprava do 65 km*), musí splňovat nároky na dopravní prostředky uvedené v odstavci 1 a dále:
 - pro zabezpečení drůbeže před nepříznivým počasím a výraznými rozdíly v klimatických podmínkách mají mít vozidla izolovanou střechu světlé barvy, mít pevné nebo plachtami pokryté stěny tak, aby bylo umožněno účinné větrání ložné plochy. Větrání a objem vzduchu v dopravních prostředcích musí odpovídat podmínkám přepravy a být přiměřený druhu a počtu přepravovaných ptáků;
 - musí být zajištěn dostatek prostoru, proudění vzduchu na všech podlažích naložených kontejnerů.

Silniční vozidla přepravující zvířata včetně drůbeže musí být označena nápisem **TRANSPORT ŽIVÝCH ZVÍŘAT** a doporučeným symbolem (viz příloha 8).

3. Při trvání přepravy nad 8 hodin (typ2)

Osoba, která tuto dopravu drůbeže provádí nebo komerční přepravu zvířat organizačně zajišťuje, musí podat KVS žádost (příloha 3) a splňovat podmínky uvedené v bodu 1 a 2 s tím, že musí mít platné **POVOLENÍ DOPRAVCE –typ 2 podle čl. 11 odst. 1 nařízení Rady ES č. 1/2005** (viz příloha 5) a musí být příslušným způsobem evidována (viz www.svscr.cz – „schválené subjekty“ – „dopravci zvířat“).

Dopravní prostředky – vozidla pro silniční přepravu musí splňovat již uvedené požadavky (viz *typ 1*), být schválené a evidované a musí o tom mít **OSVĚDČENÍ O SCHVÁLENÍ SILNIČNÍHO DOPRAVNÍHO PROSTŘEDKU pro dlouhotrvající cesty podle čl. 18 odst. 2 nařízení Rady ES č. 1/2005**“ (viz příloha 7) **s povolením přepravy drůbeže**, musí splňovat nároky na dopravní prostředky uvedené v odstavci 1, 2 a dále:

- Větrání vozidla musí mít samostatný zdroj energie, tak aby účinná ventilace přepravních prostor byla zajištěna po dobu minimálně 4 hodin i při vypnutí nebo nefunkčnosti motoru vozidla. Musí být zajištěno přizpůsobení jízdy, seřazování souprav a provádění další přepravy tak, aby se zabránilo nadměrným otřesům nebo naklánění vozidla.
- Při dlouhodobé přepravě musí být umožněno podat ptákům ve stanovených intervalech vodu, případně vhodné krmivo.

Chovatel nebo organizátor v součinnosti s dopravcem dále zajistí, aby při přepravě drůbeže byly dodržovány stanovené přepravní doby a minimální intervaly k napájení a ke krmení přepravované drůbeže, tj. po 14 hodinách cesty poskytnout odpočinek v délce nejméně 1 hodiny, zejména pro napojení a nakrmení; po této přestávce může přeprava pokračovat po dobu dalších 14 hodin; toto ustanovení neplatí pro mláďata drůbeže, která mohou být přepravována bez napojení a nakrmení, pokud je cesta ukončena do 72 hodin po jejich vyhlášení. Je-li to v zájmu přepravovaných ptáků, může být přepravní doba prodloužena o 2 hodiny, přičemž se bere v úvahu zejména blízkost místa určení.

Zejména při dlouhodobých cestách, pokud by pták během přepravy onemocněl (v praxi se u drůbeže uvažuje o hromadných příznacích onemocnění, které se doporučuje neprodleně konzultovat s veterinárním lékařem) nebo byl zraněn (obvykle u zásilek jednotlivých ptáků), průvodce mu poskytne nebo zajistí poskytnutí první pomoci; vyžaduje-li to zdravotní stav ptáka, zajistí jeho řádné veterinární ošetření. V případě nutnosti, vyžadují-li to okolnosti, a za účelem zabránění bolesti nebo utrpení může průvodce v souladu se zvláštními právními předpisy drůbež nutně porazit nebo nechat utratit.

Je zakázáno přepravovat nemocnou nebo zraněnou drůbež. Toto ustanovení neplatí pro přepravu k ošetření veterinárním lékařem nebo je-li přeprava jinak nutná k zamezení dalších bolestí, utrpení nebo škod nebo k ní dochází na pokyn veterinárního lékaře k diagnostickým účelům, ptáků přepravovaných pro pokusné účely, pokud je to cílem stanoveným ve schváleném projektu pokusu s využitím zvířat. Ptáci nebo kontejnery s nimi nesmějí být v dopravních prostředcích přepravováni společně s věcmi, které by mohly nepříznivě ovlivnit jejich pohodu nebo by jim mohly způsobit poškození zdraví nebo utrpení; těmito přepravovanými věcmi se rozumějí zejména látky hořlavé nebo dráždivé.

Ptáci nebo kontejnery s nimi nesmějí být umístěni v prostorech dopravních prostředků, do nichž mají přístup neoprávněné osoby. Průvodce zásilky drůbeže je povinen zajistit, aby během manipulace s kontejnery nedocházelo k jejich strkání, házení, svrhávání, nárazům, převrácení nebo shazování.

Organizátor přepravy je v součinnosti s dopravcem povinen zabezpečit, aby drůbež byla přepravována nejkratší cestou a bez zbytečného zdržování tak, aby doba trvání přepravy byla omezena na minimum a zvířata byla přepravována do místa určení bez zbytečných odkladů. Cesta má být organizována tak, aby bylo vyloučeno negativní působení extrémních vlivů klimatu.

Pokud předpokládaná doba přepravy zvířat přesáhne 8 hodin, je organizátor cesty povinen použít k přepravě pouze silniční vozidlo, které bylo pro přepravu drůbeže schváleno příslušným orgánem ochrany zvířat a má o tom vydané osvědčení „typ 2“. Organizátor cesty je v součinnosti s dopravcem povinen v takovém případě vyhotovit podle stanovené metodiky přepravní plán cesty a napsat jej do **knihy jízdy**, jejíž vzor uvádí nařízení 1/2005/ES (viz příloha 9).

Při zpracování plánu cesty je třeba přihlídnout k délce přepravy, ročnímu období, předpokládané povětrnostní situaci, době trvání přepravy a k místům zastávek. V plánu cesty musí být vyznačena jen místa zastávek schválená příslušným orgánem veterinární správy. Odesílatel nebo průvodce je povinen zajistit, aby zastavení v nich bylo včas oznámeno místně příslušnému orgánu veterinární správy, který kontroluje, zda jsou zvířata schopna pokračovat v přepravě, a potvrzuje to v příslušné části knihy jízd.

Odesílatel je povinen oznámit a nejpozději do 48 hodin předložit knihu jízd příslušnému orgánu veterinární správy (KVS) tak, aby tento orgán mohl vystavit dokumenty stanovené veterinárními předpisy a následně jejich označení vyznačit v plánu cesty.

Platná kniha jízd musí být potvrzena příslušným orgánem veterinární správy (KVS) v místě odjezdu. Kniha jízd je během přepravy součástí dokumentů stanovených zvláštními právními předpisy a musí v ní být uvedena všechna místa zastávek a překládek po celou dobu trvání cesty.

Dopravce je povinen uchovávat po dobu 3 let kopii knihy jízd, aby mohla být v případě potřeby a na požádání předložena příslušnému orgánu ochrany zvířat ke kontrole.

Doporučuje se, aby o provozu každého silničního vozidla, kterým se přepravují zvířata, vede dopravce **rejstřík vozidla** (vzor viz příloha 2), ve kterém eviduje datum přepravy, adresu místa nakládky a vykládky zvířat, jejich druh a počet, jméno průvodce zásilky a datum, čas a místo provádění dezinfekce dopravního prostředku (silniční vozidlo, kontejnery apod.).

Pro potřeby vnitrostátní i mezinárodní kontroly je vedena na webových stránkách příslušného národního úřadu evidence dopravců schválených pro přepravu daného druhu zvířat v době trvání do 8 hodin (seznam typ 1) a dopravců schválených pro přepravu daného druhu zvířat v době trvání nad 8 hodin (seznam typ 2) a dopravních prostředků určených pro tuto dopravu.

Při mezinárodním obchodu v rámci členských států ES musí dopravce požádat příslušný orgán veterinární správy (v ČR KVS) o zpracování dokumentu v systému TRACES (viz příloha 11). Tento dokument je součástí veterinární dokumentace doprovázející zásilku při přepravě v rámci obchodování ES a obdobný dokument je vystavován při mezinárodní přepravě do třetích zemí.

Kontrola provozovatelem při manipulaci s kuřaty před přemístěním a v jeho průběhu

Provozovatel nebo jím pověřená osoba

Před nakládkou kuřat a během ní

- provádí pravidelnou kontrolu a po proškolení osob aktualizuje dokumentaci vedenou o odborné způsobilosti osob podílejících se na odchytu a nakládce kuřat, musí se ujistit o způsobilosti, schopnostech a odborných znalostech všech osob provádějících odchyt a přemístování drůbeže; zajistí, aby osoby odpovědné za kontrolu při odchytu a přepravě drůbeže prováděly během této činnosti kontroly s cílem zajistit, aby u kuřat nedocházelo k zbytečnému utrpení,
- ověří, zda manipulační prostory a jejich vybavení, nástroje a jiné vybavení sloužící k manipulaci s kuřaty odpovídají výše uvedeným zásadám, a pravidelně kontroluje, zda jsou dodržovány stanovené technologické zásady a časové intervaly,
- v případě zjištění závad ve výše uvedených postupech provozovatel zařízení pro chov kuřat nebo jím pověřená osoba zajistí jejich neodkladné odstranění; do té doby manipulaci s kuřaty zastaví.

Před přepravou a během ní

- musí se ujistit o způsobilosti, schopnostech a odborných znalostech osob provádějících přepravu drůbeže, zabezpečit a zkontrolovat podle doby trvání přepravy příslušný dopravní prostředek; při jízdách do vzdálenosti nad 65 km doprovázení zásilky průvodcem s osvědčením o odpovídající kvalifikaci a vybavení zásilky příslušnou doprovodnou dokumentací.
- ověří, zda vozidlo bylo před přepravou drůbeže vyčištěno a dezinfikováno, kontroluje rejstřík vozidla,
- ověří, zda kontejnery a prostory vozidel a jejich vybavení odpovídají zásadám předpisů (při přepravě do vzdálenosti 65 km vyhl. č. 4/2009 Sb., při přepravě delší nařízení Rady ES 1/2005),
- při cestě nad 65 km zajistí schválení příslušné dokumentace pro přepravu zásilky na KVS a její předání a archivaci (minimálně 3 roky) podle stanovených podmínek. Tuto dokumentaci poskytne na vyžádání orgánu ochrany zvířat ke kontrole.

Dozor orgánu ochrany zvířat

- Inspektoři příslušného dozorového orgánu ochrany zvířat KVS mají podle platných předpisů zajištěn volný přístup do všech částí provozu chovu kuřat chovaných na maso, aby se mohli ujistit o dodržování stanovených podmínek. Inspekce a kontroly mohou být uskutečňovány i během kontrol prováděných za jinými účely, například při kontrole veterinárně hygienických poměrů, vedení evidence v chovu apod.
- Inspektoři příslušného dozorového orgánu ochrany zvířat (v ČR KVS, v zahraničí např. policie nebo určeného úřadu) mají podle platných předpisů zajištěn volný přístup do všech částí dopravního prostředku sloužících přepravě zvířat, aby se mohli ujistit o dodržování stanovených podmínek. V souladu s právními předpisy ES dohlížejí, zda jsou dodržovány požadavky stanovené v předpisech tím, že provádějí kontrolu dopravních prostředků a v nich přepravované drůbeže v místech odjezdu, zastávky, překládky a při příjezdu na místo určení, údajů ve veterinárním osvědčení a ostatních průvodních dokladech, které zásilku zvířat doprovázejí, potvrzení o stanovené kvalifikaci osob provázejících zásilku zvířat.
- Zjistí-li uvedený příslušný orgán dozoru v průběhu přepravy, že nejsou nebo nebyla dodržena ustanovení předpisů, provede o kontrolním zjištění zápis a požádá dopravce nebo průvodce, aby provedl zákrok, který příslušný orgán dozoru pokládá za nezbytný k zajištění pohody přepravovaných zvířat. Jestliže dopravce nebo průvodce nesplní pokyny příslušného orgánu dozoru, nechá tento orgán uložená opatření provést na náklady dopravce.

Porážení drůbeže

Je třeba upozornit, že současné podmínky ochrany zvířat při porážení a jiných způsobech usmrcování jsou upraveny převážně v druhé části zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon OZT), a specifikovány ve vyhlášce č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování, ve znění vyhlášky č. 424/2005 Sb. Nově však vstoupilo dne 14. 10. 2009 v platnost nařízení Rady ES č. 1099/209/ES o ochraně zvířat při usmrcování (dále jen nařízení 1099/209/ES), které se použije od 1. 1. 2013. Toto nařízení si vyžádá zavedení určitých změn. V textu upozorníme pouze na vybrané části, zejména na tabulky.

Manipulace před porážkou jatečné drůbeže

Je třeba zopakovat, že konstrukce, zařízení a vybavení jatek a jejich provoz musí poskytovat možnost ušetřit zvířata veškerého vzrušení, bolesti a utrpení, kterému se lze vyhnout. Zvířata musí být co nejdříve, nejpozději do jedné hodiny a v případě drůbeže přepravované v kontejnerech nejpozději do šesti hodin po příjezdu na jatky vyložena. Obvykle se po příjezdu zásilky s drůbeží v tomto časovém termínu a ve vymezeném dobře větraném prostoru (zpravidla kryté hale) nechává drůbež uklidnit tím, že zůstává v kontejnerech na ložné ploše stojícího, ale větraného vozidla.

K vlastní vykládce dochází obvykle až po tomto technologickém kroku. Pokud je zpoždění doby porážky nevyhnutelné, musí být drůbež zabezpečena před nepříznivými klimatickými vlivy v chráněných, dobře větraných místech. V letním období se například doporučuje kontejnery s drůbeží při vysokých denních teplotách skrápět a ochlazovat vodou. Provozovatel jatek o době přijetí každé zásilky zvířat na jatky vede záznam a doporučuje se, aby vedl záznam o době jejího vyložení. Záznamy má uchovávat po dobu 3 let od jejich pořízení a na vyžádání je předložit orgánům dozoru nad ochranou zvířat.

S kontejnerem s přepravovanou drůbeží je zakázáno zacházet způsobem, který může ohrozit nebo poškodit zdravotní stav drůbeže, zejména je zakázáno shazovat kontejner z přepravního zařízení, jakkoliv jej převracet nebo nechat jej spadnout. Tomuto požadavku by měla odpovídat i konstrukce přepravních pásů, které mají být zabezpečeny tak, aby z nich kontejnery nespádávaly. Tato zásada se musí realizovat i při technologii vykládání palet s kontejnery s drůbeží a další manipulaci s nimi. Kontejnery s perforovaným nebo pružným dnem s dodávanými ptáky musí být nakládány, přepravovány a vykládány tak, aby nedošlo ke zranění drůbeže. V případě potřeby musí být drůbež z kontejneru vykládána jednotlivě. Pokud došlo během přepravy ke strádání nebo bolestivým stavům, měly by být poraněné kusy usmrceny; pokud okamžité usmrcení není možné, musí být tato zvířata umístěna odděleně a být usmrcena v co nejkratší době, a to nejpozději do dvou hodin od dokončení jejich přepravy.

Kuřatům, která jsou na jatky dodávána v kontejnerech, nejsou-li porážena nejdéle do konce započaté

pracovní směny, je provozovatel jatek povinen zajistit napojení a ochranu proti nepříznivým klimatickým podmínkám. Obvykle je třeba takové kontejnery z vozidla složit, zkontrolovat zdravotní stav a kondici přepravovaných kuřat a vhodným způsobem, zejména ve vztahu ke klimatickým podmínkám, zajistit napojení. Obvykle dostatečným náhradním způsobem je kropení klecí, kdy kuřata pijí vodu z kapek na konstrukci kontejnerů. Podání krmiva je obvykle složitější, nouzově je možno podat přímo do kontejnerů zrniny. Je třeba si uvědomit, že vylačněná drůbež po 12 hodinách hladovění strádá, a proto mění metabolismus a dochází ke ztrátám hmotnosti, např. po 24hodinovém hladovění až o 6 %. Není-li situace řešena jinak, musí se alespoň každé ráno a každý večer provádět kontrola kondice a zdravotního stavu takto držovaných kuřat se zaměřením na odstranění závad.

Pro vykládání kontejnerů s kuřaty mají být jatky vybaveny vhodným dobře větraným, klidným prostorem s vykládací rampou a dostatečným počtem pracovníků. Obdobně vybavený prostor je případně využíván pro vykládku palet s kontejnery; tuto manipulaci musí zajišťovat manipulační vozík s tichým chodem, který nemá používat spalovací motor. V těchto prostorách se rovněž doporučuje osvětlení modrým světlem nebo světlem se sníženou intenzitou. Kontejnery se obvykle přepravují pomocí válečkových přepravníků k místu navěšování kuřat. Horní okraj kontejnerů by měl být v příznivé poloze – v úrovni rukou pracovníků, kteří kusy zavěšují. Kuřata se zavěšují za obě pánevní končetiny na speciální háky dopravního pásu, tak aby bylo dosaženo jejich pevného zavěšení (zamezení pádu a poranění), uklidnění a včasné dopravy k omráčení. Od zavěšení do omráčení má být dodržena doba 30–60 sekund. Pro omezení stresu kuřat je vhodné i v těchto prostorách rovněž snížit intenzitu světla a hluku. Tyto prostory musí být odděleny od skladu prázdných kontejnerů nebo místa pro jejich čištění a dezinfekci, protože tyto činnosti zvyšují hlučnost provozu. Na zacházení s kuřaty má vliv i monotónnost a fyzická náročnost pro pracovníky pracující na tomto úseku, a proto je třeba dbát na jejich kontrolu a střídání v technologických operacích pracovního procesu.

Omračování jatečných kuřat

Cílem správného omráčení je bezvědomí, respektive zablokování vnímání bolesti. To neznamená, že okamžitě dochází k zástavě všech životně důležitých funkcí, obvykle je po určité době zachován tep srdce, dýchání je doprovázeno apnoickými pauzami, zůstávají zachovány reflexy řízené míšními ganglii, dochází ke stavu tonických křečí provázených krátkým obdobím křečí klonických a následného uvolnění. Kontrolu správného omráčení provádíme kontaktem se spojivkou, při kterém by měl vymizet spojivkový reflex (vymizení zavírání oka po kontaktu), a kontrolou již uvedeného uvolnění svalového tonu, obvykle provázeného uvolněním a „načepýřením“ peří. Pokud je provedeno omráčení nesprávně a neúčinně, kuřata trpí. Naopak při zástavě všech životních funkcí je zásah tak silný, že vede k usmrcení ptáka, kterého nelze následně řádně vykrvit a dochází k nezvratným technologickým změnám vylučujícím využití těla jako potravinářské potraviny.

Kuřata lze před omráčením zavěsit pouze za předpokladu, že se učiní opatření, aby v okamžiku omráčení byla v takovém fyzickém stavu, který umožní provedení omráčení účinným a rychlým způsobem. Kuřata, která jsou omračována mechanickým nebo elektrickým zařízením aplikovaným v oblasti hlavy, musí být v takové poloze, aby přístroj mohl být použit po stanovenou dobu a omráčení bylo provedeno účinným a rychlým způsobem. Kuřata musí být vhodným způsobem (obvykle zavěšením hlavou dolů) uklidněna, aby tak byla ušetřena veškeré bolesti, strádání, rozrušení, zranění nebo pohmoždění, kterým lze předejít. Je však zakázáno svazovat končetiny ptáků před omráčením nebo usmrcením. Dále je zakázáno používat elektrických omračovacích přístrojů jako prostředku ke znehybnění či jako poháněcího zařízení.

V některých menších provozech jatek nebo při usmrcování v chovu se k fixaci kuřat používají trychtýřovité nádoby (viz obr. 2) směřující zúženým koncem dolů a v dolní části s otvorem pro krk a hlavu ptáka. Po vložení do nádoby má kuře vlivem hmotnosti tlakem těla fixovaná křídla a jeho hlava a krk vyčnívat v dolní části tohoto fixačního zařízení a jsou přístupné potřebné manipulaci.

Za povolené metody omráčení kuřat se považuje

- 1) elektrický proud (obvykle u hrabavé a vodní drůbeže),
- 2) náraz s použitím mechanického přístroje (obvykle u krůt) nebo nástroje (např. při porážení menších počtů kuřat v chovu, nebo jako náhradní způsob při omračování elektrickým proudem),

- 3) přístroj s upoutaným projektilem (obvykle u pštrosů),
- 4) vystavení vlivu oxidu uhličitého (obvykle u hrabavé a vodní drůbeže) nebo směsi omračujících plynů.

Za předpokladu, že budou respektována ustanovení, že bude vyloučeno utrpení ptáků, může příslušný orgán povolit jako způsob usmrcování oddělení hlavy od trupu (při porážkách mimo jatky) a použití vakuové komory (obvykle u druhů považovaných za pernatou zvěř).

Odborně způsobilá osoba provádějící porážku musí před jejím zahájením zkontrolovat, zda vybavení a zejména omračovací přístroj odpovídá svými parametry požadavkům na účinné omráčení příslušného druhu a kategorie zvířat; při pochybnostech o dokonalé účinnosti nesmí být porážka zahájena.

Omračování se může provádět jen za předpokladu, že ihned potom je možno provést vykrvení.

Metoda využívající elektrický proud se technologicky používá dvojnásobem:

Elektrody, obvykle na koncích kleští, umísťuje osoba provádějící omráčení tak, aby sevřely hlavu stanoveného druhu ptáků a umožnily přímý průchod elektrického proudu mozkem. Doporučuje se před použitím přístroje zvýšit vodivost namočením hlavy ptáka. Požadované hodnoty proudu musí být dosaženo během jedné sekundy a musí být udržena minimálně po dobu jedné až tří sekund. Když jsou ptáci omračováni jednotlivě, přístroj musí:

- a) být opatřen zařízením měřícím impedanci a zabraňujícím činnosti přístroje, jestliže jím neprochází požadovaný minimální proud,
- b) být opatřen zvukovým nebo vizuálním zařízením ukazujícím délku jeho použití u jednoho ptáka,
- c) být napojen na zařízení ukazující napětí a intenzitu proudu, které musí být umístěné tak, aby na ně manipulant jasně viděl,
- d) pro zvýšení vodivosti peří se doporučuje hlavu ptáka zvlhčit (sprchováním) vodou,
- e) osoba provádějící omračování jednotlivých ptáků musí v průběhu porážení kontrolovat a udržovat dotykové plochy elektrod v čistotě tak, aby byly ve stavu zajišťujícím maximální vodivost.

Požadavky nařízení 1099/2009/ES:

Minimální hodnoty u zařízení k omračování pomocí elektrod přiložených na hlavu

Kategorie zvířat	Jatečná kuřata
Minimální proud	240 mA

Vodní lázeň s použitím souběžného vodiče (elektrod) pro omračování drůbeže musí mít hladinu vody regulovanou tak, aby se umožnil dobrý kontakt s hlavou zavěšeného ptáka. Intenzita a délka použití proudu jsou v tomto případě určovány a kontrolovány provozovatelem a příslušným orgánem ochrany zvířat tak, aby bylo zaručeno, že pták ihned po kontaktu upadne do bezvědomí a zůstane ve stavu bezvědomí až do smrti vykrvením. Vodní lázeň určená pro drůbež musí mít velikost a hloubku odpovídající typu porážené drůbeže a nesmí při vstupu přetékat. Ponořená elektroda musí svou délkou odpovídat délce vodní lázně. Pomocným zařízením mohou být naváděcí lišty nebo podobná zařízení, která zabraňují zvednutí hlavy ptáka tak, aby se vyhnul kontaktu s omračující lázní.

Pokud je drůbež omračována ve vodní lázni po skupinách, udržuje se napětí přístroje postačující k produkci proudu, který má účinnou intenzitu k tomu, aby se zajistilo omráčení každého kusu; dosud se doporučuje použít střídavý proud o kmitočtu 50 Hz, působící 4 sekundy v intenzitě 120 mA/kus pro jatečná kuřata, nebo zvolit hodnoty napětí, při nichž je při změně elektrického odporu a proudu dosaženo stejného omračovacího účinku.

Požadavky nařízení 1099/2009/ES na elektrický proud u zařízení k omračování pomocí vodní lázně

Kmitočet (Hz)	Kuřata
< 200Hz	100 mA
201- 400 Hz	150 mA
401- 1.500Hz	20 mA

Je nutno učinit patřičná opatření k zajištění dobrého průchodu proudu, zejména postarat se o dobrý elektrický kontakt a o zvlhčení styčných míst mezi končetinami a zavěšovacími háčky. V případě potřeby musí být možné, aby kontrolující osoba provedla ruční zásah.

Doporučuje se při tomto způsobu omračování využívat kontinuální záznam hodnot elektrického proudu a času jeho působení, který může jednak sloužit ke kontrole podmínek welfare porážených kuřat, případně může po vyhodnocení upozornit na situace a případné chyby, při nichž dochází k technologickým závadám (krváceniny, pohmožděniny apod.).

Mechanické metody omračování jatečných kuřat

Náraz s použitím mechanického přístroje nebo nástroje. Tato metoda se používá obvykle u krůt, ale i na menších porázkách kuřat chovaných na maso; je povolena jen při použití mechanického přístroje, kterým se provádí úder do lebky. Manipulant dbá na to, aby tento přístroj byl používán jen v požadované poloze a aby se používala správná expanzní síla (náboje nebo pružiny, případně tlaku vzduchu) v souladu s instrukcemi výrobce, a dosáhlo se tak účinného omráčení bez fraktury lebky. Ke ztrátě vědomí dochází nárazem obloukovitě zakončeného úderníku na lebku ptáka silným zhmožděním mozku.

Použití jednoduchého nástroje, obvykle tyče z pevného materiálu, v délce kolem 30 cm a průměru kolem 1 cm se používá pro omráčení jednotlivých kusů drůbeže dostatečně silným úderem do týla (viz obr. 1). Tento způsob může být využit jako náhradní při omračování jinými způsoby (např. vodní lázeň s použitím souběžného vodiče), když kontrolující osoba zjistí selhání a nedostatečné omráčení jednotlivých kusů.

Přístroj s upoutaným projektilem. Tato metoda je povolena, ale u jatečných kuřat se používá jen výjimečně, protože je náročná na správné umístění střeliceho přístroje na hlavu ptáka. Přístroj s upoutaným projektilem musí být na hlavu ptáka (obvykle pštrosa) umístěn tak, aby projektil pronikl kostí lebky do kůry mozkové. V případě použití tohoto přístroje si musí manipulant ověřit, zda se projektil skutečně vrací po každém výstřelu do výchozí polohy. Velikost přístroje, respektive upoutaného projektilu, a expanzní síla (expanzní spirály, stačeného plynu nebo náboje) musí odpovídat účelu použití. Pokud tomu tak není, nesmí se velikostí nebo jiným parametrem nevhodný přístroj použít. Pokud nevyhovuje přístroj funkčně, smí se znovu použít až po opravě. Pták nesmí být fixován, pokud není osoba pověřená omračováním připravena zahájit akci.

Použití plynu oxidu uhličitého nebo směsí omračovacích plynů

Metoda omračování v přepravních kontejnerech. Pokud má být dosaženo bezprostřední ztráty vědomí, koncentrace oxidu uhličitého k omráčení drůbeže musí být minimálně 70 objemových procent. Doporučuje se podle možnosti koncentrace přesahující 90 objemových procent. Při použití směsí omračovacích plynů je třeba vždy dodržet a kontrolovat jejich stanovené koncentrace. Vždy při použití této metody je třeba si uvědomit anatomické uspořádání dýchacího aparátu drůbeže a vliv vzduchu obsaženého ve vzdušných vacích a jeho účinek na použitou koncentraci oxidu uhličitého nebo směsí omračovacích plynů. V některých případech je pro zvýšení účinku použita směs plynů např. v kombinaci s argonem. Prodleva omračovaných ptáků v prostředí účinku plynu nebo směsí omračovacích plynů by měla při tomto způsobu být 2–2,5 minuty. Nevýhodu metody omračování v přepravních kontejnerech je z hlediska následného zpracování a konzumace nedostatečná detekce uhynulých kusů. Bylo by neobjektivní nepřiznat, že zejména u hromadných, početně vysokých zásilek jatečné drůbeže, zejména při vysokých letních teplotách a naopak za mrazu, dochází k úhynům i tehdy, pokud bylo s drůbeží během přepravy a při předporážkové péči správně zacházeno, a tvrdit, že neuhyne ani jeden kus.

Metoda kontinuálního omračování, které se provádí po vynětí drůbeže z kontejneru, umožňuje spolehlivou detekci kusů uhynulých před omráčením a jejich vyřazení z dalšího zpracování. Technologie spočívá v tom, že jednotlivé kusy drůbeže zavěšené na hácích po zklidnění postupně procházejí komorami se zvyšující se koncentrací oxidu uhličitého, nebo v tomto případě častěji směsi plynu s argonem. Koncentrace se z počátečních 5 objemových procent zvyšuje až na 40–60 objemových procent, prodleva ptáků v tomto prostředí by měla přesáhnout 2,5 minuty. Nevýhodou je, že v nástupních fázích dochází u některých jedinců k excitačnímu stádiu.

Při obou způsobech musí být komory, ve kterých je drůbež vystavena účinku plynu, i zařízení používané pro transport drůbeže zavěšené na hácích nebo posun kontejnerů s drůbeží těmito komorami, koncipovány, vybudovány a udržovány tak, aby se zabránilo zranění ptáků a bylo jim umožněno dýchání bez stlačení jejich hrudníku. Drůbež musí být umístěna na zavěšovací háky nebo v kontejnerech a musí být převedena po zklidnění do plynových komor. Obvykle se tak děje během 30 vteřin od vstupu do zařízení. Dále musí být co možná nejrychleji přesunuta do místa maximální stanovené koncentrace plynu a být jeho působení vystavena dostatečně dlouhou dobu, která zaručí, že stav bezvědomí se udrží až do její smrti.

Komory musí být vybaveny zařízením, které měří koncentraci plynu v bodě maximální expozice. U tohoto zařízení musí být poplašné zařízení, které jasně rozeznatelnými vizuálními a zvukovými signály ohlásí snížení koncentrace CO₂ pod požadovanou úroveň. Doporučuje se kontinuální zaznamenávání průběhu činnosti tohoto zařízení. Orgán na ochranu zvířat by právě tyto záznamy měl od provozovatele vyžadovat a vyhodnocovat dosažení a dodržení stanovených parametrů, zejména z hlediska welfare jatečné drůbeže.

Nově jsou ověřovány kombinované technologie omračování drůbeže používající v první fázi zklidnění vlivem účinku směsi plynů a následné omráčení elektrickým proudem; tento způsob má pozitivní vliv na podmínky welfare při porážce. Vlivem snížení pohybu drůbeže a vhodně volených hodnot elektrického proudu se snižuje výskyt případných poranění s následnými změnami, snižuje se i výskyt krvácenin v prsní svalovině.

Vykrvování jatečné drůbeže

Vykrvování drůbeže je nezbytným krokem pro dosažení konečného efektu porážení, tj. nezvratného usmrcení drůbeže určené pro další technologický postup pro potravinářské využití. Jedná se o fázi procesu porážení, která je jak z pohledu dodržení podmínek ochrany jatečné drůbeže, tak i z pohledu podmínek zpracovatelské technologie ptáků náročná a vyžaduje důsledné provádění kontroly i dozoru orgánů ochrany zvířat nad tímto procesem. U ptáků, kteří jsou omráčeni, musí začít vykrvování co nejdříve po omráčení a musí být provedeno tak, aby se vyvolalo rychlé, vydatné a úplné vykrvení. Doporučuje se, aby vykrvení bylo zahájeno nejpozději do 20 sekund po elektrickém omráčení a 30 sekund po omráčení plynem. V každém případě musí být vykrvení provedeno předtím, než ptáci procitnou z bezvědomí. Rizikem pozdního vykrvení je nejen navození stavu, kdy by pták začal zpětně procítat a to by vyvolalo nepřiměřené utrpení, které považujeme za týrání zvířat a je trestné, ale i poškození získávané suroviny a tím i ekonomické ztráty. Např. při dalším zpracování již v napařovacích vanách může u nesprávně vykrvených ptáků dojít k vdechnutí tekutin a zahlcení a kontaminaci plic, což vzhledem k anatomickým poměrům vyvolává riziko kontaminace a celkové znehodnocení produktu. Ekonomika tedy i v tomto případě podporuje požadavky welfare. Pro kontrolní orgán je však hodnocení tohoto nálezu významným faktorem pro posouzení dodržování podmínek welfare při porážení.

Všichni jedinci jatečných druhů drůbeže, kteří byli omráčeni, musí být vykrveni naříznutím minimálně dvou krčních tepen. Lokality vykrvovacího řezu je podle druhu porážených ptáků různá. Nejobvykleji bývá řez u jatečné drůbeže veden z distální strany v kraniální krajině krku, tedy na přechodu dolní čelisti v krk, tzv. vnějším řezem. V některých případech (při speciální úpravě nebo u holubů) může být použit tzv. „vnitřní řez“ vedený zobákem, při němž se přetnou cévy a neporuší se vzhled hlavy a krku. K účelu vykrvení může sloužit různé vybavení a nástroje od prostého ručního provedení ostrým nožem (viz obr. 2) až po automatické agregáty. Vždy by však měly být bříty použitých nástrojů ostré, vyvolávající řez bez zhmoždění usnadňující rychlý tok krve. U tupých nástrojů nelze vyloučit nedostatečné vykrvení s doprovodem jevů, které jsou technologicky i z pohledu welfare nežádoucí.

Při vykrvování kuřat automatickým naříznutím krku musí být možné provést ruční zaříznutí, aby v případě poruchy přístroje bylo provedeno okamžité vykrvení a následné usmrcení drůbeže. Po naříznutí cév se nesmí před ukončením vykrvení provádět žádný jiný opracovávací postup ani elektrická stimulace.

V menších provozech, pokud jedna osoba odpovídá za zavěšení, omráčení a vykrvení kuřat, musí tento pracovník provést sled těchto operací u jednoho ptáka předtím, než je začne provádět u dalšího.

Při vykrvování kuřat automatickým musí být možné provést ruční zásah, aby v případě poruchy přístroje bylo provedeno okamžité usmrcení drůbeže.

Zvláštní způsoby porážení kuřat

Mezi vybrané způsoby patří oddělení hlavy od trupu a porážení rituálním způsobem.

Porážení jatečných kuřat oddělením hlavy. Může se provádět, pokud to povolují národní předpisy, u drůbeže porážené mimo jatky jako tzv. domácí porážka. Přitom musí být přiměřeně zachovány všechny zásady ochrany drůbeže před utrpením, drůbež musí být ušetřena veškerého vzrušení, bolesti nebo utrpení, kterému se lze vyhnout, např. nesmí být předem svazována. Zákrok má být proveden rychle a účinně. K odětí hlavy položené obvykle na dřevěné podložce má být použit dostatečně velký a ostrý nástroj, aby vykrvení proběhlo rychle a účinně. Tuto činnost může provádět jen zletilá osoba, která je s uvedeným postupem obeznámena a je schopna jej fyzicky i psychicky zvládnout.

Porážení jatečné drůbeže rituálním způsobem. Pro potřeby církví a církevních sdružení může být podle uvedené směrnice provedena, po povolení příslušným úřadem a na vyhrazených jatkách, rituální porážka drůbeže. Pro porážku „košer“ provádí osoba pověřená židovskou církví po provedené prohlídce zaživa i rituální porážku u neomráčené, za končetiny zavěšené drůbeže přetětím krčních cév a důsledným vykrvením. Obdobně probíhá i porážka „halal“ pro potřeby muslimů. Národními předpisy je obvykle stanoveno, že tento způsob porážky musí probíhat i pod přímým dohledem orgánu ochrana zvířat. V provozu musí být zajištěno a kontrolováno splnění podmínek veterinárních předpisů.

Kontrola předporážkové přípravy a porážky provozovatelem

- Provozovatel zařízení provádějícího porážku drůbeže zabezpečuje a kontroluje, zda osoby provádějící porážku drůbeže mají odbornou způsobilost, kterou stanovilo ministerstvo prováděcím právním předpisem (vyhl. č. 382/2004 Sb., o ochraně hospodářských zvířat při porážení, utrácení nebo jiném usmrcování, v platném znění); další osoby, které provádějí činnosti související s přeháněním, ustájením nebo fixací těchto zvířat, musí provozovatel poučit tak, aby uvedené činnosti prováděly kvalifikovaným způsobem.
- Provozovatel zařízení, které provádí porážení kuřat, je povinen zajistit údržbu a pravidelné kontroly nástrojů, materiálu, vybavení a zařízení sloužícího k fixaci a porážení drůbeže. Musí zajistit a kontrolovat, aby vhodné náhradní nástroje sloužící k omračování byly uloženy v prostorách porážky tak, aby mohly být v naléhavém případě použity.
- Provozovatelé zařízení, kde se poráží kuřata, zajistí, aby osoby odpovědné za omráčení nebo jiní pověřeni pracovníci prováděli pravidelné kontroly s cílem zajistit, aby ptáci v době mezi ukončením procesu omráčení a smrtí nevykazovali žádné známky vědomí či citlivosti, proces vykrvování byl prováděn bezodkladně a účinně a aby proces technologického opracování nebyl zahájen dříve, než nastala u ptáků smrt.
- Kontroly se provádějí na dostatečně reprezentativním vzorku kuřat a jejich četnost musí být stanovena s ohledem na výsledky předchozích kontrol a veškeré faktory, které mohou mít vliv na účinnost procesu omráčení. Dokumenty o výsledcích této kontroly je provozovatel povinen uchovávat po dobu 3 let a na vyžádání je předložit příslušnému orgánu ochrany zvířat.
- Pokud výsledek kontrol ukáže, že stanovený postup není dodržován, učiní pověřená osoba okamžitě příslušná opatření, včetně zastavení porážení dalších kusů.

Dozor orgánu ochrany zvířat

- Inspektoři KVS mají podle platných předpisů zajištěn volný přístup do všech částí provozu zařízení pro chov kuřat, aby se mohli ujistit o dodržování stanovených podmínek a postupů pro zdůvodněné usmrcování ptáků a asanaci odpadů živočišného původu. Inspekce a kontroly mohou být uskutečňovány i během kontrol prováděných za jinými účely, například při kontrole veterinárně hygienických

- poměrů, vedení evidence v chovu apod.
- Na jatkách s porážkou jatečné drůbeže se provádí soustavný veterinární dozor v souladu s ustanovením platných předpisů.
- Při porážení jatečných kuřat na jatkách zvláštními způsoby musí být vždy přítomen inspektor KVS a provádět stanoveným způsobem dozor.

Metody usmrcování drůbeže

Veškeré schválené metody vyplývající ze současných předpisů jsou v souladu s pokyny směrnice Rady ze dne 22. prosince 1993 o ochraně zvířat při porážení nebo usmrcování (93/119/ES), přílohy C, a zaručují při správném provedení a dodržení stanovených podmínek jistou smrt ptáka. Úpravu některých postupů nově stanoví nařízení 1099/2009/ES. Při usmrcování nebo utrácení drůbeže se vždy musí postupovat tak, aby se minimalizovalo utrpení zvířat. Usmrcení drůbeže, tedy způsob, kdy produkty nejsou využívány k potravinářským účelům, se provádí

- a) v průběhu odchovu u ptáků, kteří jsou poraněni nebo nemocní a jejich přežívání by jim působilo utrpení,
- b) na základě rozhodnutí o vyhlášení mimořádných veterinárních opatření, při vzniku nákazy (např. salmonelóza, ptačí chřipka apod.), tzv. **způsob depopulace**.

Bez rozdílu důvodu usmrcení je třeba dodržovat následující zásady. Pokud je třeba před usmrcením nebo utrácením zvířata přemísťovat nebo přehánět, musí být dodrženy obdobné zásady manipulace se drůbeží jako při porážení, zejména musí být:

- a) osoby, které provádějí činnosti související s přemísťováním ptáků v kontejnerech nebo jejich přepravou nebo manipulací před jejich usmrcením nebo utrácením poučeny provozovatelem zařízení, veterinárním lékařem nebo osobou odborně způsobilou
 - o biologických vlastnostech, nárocích a potřebách zvířat podle jejich pohlaví, věku a původu tak, aby tyto činnosti byly prováděny kvalifikovaným způsobem, - o správném zacházení se zvířaty, a pokud se provádí, i o vhodném způsobu přepravy a stanovených organizačních postupech,
 - o způsobu zabezpečení péče o ochranu a pohodu zvířat,
 - o vybavení a užívání prostorů a provozů určených pro živá zvířata,
 - o správném použití pomůcek a nástrojů k pohánění zvířat,
- b) pokud je drůbež před usmrcením nebo utrácením nakládána do dopravního prostředku a vykládána z něj, používána jen místa a vybavením k tomu určená,
- c) přemísťovaná drůbež co nejdříve, nejpozději do jedné hodiny a v případě ptáků přepravovaných v kontejnerech nejpozději do šesti hodin po příjezdu na stanovené místo, vyložena, usmrcena nebo utracena, nestanoví-li veterinární lékař jinak; pokud je zpoždění nevyhnutelné, musí být zvířata chráněna před nepříznivými klimatickými vlivy,
- d) ptáci, pokud došlo během přepravy ke strádání nebo bolestivým stavům, musí být ihned usmrceni; pokud okamžité usmrcení není možné, musí být umístěni odděleně a být usmrceni v co nejkratší době, a to nejpozději do dvou hodin od dokončení jejich přepravy,
- e) ptáci, pokud hrozí na základě jejich druhu, pohlaví, věku nebo původu vzájemné poranění, drženi odděleně,
- f) utrácení drůbeže může provést jen osoba k tomu kvalifikovaná nebo jiné zletilé osoby pod jejím přímým dohledem a za použití stanovených metod, prostředků a vybavení.
- g) každý, kdo provádí porážení nebo jiný způsob usmrcování drůbeže, se musí přesvědčit, že po zákroku je pták mrtvý (vymizení spojivkového reflexu, zástava srdečního tepu, zástava dýchání, nástup posmrtné ztuhlosti).

Chovatelé drůbeže by měli být vybaveni pro usmrcování vybavením s potřebnou kapacitou odpovídajícím úrovni denní brakace. Porážka nebo jiný způsob usmrcení vybrakovaných kusů drůbeže se provádí mimo chovnou halu, na místě k tomu určeném a vybaveném. S poraženými kusy se musí zacházet v souladu s veterinárními předpisy. Těla uhynulých, utrácených nebo stanoveným způsobem usmrcených kuřat se považují za kadávery a za podmínek stanovených veterinárními předpisy musí být neškodně likvidována.

Uvedené předpisy povolují následující způsoby usmrcení ptáků prováděné kvalifikovanou osobou:

- 1) usmrcení s použitím střelné zbraně s volným projektilem,
- 2) usmrcení elektrickým proudem,
- 3) usmrcení vystavením vlivu oxidu uhličitého,
- 4) usmrcení manipulací vazů.

Střelná zbraň, zejména lovecká zbraň, může být použita k usmrcení různých druhů ptáků. Použití podléhá povolení příslušným orgánem ochrany zvířat (KVS), musí být prováděno odborně způsobilými osobami a musí být dodržována ustanovení zvláštních národních právních předpisů o použití střelných zbraní. Použití u kuřat je výjimečné (např. pouze při depopulaci, pokud by ptáci unikli do volné přírody a bylo problematické je odchytnout).

Při **použití elektrického proudu a plynu CO₂** stanoví příslušný orgán ochrany zvířat pro utrácení zvířat hodnotu a dobu působení proudu, jakož i koncentraci a dobu, po kterou musí trvat působení plynu CO₂ nebo směsi plynů. Prvým povoleným způsobem se utrácení drůbeže nebo jí hmotností podobných druhů provádí plynem CO₂ o koncentraci minimálně 70 %, doporučené 90 %, v **zařízení sestávajícím z nepropustné komory** vybavené rozvodem plynu a tlakové nádoby s redukčním ventilem; použitá nepropustná komora musí být vybavena kontrolním přístrojem, který ukazuje nasycení prostoru plynem CO₂; prostor nepropustné komory je po dobu minimálně čtyř minut po uvolnění rozvodného ventilu tlakové nádoby zaplaven vpustí u dna plynem CO₂, potom jsou do něj umístěna zvířata minimálně po dobu čtyř minut a musí setrvat ve vytvořeném prostředí až do doby, kdy jsou mrtvá. Velikost komory je rozdílná podle účelu využití. Orgány veterinární správy jsou vybaveny zařízením odpovídajícím podmínkám pro depopulaci hejn.

Druhým povoleným způsobem při depopulaci mohou být hejna drůbeže utracena **přímo v halách**, které se po utěsnění postupně sytí plynem CO₂ nebo směsí jiných obdobně účinných plynů. Tento postup musí vyvolat jen postupné zvyšování koncentrace účinných plynů, nástup obluzení, ztráty vědomí a následně až po další expozici nevratný proces usmrcení. Po dosažení koncentrace kolem 20 % se drůbež ve stavu bezvědomí nechává v tomto prostředí minimálně po dobu jedné hodiny. Vhodná je předcházející medikace zklidňujícími prostředky podanými drůbeži v nápoji.

Při **použití elektrického proudu** mohou být jednotlivé kusy hejna drůbeže ve velkochovech utráceny elektrickým proudem (50 Hz, 180 V, 140 mA) ve vodní lázni po dobu minimálně čtyř sekund na zařízení fungujícím jako zkrácená porážecí linka. Případně by bylo možné využít kontaktních klešťových elektrod. (Utrácení drůbeže se provádí mimo chovnou halu.)

Usmrcení manipulací vazů (zlomení vazů) je metoda využitelná pro jednotlivé kusy, nesmí se používat jako běžná metoda, ale pouze v případě, kdy nelze použít jiný způsob. Nesmí se používat na jatkách. Manuální zlomení vazů se nesmí používat u kusů těžších než 3 kg. (Utrácení „vybrakovaných“ kusů drůbeže se provádí mimo chovnou halu.)

V chovech lze doporučit za dodržení podmínek bezpečné asanace způsob usmrcení drůbeže po omráčení mechanickým nástrojem úderem do týlu a následným vykvrvením omráčeného ptáka. Vytékající krev však nesmí kontaminovat okolní prostředí a měla by vytékat pouze do určené nádoby, která se stanoveným způsobem čistí a dezinfikuje, včetně neškodné likvidace krve a kadáveru. V praxi se při tomto způsobu používá již popsané trychtýřovité vybavení, umístěné mimo chovnou halu, do kterého se vkládají jednotlivé kusy drůbeže po omráčení pro fixaci při vykvrvování.

Příslušný národní orgán ochrany zvířat může při respektování všeobecných ustanovení povolit použití jiných metod usmrcování vnímavých zvířat, pokud se ujistí zejména, že:

- v případě použití metod, které nevyvolají okamžitou smrt, jsou přijata vhodná opatření k usmrcování zvířat v co možná nejkratší době, a to vždy předtím, než zvířata procitnou z bezvědomí,
- předtím, než je konstatována smrt zvířat, se u zvířat neprovádějí žádné jiné zásahy.

Zakázané metody usmrcování zvířat

Právní předpisy zakazují následující metody usmrcování zvířat:

- a) utopení a jiné metody udušení včetně použití farmak typu myorelaxantů,
- b) použití takových látek a přípravků, jejichž dávkování neuvede zvíře do hlubokého celkového

- z necitlivění a bezpečně nezpůsobí následnou smrt,
- c) ubití, ubodání nebo jiné metody, které zvířeti způsobí nepřiměřenou bolest nebo utrpení,
- d) oužití elektrického proudu, pokud nenastane okamžitá ztráta vědomí,
- e) použití lepů a jiných podobných prostředků, které dlouhodobě omezují pohyb zvířete tak, že k usmrcení zvířete dochází v důsledku nedostatku potravy nebo tekutin anebo v důsledku jiných metabolických poruch.

Za týrání se podle zákona OZT mimo jiné považuje:

- vydat slabé, nevyлéčitelně nemocné, vyčerpané nebo staré zvíře, pro které je další přežívání spojeno s trvalou bolestí nebo utrpením, k jinému účelu než neodkladnému a bezbolestnému usmrcení,
- vyvolávat bezdůvodně nepřiměřené působení stresových vlivů biologické, fyzikální nebo chemické povahy,
- zacházet se zvířetem, přepravovat je nebo je pohánět způsobem, který vyvolává nepřiměřenou bolest, utrpení nebo poškození zdraví anebo vede k jeho neúměrnému fyzickému vyčerpání,
- usmrtit zvíře způsobem působícím nepřiměřenou bolest nebo utrpení.

Kontrola provozovatelem při usmrcování kuřat

- Provozovatel nebo jím pověřená osoba se musí ujistit o způsobilosti, schopnostech a odborných znalostech osob provádějících odchyt, přemísťování nebo usmrcování drůbeže. Ověří, zda je pro utracení kuřat zákonný důvod. Dále ověří, zda manipulační prostory a jejich vybavení, nástroje, a jiné vybavení sloužící k usmrcování ptáků odpovídají výše uvedeným zásadám, a pravidelně kontroluje, zda jsou v dobrém stavu a zda jsou dodržovány stanovené technologické zásady a časové intervaly, aby umožnily dosažení výše uvedených cílů.
- Provozovatelé zařízení pro chov kuřat chovaných na maso zajistí, aby osoby odpovědné za kontrolu zdravotního stavu kuřat a jejich případné usmrcování nebo jiní pověřeni pracovníci prováděli pravidelné kontroly s cílem zajistit, aby u ptáků nedocházelo k zbytečnému utrpení, byly použity účinné metody usmrcování a osoby, které tento zákrok provádějí, dodržovaly stanovený postup a kontrolovaly, zda jsou po zákroku ptáci mrtví. Součástí této kontroly je i kontrola dodržování veterinárních opatření a neškodné asanace kadáverů.
Tyto kontroly se provádějí na dostatečně reprezentativním vzorku a jejich četnost musí být stanovena s ohledem na výsledky předchozích kontrol a veškeré faktory, které mohou mít vliv na účinnost procesu usmrcování.
- V případě depopulace se provozovatelé zařízení pro chov kuřat řídí pokyny vyplývajícími z mimořádných veterinárních opatření.

Dozor orgánu ochrany zvířat

- Inspektoři KVS mají podle platných předpisů zajištěn volný přístup do všech částí provozu zařízení pro chov kuřat, aby se mohli ujistit o dodržování stanovených podmínek a postupů pro zdůvodněné usmrcování ptáků a asanaci odpadů živočišného původu. Inspekce a kontroly mohou být uskutečňovány i během kontrol prováděných za jinými účely, například při kontrole veterinárně hygienických poměrů, vedení evidence v chovu apod.
- V případě depopulace zařízení pro chov kuřat se inspektoři KVS řídí pokyny vyplývajícími z mimořádných veterinárních opatření. O prováděné depopulaci se vede stanoveným způsobem protokolární záznam.

INFORMACE O POTRAVINOVÉM ŘETĚZCI

Prohlášení chovatele drůbeže:

Kur domácí Krůty Vodní drůbež Farmově chovaná drůbež Jiná

1. Identifikace chovatele:

Jméno / název chovatele:.....

Adresa hospodářství, PSČ:.....

KÚ:.....

IČO:.....

Registrační číslo hospodářství:.....

Telefon, fax, e-mail:.....

2. Identifikace příjemce (porážky) a přepravce:

Název porážky:.....

Adresa a schvalovací číslo jatek:.....

Registrační číslo přepravce:.....

3. Údaje o zvířatech zasilaných na jatka:

	Hala č.	Hala č.	Hala č.	Hala č.
Stáří				
Datum naskladnění				
Způsob ustájení*				
Počet vyskládněných kusů				
Průměrná hmotnost				
Předpokládané datum porážky				

*např. klece, podlahový chov, rošť, voliéry, zakrytý venkovní výběh, volný venkovní výběh

4. Předchozí výsledky prohlídky před a po porážení drůbeže:

V předchozích zásilkách drůbeže stejného druhu z tohoto hospodářství bylo ks / %** nepoživatelných těl drůbeže.

Datum dodávky	Nepoživatelných kusů / %**	Důvod rozhodnutí o nepoživatelnosti	Úhyn během dopravy v kusech / %**

5. Výsledky laboratorních vyšetření, které by mohly svědčit o negativním vlivu na zdraví lidí a zdravotní nezávadnost masa (monitoring cizorodých látek, zoonóz, program tlumení salmonel aj.) získaných během posledních 12 měsíců.

Hala č.	Datum vyšetření	Vyšetření na	Výsledek / hodnocení

** Nehodící se škrtněte

6. Prohlášení chovatele:

Prohlašuji, že:

- a) úhyn za poslední týden před vyskladněním nebyl vyšší než 3 %,
- b) poslední týden před vyskladněním nebyl denní pokles příjmu krmiva a vody vyšší než 20%,
- c) po dobu delší než 2 dny nebyl pokles denní produkce vajec u nosnic vyšší než 5%,
- d) zvířatům nebyly podány látky nebo přípravky, jejichž působením by mohla být negativně ovlivněna zdravotní nezávadnost živočišných tkání a produktů ani nebyla ošetřena formou nedovoleného ošetření (např. látky s thyreostatickými, estrogenními, androgenními nebo gestagenními účinky nebo beta-agonisty nebo antibiotiky),
- e) v chovu původu přepravovaných zvířat mi není znám výskyt nemocí, které mohou mít vliv na zdravotní nezávadnost masa,
- f) že zvířata určená k porážení jsou vhodná pro lidskou výživu,
- g) mi nejsou známy ani další okolnosti, které by nasvědčovaly tomu, že se v hospodářství nebo hejnu vyskytují nákazy přenosné ze zvířat na člověka.

7. Jméno a adresa soukromého veterinárního lékaře, který obvykle navštěvuje hospodářství:

.....
.....

8. Počet stran příloh přikládaných k této informaci.....

V..... Dne.....

Jméno a příjmení / název firmy

.....
Adresa / sídlo

.....
Podpis

Kontrola a poznámky provozovatele jatek:

Tato drůbež se přijímá na porážku za účelem užití masa pro výživu lidí

Poznámky:

Datum:..... Podpis:.....

Kontrola a poznámky úředního veterinárního lékaře na jatkách:

Poznámky:

Datum:..... Podpis:.....

Příloha:

- Výsledky veterinární prohlídky předchozí zásilky drůbeže z mého hospodářství
- Kopie protokolu výsledků vyšetření na salmonely v rámci národního ozdravovacího programu od salmonel

Příloha 2: doporučený formulář (najdi na www.svscr.cz, formuláře ke stažení)

**REJSTŘÍK VOZIDLA PRO PŘEPRAVU ZVÍŘAT
REGISTER FOR ROAD VEHICLE USED FOR THE TRANSPORT OF ANIMALS**

Stránka / rok:
Page / Year:

Identifikace dopravce (jméno a příjmení u fyzických osob, název firmy u právnických osob):
Identification of the transporter (name and surname of natural person, trading name of the company):

IC (pokud bylo uděleno): Registrační číslo dopravce: Registrační značka vozidla:
Identification number (if granted): Transporter authorisation number: Registration mark of vehicle:

<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
----------------------	----------------------	----------------------

Adresa (stát, obec, ulice, číslo, PSČ, telefon, fax, e-mail):
Address (state, town, street, number, postcode, telephone number, fax, e-mail):

Pořadové číslo zásilky Consignment reference number				
Číslo vet. osvědčení Vet. Certificate ref. number				
Registrační číslo hospodářství odesílatele Consignor's holding approval number				
Místo převzetí zvířat Place where the animal are picked-up				
Název odesílatele Name of the Consignor				
Datum a čas převzetí Date and time of pick-up				
Předpokládaná délka trvání cesty Expected duration of journey				
Registrační číslo hospodářství příjemce Consignee's holding approval number				
Místo určení Place of delivery				
Název příjemce Name of the Consignee				
Datum a čas dodání Date and time of delivery				
Druh zvířat Animal Species				
Kategorie zvířat Animal Category				
Počet zvířat Number of animals				
Datum dezinfekce Date of disinfection				
Místo dezinfekce Place of disinfection				
Jméno odp. osoby (řidič - průvodce) Name of the person responsible (driver - attendant)				
Podpis odp. osoby Signature of the person responsible				

Příloha 3: vzor (najdi na www.svscr.cz, formuláře ke stažení)

ŽÁDOST

O POVOLENÍ DOPRAVCE ŽIVÝCH ZVÍŘAT PODLE NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 1/2005

TYP 1 */ podle čl. 10 odst. 1 cesty od 65 km do doby trvání 8 hodin **TYP 2 */** podle čl. 11 odst. 1 pro dlouhotrvající cesty

Část 1 - Adresa příslušného orgánu veterinární správy

KRAJSKÁ / MĚSTSKÁ VETERINÁRNÍ SPRÁVA

Adresa - sídlo

Č.j. KVS/MěVS */ Datum přijetí žádosti */

Část 2 - Žadatel **/

1. IDENTIFIKACE DOPRAVCE			
1.1 Jméno, příjmení a datum narození fyzické osoby nebo název obchodní firmy, IČO			
1.2 Adresa - místo bydliště nebo sídlo obchodní firmy			
1.3 Obec	1.4 PSČ	1.5 Stát	
1.6 Telefon	1.7 Fax	1.8 Email	
1.9 Mobil	1.10 IČ	1.11 U fyzických osob datum narození	
1.12 Jméno a příjmení kontaktní osoby	1.13 Korespondenční adresa (není-li shodná s 2.2)	1.14 V případě zastoupení v ČR sídlo obchodní firmy ve třetí zemi	
2.1 OMEZENÍ pro určité druhy zvířat nebo druh přepravy			
Druhy zvířat	☐	Druhy přepravy	☐
Domácí koňoviti	☐	silniční	☐
Skot	☐	letecká	☐
Ovce	☐	železniční	☐
Kozy	☐	vodní	☐
Prasata	☐		
Ostatní (jiné než uvedené v čl. 5 NR 1/2005)	☐		
2.2 Upřesněte jiné druhy zvířat			
3. PŘEDCHOZÍ REGISTRACE podle zákona č. 246/1992 Sb. (pokud byla přidělena)			
ANO ☐	Ne ☐	Přidělené registrační číslo:	Datum přidělení:
3.1 Název orgánu, který vedl registraci			

*/ (vyplní KVS)

**/ (vyplní žadatel)

Část 3 - Čestné prohlášení žadatele **/

Tímto prohlašuji, že:

- *V jiném členském státě ani v České republice nebyla provedena registrace, nežádám o povolení podle čl. 10 nebo čl. 11 NAŘÍZENÍ RADY (ES) Č. 1/2005 u jiné krajské veterinární správy v České republice, ani u jiného příslušného orgánu v jiném členském státě.*
- *Souhlasím s využitím poskytnutých informací v rámci informačního systému Státní veterinární správy (vyhláška Mze č. 329/2003 Sb., o informačním systému Státní veterinární správy).*
- *Jako žadatel splňuji, respektive zaměstnanci firmy splňují požadavky kvalifikace podle Čl. 3 písm e) NAŘÍZENÍ RADY (ES) Č. 1/2005, pro uvedenou činnost mám zařízení a provozní postupy, které mi umožní dodržovat povinnosti z uvedeného předpisu vyplývající.*
- *Jako žadatel nemám osobně, respektive žádný ze zaměstnanců vykonávající přepravu zvířat nemá žádný záznam o porušení zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, v platném znění, ani záznam o porušení právních předpisů Společenství týkajících se ochrany zvířat v období tří let předcházejících dnu podání této žádosti, ani takové osoby nezaměstnávám při činnosti, ke které podávám tuto žádost.*
- *Zajistím, že kopie povolení, které mi bude uděleno v souladu se vzorem stanoveným v kapitole I nebo kapitole II přílohy III NAŘÍZENÍ RADY (ES) Č. 1/2005, bude uložena v každém vozidle přepravujícím zvířata a bude na vyžádání k dispozici příslušnému kontrolnímu orgánu.*

4.1 Místo

4.2 Datum

4.3 Razítko

4.4 Jméno a podpis žadatele

.....

Příloha č. 4: vzor

POVOLENÍ DOPRAVCE – typ 1

podle čl. 10 odst. 1 nařízení Rady ES č. 1/2005

1. POVOLENÍ PŘEPRAVCE Č.		
2. IDENTIFIKACE PŘEPRAVCE		TYP 1 NEPLATNÝ PRO DLOUHOTRVAJÍCÍ CESTY
2.1 Obchodní firma		
2.2 Adresa		
2.3 Město	2.4 PSČ	2.5 Členský stát
2.6 Telefon	2.7 Fax	2.8 E-mail
3. POVOLENÍ OMEZENO NA URČITÉ		
Druhy zvířat ☐		Druhy přepravy ☐
Upřesněte:		
Toto povolení je platné do		
4. ORGÁN VYDÁVAJÍCÍ POVOLENÍ		
4.1 Název a adresa orgánu		
4.2 Telefon	4.3 Fax	4.4 E-mail
4.5 Datum	4.6 Místo	4.7 Úřední razítko
4.8 Jméno a podpis příslušného úředníka		

Příloha č. 5: vzor

POVOLENÍ DOPRAVCE – typ 2

podle čl. 11 odst. 1 nařízení Rady ES č. 1/2005

1. POVOLENÍ PŘEPRAVCE Č.		
2. IDENTIFIKACE PŘEPRAVCE		TYP 2 PLATNÝ PRO VŠECHNY CESTY VČETNĚ DLOUHOTRVAJÍCÍCH
2.1 Obchodní firma		
2.2 Adresa		
2.3 Město	2.4 PSČ	2.5 Členský stát
2.6 Telefon	2.7 Fax	2.8 E-mail
3. ROZSAH PLATNOSTI POVOLENÍ OMEZENO NA URČITÉ druhy zvířat ☐ druhy přepravy ☐		
Upřesněte:		
Toto povolení je platné do		
4. ORGÁN VYDÁVAJÍCÍ POVOLENÍ		
4.1 Název a adresa orgánu		
4.2 Telefon	4.3 Fax	4.4 E-mail
4.5 Datum	4.6 Místo	4.7 Úřední razítko
4.8 Jméno a podpis příslušného úředníka		

Příloha č. 6: vzor

OSVĚDČENÍ O ZPŮSOBILOSTI ŘIDIČE A PRŮVODCE

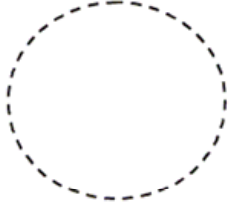
podle čl. 17 odst. 2 nařízení Rady ES č. 1/2005

1. IDENTIFIKACE ŘIDIČE/PRŮVODCE ⁽¹⁾		
1.1 Příjmení		
1.2 Jméno (jména)		
1.3 Datum narození	1.4 Místo a země narození	1.5 Státní příslušnost
2. OSVĚDČENÍ ČÍSLO		
2.1 Toto osvědčení je platné do		
3. SUBJEKT VYDÁVAJÍCÍ OSVĚDČENÍ		
3.1 Název a adresa subjektu, který osvědčení vydal		
3.2 Telefon	3.3 Fax	3.4 E-mail
3.5 Datum	3.6 Místo	3.7 Razítko
3.8 Jméno a podpis		
⁽¹⁾ Nehodící se škrtněte.		
Osvědčení o schválení silničního dopravního prostředku pro dlouhotrvající cesty podle čl. 18 odst. 2		

Příloha č. 7: vzor

OSVĚDČENÍ O SCHVÁLENÍ SILNIČNÍHO DOPRAVNÍHO PROSTŘEDKU

pro dlouhotrvající cesty podle čl. 18 odst. 2 nařízení Rady ES č. 1/2005

1. SPZ		
1.2	Vybaveno navigačním systémem:	ANO NE
2. Druhy zvířat, jejichž přeprava je povolena		
3. PLOCHA V M ² /PALUBA		
4. Toto povolení je platné do		
5. SUBJEKT VYDÁVAJÍCÍ OSVĚDČENÍ		
5.1 Název a adresa subjektu, který osvědčení vydal		
5.2	Telefon	5.3 Fax
		5.4 E-mail
5.5	Datum	5.6 Místo
		5.7 Razítko
5.8	Jméno a podpis	

Příloha č. 9:

Návod ke knize jízd:

(čl. 5 odst. 4, čl. 8 odst. 2, čl. 14 odst. 1 písm. a) a c) a odst. 2 a čl. 21 odst. 2)

1. Osoba, která plánuje cestu, připraví, opatří razítkem a parafuje všechny strany v knize jízd podle této přílohy.
2. Kniha jízd se skládá z těchto oddílů:
 - oddíl 1 — Plánování
 - oddíl 2 — Místo odeslání
 - oddíl 3 — Místo určení
 - oddíl 4 — Prohlášení přepravce
 - oddíl 5 — Vzor zprávy o mimořádných událostechStrany knihy jízd musí být svázaný.
Vzory pro všechny oddíly jsou stanoveny v dodatku.
3. Organizátor musí
 - a) opatřit každou knihu jízd identifikačním číslem;
 - b) zajistit, aby příslušný orgán místa odeslání obdržel způsobem jím stanoveným do dvou pracovních dnů před časem odjezdu podepsanou kopii oddílu 1 knihy jízd, řádně vyplněnou s výjimkou čísla veterinárního osvědčení;
 - c) dodržet pokyny příslušného orgánu podle čl. 14 odst. 1 písm. a);
 - d) zajistit, aby kniha jízd byla opatřena razítkem podle čl. 14 odst. 1;
 - e) zajistit, aby kniha jízd doprovázela zásilku zvířat během celé cesty až do místa určení, nebo v případě vývozu do třetí země nejméně do výstupního místa.
4. Chovatelé v místě odeslání a chovatelé v místě určení, pokud se místo určení nachází na území Společenství, vyplní a podepíší odpovídající oddíly knihy jízd. Informují co nejdříve příslušný orgán o případných výhradách týkajících se dodržování tohoto nařízení s použitím vzoru uvedeného v oddíle 5.
5. Nachází-li se místo určení ve Společenství, uchovávají chovatelé v místě určení knihu jízd kromě oddílu 4 po dobu nejméně tří let ode dne příjezdu na místo určení.
Na žádost je nutno knihu jízd předložit příslušnému orgánu.
6. Pokud přeprava končí na území Společenství, přepravce vyplní a podepíše oddíl 4 knihy jízd.
7. Pokud se zvířata vyvážejí do třetí země, předají přepravci knihu jízd úřednímu veterinárnímu lékaři na výstupním místě.
Pokud se vyváží živý skot s náhradami, nevyžaduje se oddíl 3 knihy jízd, pokud se podle zemědělských právních předpisů vyžaduje zpráva.
8. Přepravce uvedený v oddílu 3 knihy jízd uchovává
 - a) kopii vyplněné knihy jízd,
 - b) odpovídající záznamový list nebo výtisk podle přílohy I nebo přílohy I B nařízení (EHS) č. 3821/85, pokud se toto nařízení vztahuje na dané vozidlo.Doklady uvedené v písmenech a) a b) jsou poskytnuty příslušnému orgánu, který udělil povolení přepravce, a na žádost příslušnému orgánu místa odeslání do jednoho měsíce po jejich vyplnění a přepravce je uchovává po dobu nejméně tří let ode dne kontroly.
Doklad uvedený v písmenu a) se zašle příslušnému orgánu místa odeslání do jednoho měsíce po ukončení cesty, pokud nejsou použity systémy uvedené v čl. 6 odst. 9. Zjednodušená verze knihy jízd a návod pro vedení záznamů uvedených v čl. 6 odst. 9 budou stanoveny postupem podle čl. 31 odst. 2, až budou vozidla vybavena systémy uvedenými v čl. 6 odst. 9.

**Příloha č. 10: vzor
Kniha jízd**

ODDÍL 1
PLÁNOVÁNÍ

1.1 ORGANIZÁTOR Jméno a adresa ^(a) ^(b)		1.2 Jméno osoby odpovědné za přepravu		
		1.3 Telefon/fax		
2. PLÁNOVANÁ CELKOVÁ DÉLKA TRVÁNÍ CESTY (hodiny/dny)				
3.1 Místo a země ODESLÁNÍ		4.1 Místo a země URČENÍ		
3.2 Datum	3.3 Čas	4.2 Datum	4.3 Čas	
5.1 Druh zvířat	5.2 Počet kusů	5.3 Čísla veterinárních osvědčení		
5.4 Odhadovaná celková hmotnost zásilky (kg):		5.5 Celkový prostor pro zásilku (m ²):		
6. SEZNAM PLÁNOVANÝCH MÍST ODPOČINKU, PŘEKLÁDKY NEBO VÝSTUPNÍCH MÍST				
6.1 Název míst, ve kterých mají mít zvířata odpočinek nebo ve kterých se má uskutečnit překládka (včetně výstupních míst)	6.2 Příjezd		6.3 Délka trvání (v hod.)	6.4 Název přepravce a číslo povolení (pokud se nejedná o organizátora)
	Datum	Čas		
7. Já, organizátor, tímto prohlašuji, že odpovídám za organizování výše uvedené cesty a že jsem přijal vhodná opatření k zajištění dobrých životních podmínek zvířat během cesty v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1/2005				
8. Podpis organizátora				

^(a) Organizátor: viz definice v čl. 2 písm. q) nařízení Rady (ES) č. 1/2005
^(b) Pokud je organizátor i přepravcem, uvede se číslo povolení.

ODDÍL 2
MÍSTO ODESLÁNÍ

1. CHOVATEL v místě odeslání – jméno a adresa (pokud se nejedná o organizátora uvedeného v oddíle 1) ^(a)		
2. Místo a členský stát odeslání ^(b)		
3. Datum a čas naložení prvního zvířete ^(b)	4. Počet naložených kusů ^(b)	5. Identifikace dopravního prostředku
6. Já, chovatel zvířat v místě odeslání, tímto prohlašuji, že jsem byl přítomen naložení zvířat. Podle mého vědomí byla výše uvedená zvířata v době naložení způsobilá k přepravě a zařízení a postupy pro zacházení se zvířaty byly v souladu s nařízením (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností.		
7. Podpis chovatele v místě odeslání		
8. DOPLŇKOVÉ KONTROLY PŘI ODJEZDU		
9. VETERINÁRNÍ LÉKAŘ v místě odeslání (jméno a adresa)		
10. Já, veterinární lékař, tímto prohlašuji, že jsem zkontroloval a schválil naložení výše uvedených zvířat. Podle mého vědomí byla v době naložení zvířata způsobilá k přepravě a dopravní prostředek i postupy při přepravě byly v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1/2005		
11. PODPIS VETERINÁRNÍHO LÉKAŘE		

^(a) Chovatel: viz definice v čl. 2 písm. k) nařízení Rady (ES) č. 1/2005

^(b) Pokud se liší od oddílu 1.

ODDÍL 2
MÍSTO ODESLÁNÍ

1. CHOVATEL v místě odeslání – jméno a adresa (pokud se nejedná o organizátora uvedeného v oddíle 1) ^(a)		
2. Místo a členský stát odeslání ^(b)		
3. Datum a čas nakládky prvního zvířete ^(b)	4. Počet naložených kusů ^(b)	5. Identifikace dopravního prostředku
6. Já, chovatel zvířat v místě odeslání, tímto prohlašuji, že jsem byl přítomen nakládce zvířat. Podle mého vědomí byla výše uvedená zvířata v době nakládky způsobilá k přepravě a zařízení a postupy pro zacházení se zvířaty byly v souladu s nařízením (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností.		
7. Podpis chovatele v místě odeslání		
8. DOPLŇKOVÉ KONTROLY PŘI ODJEZDU		
9. VETERINÁRNÍ LÉKAŘ v místě odeslání (jméno a adresa)		
10. Já, veterinární lékař, tímto prohlašuji, že jsem zkontroloval a schválil nakládku výše uvedených zvířat. Podle mého vědomí byla v době nakládky zvířata způsobilá k přepravě a dopravní prostředek i postupy při přepravě byly v souladu s nařízením Rady (ES) č. 1/2005		
11. PODPIS VETERINÁRNÍHO LÉKAŘE		

^(a) Chovatel: viz definice v čl. 2 písm. k) nařízení Rady (ES) č. 1/2005

^(b) Pokud se liší od oddílu 1.

ODDÍL 5

VZOR ZPRÁVY O MIMOŘÁDNÝCH UDÁLOSTECH č.

Příslušnému orgánu se zašle kopie zprávy o mimořádné události doložená kopií oddílu 1 knihy jízd.

1. Jméno, označení a adresa OHLAŠOVATELE	
2. Místo a členský stát, ve kterém byla mimořádná událost zjištěna	3. Datum a čas, kdy byla mimořádná událost zjištěna
4. DRUH MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI PODLE NAŘÍZENÍ RADY (ES) Č. 1/2005	
4.1 Způsobilost k přepravě ⁽¹⁾ ☐	4.6 Vyhrazené prostory ⁽⁶⁾ ☐
4.2 Dopravní prostředek ⁽²⁾ ☐	4.7 Povolení přepravce ⁽⁷⁾ ☐
4.3 Postupy při přepravě ⁽³⁾ ☐	4.8 Osvědčení o způsobilosti řidiče ⁽⁸⁾ ☐
4.4 Limity doby jízdy ⁽⁴⁾ ☐	4.9 Záznamy v knize jízd ☐
4.5 Doplnková ustanovení pro dlouhotrvající cesty ⁽⁵⁾ ☐	4.10 Ostatní ☐
4.11 Poznámky:	
5. Tímto prohlašuji, že jsem zkontroloval zásilku výše uvedených zvířat a vyjádřil výhrady uvedené v této zprávě o dodržování nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností.	
6. Datum a místo ohlášení příslušnému orgánu	7. Podpis ohlašovatele

⁽¹⁾ Příloha I kapitola I a kapitola VI bod 1.9.

⁽²⁾ Příloha I kapitoly II a IV.

⁽³⁾ Příloha I kapitola III.

⁽⁴⁾ Příloha I kapitola V.

⁽⁵⁾ Příloha I kapitola VI.

⁽⁶⁾ Příloha I kapitola VII.

⁽⁷⁾ Článek 6.

⁽⁸⁾ Čl. 6 odst. 5.

Příloha č. 11: TRACES – Osvědčení pro vnitřní obchod v rámci ES s jatečnou drůbeží

EVROPSKÉ SPOLEČENSTVÍ

Osvědčení pro vnitřní obchod

Část I: Podrobnosti o předložené zásilce	1.1. Odesílatel Jméno (název) Adresa Země		1.2. Číslo jednací osvědčení		1.2.a Místní jednací číslo:	
			1.3. Ústřední příslušný orgán			
			1.4. Místní příslušný orgán			
	1.5. Příjemce Jméno (název) Adresa Země		1.6. Číslo(na) souvisejících originálních osvědčení (převládající) (souvisejících dokladech)			
			1.7. Zprostředkovatel (obchodník) Jméno (název) Schvalovací číslo			
	1.8. Země původu Kód ISO		1.9. Kraj původu Kód		1.10. Země určení Kód ISO	
	1.11. Kraj určení Kód					
	1.12. Místo původu/Místo sběru Hospodářství ☐ Stromařfiovací středisko ☐ Průmyslový zprostředkovatel (obchodník) ☐ Schvalovací orgán ☐ Ministerstvo zemědělství (stanice) ☐ Schvalovací vodní hospodářství ☐ Tým odebrající embrya ☐ Podnik ☐ Jiné ☐ Jméno (název) Schvalovací číslo Adresa PSČ		1.13. Místo určení Hospodářství ☐ Stromařfiovací středisko ☐ Průmyslový zprostředkovatel (obchodník) ☐ Schvalovací orgán ☐ Ministerstvo zemědělství (stanice) ☐ Schvalovací vodní hospodářství ☐ Tým odebrající embrya ☐ Podnik ☐ Jiné ☐ Jméno (název) Schvalovací číslo Adresa PSČ			
	1.14. Místo nakládky PSČ		1.15. Datum a čas odjezdu			
	1.16. Dopravní prostředek Letadlo ☐ Auto ☐ Loď ☐ Železniční vůz ☐ Továrnost: ☐ Číslo(a):		1.17. Příprava Jméno (název) Schvalovací číslo Adresa PSČ Členský stát			
	1.18. Živočišný druh/druhův produkt		1.19. Kód komodity (kód KN)		1.20. Počet/Množství	
	1.21. Teplota produktu Teplota prostředí ☐ Chlazení ☐ Mražení ☐		1.22. Počet balení			
	1.23. Označení kontajneru/Číslo palety		1.24. Typ balení			
	1.25. Zvířata osvědčená pro/produkty osvědčené pro: Chov ☐ Výchov ☐ Zabití ☐ Průmysl dobytek na pastvu ☐ Schvalovací orgány ☐ Umělá reprodukce ☐ Registrované koňství ☐ Zpracování ☐ Společenské zvířata ☐ Důlková spotřeba ☐ Krmivá pro zvířata ☐ Farmaceutická účely ☐ Technické účely ☐ Iné ☐					
1.26. Tracit plus třetí země Třetí země Místo vstupu Místo vstupu		Kód ISO Kód Číslo SIREK		1.27. Tracit plus členská státy Členský stát Členský stát Členský stát		
1.28. Vývoz Třetí země Místo vstupu		Kód ISO Kód		1.29. Předpokládaná trvanlivost		
1.30. Půls omy Ano ☐ Ne ☐						
1.31. Identifikace zvířat Živočišný druh/druhův produkt Kategorie Podrobnosti identifikace rodilového hejna Výřeh Počet balení Množství SIREK						

Část II: Osvědčení

II. Zdravotní informace	II.a. Jedinci čílo osvědčení	II.b. Místní jedinci čílo								
<p>II.1 Veterinární potvrzení</p> <p>2A, níže podpísaný úřední veterinární lékař, potvrzuje, že výše popsaná drůbež:</p> <p>a) (1) buď [splňuje ustanovení článků 10 a 15 směrnice Rady 90/539/EHS.] (1)(2) nebo [splňuje ustanovení čl. 10 písm. a), b) a c) a článku 15 směrnice Rady 90/539/EHS.]</p> <p>(3) b) splňuje ustanovení čl. 12 odst. 1 písm. d) směrnice Rady 90/539/EHS.</p> <p>(4) c) splňuje ustanovení rozhodnutí Komise: / (ES o doplňkových nárocích týkajících se (zveřejněno)) podle článku 13 nebo 14 směrnice Rady 90/539/EHS.</p> <p>d) (1) buď [nebyla očkována proti newcastleské chorobě:] (1) nebo [byla očkována proti newcastleské chorobě:]</p> <table border="1" data-bbox="399 436 1292 470"> <thead> <tr> <th>název a typ (živého nebo inaktivovaného) kmenů viru newcastleské choroby použitých v očkovací látce (látkách)</th> <th>datum</th> <th>věk (týdnů)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table> <p>II.2 Potvrzení o zdravotní nezávadnosti</p> <p>2A, níže podpísaný úřední veterinární lékař, potvrzuje, že výše popsaná drůbež:</p> <p>(5) je vyšetřena na srovnatelnost a výjimečně pro veřejnou zdraví v souladu s nařízením (ES) č. 2160/2003.</p> <p>Datum posledního zdravotního běhu se máznými výsledky:</p> <p>Výsledky všech vyšetření běhu:</p> <p>(1)(5) buď [pozitivní] (1) (6) nebo [negativní]</p> <p>II.3 Doplňková veterinární informace</p> <p>(1)(7) II.3.1 Zářezka obsahuje živou drůbež / jednoho nebo více kusů vajecké pochůzky z hospodářství, ve kterých nebylo prováděno očkování proti influenzae páteř.</p> <p>(1) II.3.2 Zářezka je v souladu s veterinárními podmínkami stanovenými v rozhodnutí Komise 2006/41/ES.</p>	název a typ (živého nebo inaktivovaného) kmenů viru newcastleské choroby použitých v očkovací látce (látkách)	datum	věk (týdnů)							
název a typ (živého nebo inaktivovaného) kmenů viru newcastleské choroby použitých v očkovací látce (látkách)	datum	věk (týdnů)								
<p>Průběh</p> <p>Číslo 1:</p> <p>Kolona 1.16: Registrační číslo (základních vagonů nebo kontajnerů a nákladních autů (obcí), číslo lesu (stadio) nebo název (plavidlo).</p> <p>Kolona 1.19: používá příslušné kódy IS: 01.05, 01.06.39.</p> <p>Kolona 1.31: Kategorie: vybavení jeden z těchto druhů: čerstvá linie / prarodiče / rodiče / kačci / výřez / ostatní.</p> <p>Identifikace: uváděte identifikační údaje rodičovského běhu a obchodní značku.</p> <p>Věk: uváděte příslušný věk drůbeže.</p> <p>Číslo II:</p> <p>(1) Uváděte podle potřeby.</p> <p>(2) Použijte se pouze v případě epizod II.3.2 nebo II.3.3.</p> <p>(3) Proveďte v případě odešlých do členského státu, který má status oblasti, kde se neprovedlo očkování proti newcastleské chorobě, sděluje Evropským společenstvím, v souladu s dobou trvání a švédsko, jinak se odkaz vypouští.</p> <p>(4) Vyplněte podle potřeby.</p> <p>(5) Zářezky uvedené pod bodem II.2 se uplatní jen u jatečné drůbeže druhu Gallus gallus a používají se od 1. února 2008, pokud drůbež byla držena výlučně pro produkci vajec jiných než nádobových; používají se od 1. ledna 2009, pokud je drůbež chována výlučně pro produkci masa.</p> <p>(6) Omezuje jako pozitivní, pokud byly výsledky některého vyšetření pozitivní na níže uvedené srovnatelnost po dobu živého běhu, běhu chované drůbeže: Salmonella badar, Salmonella virchow a Salmonella infantis, běhu užitkové drůbeže: Salmonella enteritidis a Salmonella typhimurium.</p> <p>(7) Použijte se pouze v případě členských států, které provádějí očkování proti influenzae páteř podle plánu očkování schváleného Evropským společenstvím.</p> <p>Název značky a podpis se musí lítit od barvy ostatních údajů na osvědčení.</p>										
<p>Úřední veterinární lékař nebo úřední inspektor</p> <table border="0" data-bbox="271 1848 1149 1960"> <tr> <td>Jméno (hláskovým písmem):</td> <td>Kvalifikace a titul:</td> </tr> <tr> <td>Místní veterinární jednotka:</td> <td>Číslo místní veterinární jednotky:</td> </tr> <tr> <td>Datum:</td> <td>Podpis:</td> </tr> <tr> <td>Podpis:</td> <td></td> </tr> </table>			Jméno (hláskovým písmem):	Kvalifikace a titul:	Místní veterinární jednotka:	Číslo místní veterinární jednotky:	Datum:	Podpis:	Podpis:	
Jméno (hláskovým písmem):	Kvalifikace a titul:									
Místní veterinární jednotka:	Číslo místní veterinární jednotky:									
Datum:	Podpis:									
Podpis:										

Část III: Kontrola	III.1. Datum kontroly <input type="text"/>	III.2. Jednací číslo osvědčení:
	III.3. Kontrola dokladů: Ne ☐ Ano ☐ Norma EU: Uspokojivě ☐ Neuspokojivě ☐ Doplňkové záležitosti: Uspokojivě ☐ Neuspokojivě ☐ Národní požadavky: Uspokojivě ☐ Neuspokojivě ☐	III.4. Kontrola identifikace: Ne ☐ Ano ☐ Uspokojivě ☐ Neuspokojivě ☐
	III.5. Fyzická kontrola: Ne ☐ Celkový počet kontrolovaných zvířat Uspokojivě ☐ Neuspokojivě ☐	III.6. Laboratorní vyšetření: Ne ☐ Ano ☐ Datum: Vyšetřeno na: Náhodkový ☐ Podřazení ☐ Výsledky: Do ☐ Uspokojivě ☐ Neuspokojivě ☐
	III.7. Kontrola pohody zvířat Ne ☐ Ano ☐ Uspokojivě ☐ Neuspokojivě ☐	
	III.8. Přístupky proti předpisům o pohodě zvířat: III.8.1. Neplatná schválení přepravy: ☐ III.8.2. Nevýhovující dopravní prostředek: ☐ III.8.3. Překročení hustoty nakládky: ☐ Přetížený prostor III.8.4. Překročení čas cesty: ☐ III.8.5. Nádostatočné napájanie a kŕmenie: ☐ III.8.6. Neprípustné alebo nadmerné zachádzanie so zvieratami: ☐ (ca) III.8.7. Supplementary measures for the journeys of long duration: ☐ (ca) III.8.8. Certificate of proficiency of the driver: ☐ (ca) III.8.9. Data registered in the log book: ☐ III.8.10. Iné: ☐	III.9. Přístupky proti veterinárním předpisům III.9.1. Chybějící/neplatný certifikát: ☐ III.9.2. Neshledání dokladů: ☐ III.9.3. Neuschválení krajiny: ☐ III.9.4. Neuschválení oblasti/zóna: ☐ III.9.5. Zakázaný druh: ☐ III.9.6. Absencia dodatočných garancií: ☐ III.9.7. Neuschválený chov: ☐ III.9.8. Zvieratá choré alebo podrobené z chorôb: ☐ III.9.9. Neuspokojivý test: ☐ III.9.10. Neprípustná identifikácia alebo jej absencia: ☐ III.9.11. Neuplné národné požiadavky: ☐ III.9.12. Neplatná adresa miesta urbenia: ☐ III.9.13. Iné: ☐
	III.10. Vliv přepravy na zvířata Počet ubytovaných zvířat: Předpoklad: ☐ Počet nespokojivých zvířat: Předpoklad: ☐ Počet narouzaných nebo potracených zvířat:	
	III.11. Nápravná opatření III.11.1. Omezení odjezdu: ☐ III.11.2. Procedúra presunu: ☐ III.11.3. Karanténa: ☐ III.11.4. Hlásenie uzatvorenia/Tuzovskia: ☐ III.11.5. Likvidácia tieľ/produktov: ☐ III.11.6. Vrátenie zvierat: ☐ III.11.7. Ošetrovanie produktov: ☐ III.11.8.7. Využitie produktov na iné účely: ☐ Identifikace:	III.12. Kroky následující po komentáři III.12.1. Hlásenie uzatvorenia/Tuzovskia: ☐ III.12.2. Uvoľnenie: ☐
	III.13. Miesto kontroly Převážkaři: ☐ Chov: ☐ (ca) Assembly centre: ☐ Přístaví sprostredkovatelia: ☐ Schválený orgán: ☐ Stredisko pre spornu: ☐ Přístav: ☐ Letisko: ☐ Výstupný prechod: ☐ Na ceste: ☐ Iné: ☐	
	III.14. Úřední veterinární lékař nebo úřední inspektor Místní veterinární jednotka: Číslo místní veterinární jednotky Jméno (tříkrovným písmem): Kvalifikace a řád: Datum: Podpis:	

(cs) Route Plan

(cs) 1.1. ORGANISER name and address (a) (b)		(cs) 1.2. Name of the person in charge of the journey			
		(cs) 1.3. Telephone / Fax			
(cs) 2. TOTAL EXPECTED DURATION (hours / days)					
(cs) 3.1. Place and country of DEPARTURE		(cs) 4.1. Place and country of DESTINATION			
(cs) 3.2. Date	(cs) 3.3. Time	(cs) 4.2. Date	(cs) 4.3. Time		
(cs) 5.1. Species	(cs) 5.2. Number of animals	(cs) 5.3. Veterinary certificate(s) number(s)			
(cs) 5.4. Estimated total weight of the consignment (in kg)		(cs) 5.5. Total space foreseen for the consignment (in m ²)			
(cs) 6. LIST OF FORESEEN RESTING, TRANSFER OR EXIT POINTS					
(cs) 6.1. Name of the places where animals are to be rested, or transferred (including exit points)	(cs) 6.2. Arrival		(cs) 6.3. Length (in hours)	(cs) 6.4. Transporter name and authorisation N (if different from the organiser)	(cs) 6.5. Identification
	(cs) 6.2.1. Date	(cs) 6.2.2. Time			
(cs) 7. I, the organiser, hereby declare that I am responsible for the organisation of the above-mentioned journey and I have made suitable arrangements to safeguard the welfare of the animals throughout the journey in accordance with the provisions of Regulation 1/2005					
(cs) 8. Signature of the organiser					

(cs) (a) Organiser: see definition laid down in Article 2(c) of Council Regulation 1/2005

(cs) (b) If the organiser is a transporter the authorisation number shall be specified

Obr. 1: Ruční omračování drůbeže úderem na temeno hlavy

Obr. 2: Zřízení pro porážení nebo usmrcování drůbeže na farmě. Jednotlivé kusy jsou vkládány do trychtýřovitých nádob hlavou dolů, po uklidnění je prováděno ruční omračení úderem nástroje do temene hlavy a následuje vykrvení.

Uvedené zařízení vyžaduje důsledné udržování čistoty mechanickým očištěním a opláchnutím vodou a dezinfekčním roztokem. Odpady je nezbytné asanovat, v případě usmrcení se odvázejí společně s těly mrtvých ptáků do sanačního podniku.

6. Preventivní opatření pro biologickou bezpečnost

MVDr. Jiří Kruml (MZe, odbor živočišných komodit, oddělení ochrany zvířat)

Co je biologická bezpečnost?

Stav, kdy jsou na efektivní míru omezeny hrozby pro objekt a jeho zájmy a tento objekt je k omezení stávajících i potenciálních hrozeb efektivně vybaven a ochoten při něm spolupracovat.

Terminologický slovník pojmů z oblasti krizového řízení a plánování obrany státu

Ministerstvo vnitra ČR, Praha 2004

Pojem biologická bezpečnost je velmi široký a je používán v různých souvislostech. Velmi často je používán v souvislosti se zaváděním geneticky modifikovaných organismů. Zde je použit velmi specificky pro potřebu eliminace rizik souvisejících s chovem kuřat chovaných na maso (brojlerů).

V případě biologické bezpečnosti neexistuje žádný univerzální program, důležité je kontrolovat všechny známé vstupy do chovu a právě tak výstupy. Se vznikem nových rizik a na druhé straně s rozvojem poznání a zkušeností je nutné zavádět dodatečná opatření.

Globalizace potravinového řetězce přináší nová rizika pro zdraví a zájmy spotřebitelů. Hlavním cílem v oblasti bezpečnosti potravin je dosáhnout co nejvyšší úrovně ochrany zdraví a zájmů spotřebitelů.

Minimalizace rizika vlivu potenciálně škodlivých biologických činitelů je neodmyslitelnou součástí fungující společné zemědělské politiky. Aby tato opatření byla účinná a srovnatelná, využívá se v rámci EU pro zajištění biologické bezpečnosti potravin koordinovaného a komplexního přístupu k politice hygieny potravin a koordinovaných reakcí na hrozby vyvolané přenosnými chorobami. Využívá se standardních mechanismů pro sdílení informací mezi členskými státy EU, včetně využití informatiky pro včasné varování a reakci.

Biologická bezpečnost na farmách musí postihovat širokou škálu dílčích opatření, k nimž patří: přesun zvířat pouze z důvěryhodných zdrojů, izolace nových zvířat přivezených na farmu, izolace nemocných zvířat, kontrola pohybu lidí, zvířat a zařízení, správné používání krmiv a postupy pro čištění a dezinfekci objektů a také spolehlivý program dezinfekce a deratizace.

Dobrá stav welfare pomáhá zvířeti udržet přirozenou rezistenci vůči chorobám a dobré zdraví je předpokladem pro zdravý život jedince. Jak zdraví, tak welfare jsou silně ovlivněny způsobem, jakým je zvíře chováno. Potřebám zvířat by měly být přizpůsobeny podmínky jejich životního prostředí zahrnující teplotu, vlhkost, čistotu ovzduší a podestýlky, množství světla atd. Stejně důležitá je dostupnost čisté vody, odpovídající výživa a dostatek prostoru pro pohyb a odpočinek. Vyloučen by měl být stres, jelikož má negativní účinek na odolnost zvířat vůči infekcím.

Dobrá zdravotní stav je důležitý pro pohodu zvířat a optimální živočišnou produkci, a proto je předcházení chorobám a jejich tlumení je nezbytnou součástí chovu zvířat. Vznik chorob lze omezit využitím vhodného řízení chovu, které snižuje vliv patogenních zárodků způsobujících vznik onemocnění, a to optimalizací životního prostředí pro zvířata, včetně dobré zoohygieny, správné výživy a vakcinačních programů.

Snahou šlechtitelských firem od počátku intenzivní drůbežářské výroby je brojlerové kuře s co nejkratší délkou výkrmu, největší intenzitou růstu a s co nejlepší konverzí krmiva. Tato snaha je provázána negativní jevy, které je nutné znát a omezit. Biologická bezpečnost může rozhodnout o prosperitě, případně i existenci farmy. Proto by zmíněná opatření měla být součástí každodenních činností a manažerských rozhodnutí zemědělce.

Princip předběžné opatrnosti

Tento princip je používán tam, kde existuje vědecký doklad o tom, že aktivita ohrožuje volně žijící organismy, prostředí či lidské zdraví. Měla by být přijata ochranná opatření, i když neexistuje úplná vědecká jistota. Tento princip slouží k tomu, abychom zabránili závažným škodám dřív, než k nim dojde.

Konečnou odpovědnost za biologickou bezpečnost nesou vlastníci zvířat.

1) Chov

Trendem šlechtitelských firem je vyšlechtění brojlerového kuřete s co nejkratší délkou výkrmu, největší intenzitou růstu a s co nejlepší konverzí krmiva. Tato snaha je spojena s negativními jevy provázejícími jednostranný, rychlý vývoj kuřat. Jsou to především problémy s aspiračním aparátem, srdečním selháním, výskytem edémové choroby, nedostatečným rozvojem skeletu, lézemi na běhácích.

Biotechnologie a jejich využívání patří k prioritním otázkám naší současnosti. Na jedné straně poskytují moderní biotechnologie velké možnosti využití, na straně druhé však mohou za určitých okolností a při nedodržení dostatečných bezpečnostních opatření vážně ohrozit biologickou rozmanitost, bezpečnost a zdraví zvířat i lidí.

Výběr hybridů (kompromis mezi růstovou schopností, odolností proti nemocím a stresu, vhodnou technologií a ekonomikou)

Minimalizování zátěže na chovaná zvířata: optimalizace parametrů stájového prostředí CO₂, NH₃, relativní vlhkost, teploty, proudění vzduchu, prašnosti, vlhkost podestýlky

Minimalizování zátěže na životní prostředí: zpracovaný program IPPC, dodržování zásad BAT, snižování emisí CO₂, NH₃, pachové zátěže, prašnosti, hluku

2) Ochrana proti onemocnění

Biologická zdravotní rizika vznikají v důsledku kontaktu s bakteriemi, viry, houbami, jinými mikroorganismy a s nimi souvisejícími toxiny. Tyto mikroorganismy jsou v přírodě rozšířené a představují potenciální nebezpečí pro lidské zdraví.

Dobrý stav welfare pomáhá zvířeti udržet přirozenou rezistenci vůči chorobám a dobré zdraví je předpokladem pro zdravý život jedince.

Na kvalitu welfare má velký vliv to, jakým je zvíře chováno, potřebám zvířat by měly být přizpůsobeny nám známé a ovlivnitelné podmínky životního prostředí, především teplota, vlhkost, čistota ovzduší, kvalita podestýlky, množství světla. Stejně důležitá je dostupnost nezávadné napájecí vody, odpovídající výživy a dostatek prostoru pro pohyb, komfortní chování a odpočinek. Vyloučen by měl být stres; je známo, že působení jednotlivých, i podprahových stresorů se mohou sčítat a způsobit závažný problém.

Dobrý zdravotní stav je důležitou součástí welfare a je základem pro dobrou produkci. Předcházení chorobám a jejich tlumení je nezbytnou součástí chovu zvířat, vznik chorob lze omezit využitím vhodného řízení chovu, které snižuje vliv patogenních zárodků způsobujících vznik onemocnění, a to optimalizací životního prostředí pro zvířata, včetně dobré zoohygieny, správné výživy a vakcinačních programů.

Pasivní ochrana chovů

Na globální úrovni

Kontrola biologická bezpečnost na hranicích zajišťuje prevenci toho, aby se choroby zvířat nedostaly na území EU dovozem zvířat pocházejících ze zemí mimo EU nebo osobními dovozy masa masných výrobků a mléčných produktů. To má zajistit soubor opatření a systémů, jejichž cílem je regulace rizika především komerčních dovozů. EU proto zavedla přísná pravidla pro to, jaké produkty živočišného původu, jaká zvířata a za jakých podmínek se mohou ze zemí mimo EU dovážet. Odpovědnost za biologickou bezpečnost na hranicích je rozdělena mezi příslušné úřady v členských státech, dovozce a cestující.

Na úrovni EU

EU stanovila řadu opatření, která mají chránit dobré životní podmínky a přispět k prevenci a regulaci závažných onemocnění u zvířat, například ptačí chřipky. Legislativa EU v této oblasti je mimoto doplněna

o opatření pro krizové situace, aby byla zajištěna rychlá, účinná a odpovídající reakce na propuknutí choroby. Jedná se například o plány pro výjimečné situace a zásoby vakcín.

Existují například pravidla týkající se přepravy hospodářských zvířat a jejich cílem je zvířata a zabránit šíření chorob. Tato pravidla stanoví, kdy a jak dlouho smějí být zvířata přepravována, ale určují také požadavky na přesuny zvířat v rámci EU a do EU, včetně řádného zdravotního osvědčení.

Na úrovni státu

Je odpovědností vnitrostátních úřadů, aby zavedly pravidla EU týkající se osobních dovozů produktů živočišného původu a domácích zvířat a zavedly mechanismus účinné kontroly a vymáhání těchto opatření.

Za biologickou bezpečnost na hranicích nesou odpovědnost členské státy. Jejich povinností je chránit území státu před případnými riziky ohrožujícími zdraví zvířat a veřejnosti. Zavádějí do praxe opatření, kdy a jak kontrolovat zavazadla na letištích, jak poskytovat informace zemědělcům, orgánům státní správy, orgánům EU a veřejnosti a jak by mělo být trestáno porušování těchto pravidel.

Na úrovni farem

Biologickou bezpečností na farmách se rozumí podniknutí kroků k tomu, aby se choroby nedostaly ke zvířatům nebo aby se zabránilo šíření choroby v rámci farmy nebo mimo farmu. Především jde o zabránění kontaktu volně žijících a synantropních živočichů s chovanými zvířaty, zabránění kontaminace krmiv na všech stupních od výroby po zkrmení, pravidelné sledování zdravotního stavu zvířat dostatečně poučeným personálem, účinné systémy DDD. Žádná farma není izolovaná, opatření realizovaná na jedné farmě napomůžou k ochraně sousedních farem a okolní krajiny.

Volně žijící ptáci a zvířata mohou rozšířit nemoci na hospodářská zvířata tak, že nositele infekce přenášejí například na tlapkách nebo v trávicím systému. Výkaly hlodavců mohou kontaminovat krmivo a hmyz může rozšířit onemocnění na jiná zvířata. Proto je nejlepší minimalizovat kontakt mezi volně žijícími a hospodářskými zvířaty, zavést účinné programy hubení škůdců a hmyzu a chránit krmivo před jakoukoli možnou kontaminací.

Identifikace a registrace: vysledovatelnost pomáhá při regulaci onemocnění

K dobrému vedení záznamů patří správná identifikace a registrace zvířat. V rámci legislativy EU je to povinné a umožňuje to lokalizovat a sledovat zvířata pro účely veterinárního lékařství, což má zásadní význam pro regulaci infekčních onemocnění. Přesná lokalizace všech hospodářských zvířat je v případě propuknutí nemoci nezbytná proto, aby mohla být podniknuta účinná opatření na regulaci a vymýcení vysoce nakažlivých původce onemocnění. Pokud by nějaké onemocnění skutečně propuklo, je také nutné vědět, kdo byl v době před vypuknutím nemoci a po něm na farmě. Toho je možné dosáhnout vedením záznamů o návštěvnících s datem jejich návštěvy.

Aktivní ochrana chovů

- veterinární opatření
- vakcinace,
- preventivní aplikace léčiv,
- léčebná aplikace léčiv,
- usmrcení nemocných zvířat a zvířat podezřelých z nakažení (opatření v ohnisku onemocnění),
- usmrcení vnímavých zvířat (opatření v ochranných pásmech).

Doprava

Přepravováním zvířat se mohou šířit nemoci zvířat i zoonózy. Proto se při stěhování zvířat dbá, aby byla přepravována zvířata v podobném zdravotním stavu. Zásadně se společně nepřeppravují zvířata z chovů s neznámou nakažovou situací. Musí být zabráněno úniku zvířat z vozidla.

Důležité je uplatnit zásady biologické bezpečnosti také poté, co byla zvířata přemístěna z objektů, protože původci nemocí a jejich nosiči mohou přetrvávat v objektech v podestýlce a na dopravních prostředcích i potom, co byla zvířata přesunuta.

Čištění zařízení a vozidel

Kontaminovaný materiál se může šířit prostřednictvím vozidel která se pohybovala na farmě - mimo jiné i osobních vozidel majitelů a návštěvníků. V případě propuknutí onemocnění je proto nutné všechna vozidla, která vjíždějí do areálu nebo z něj odjíždějí důkladně očistit a vydezinfikovat.

Léčení

Zásada - Prevence je vždy levnější, než léčení!

Lidé mohou být hostiteli a přenašeči nositelů nemocí, kteří se mohou být zavlečeni do chovu například prostřednictvím obuvi nebo oblečení. To se týká i chovatele, který by to a měl by to mít stále na paměti, především když navštívil jiné chovy.

Velké zdravotní riziko jsou návštěvy.

Měl by být minimalizován jakýkoli kontakt nepovolaných osob s chovanými zvířaty. Nesmí se zapomínat na to, že některé choroby mohou přenášet i domácí zvířata. Nemocná zvířata je nutné včas nahlásit veterinárnímu lékaři.

Některá onemocnění se mohou šířit velmi rychle, a proto je pro prevenci rozsáhlého propuknutí nemoci nezbytné včas odhalit a nahlásit veterinárnímu lékaři nemocná zvířata.

Použití léčiv

U většiny použitých léčiv je nezbytné dodržet ochrannou lhůtu. To při velmi krátké době výkrmového cyklu vede u kuřat nezbytně k prodloužení doby výkrmu a tím k značnému ekonomickému propadu.

Nedodržení ochranné lhůty vede k zjistitelnému množství reziduí cizorodých látek a v případě jejich záchytu a prokázání mohou být uložena opatření a sankce pro hospodářství velmi závažná.

Čištění a dezinfekce

Nemoci se mohou mezi zvířaty šířit přímo, kontaktem, nebo nepřímo prostřednictvím lidí, oděvů, pomůcek. Proto je nezbytné dbát na čistotu pracovních pomůcek i pracovních oděvů. Dezinfekce provozních prostor se provádí až po důkladné mechanické očištění.

Zásada: Na farmu nemají přístup žádné nepovolané osoby! Chovatel se musí postarat o zajištění řádných hygienických postupů a o to, aby je on sám i každý návštěvník farmy dodržoval. Na farmě musí být k dispozici dostatek ochranných oděvů, nejlépe jednorázových.

3) Bezpečnost a kvalita potravin a krmiv

Potravinový řetězec je nutno vnímat od produkce krmiv až po konzumaci potravin spotřebitelem. Krmivo, systémy krmení a výživa by měly být součástí plánování biologické bezpečnosti. Nejčastějším prostředkem kontaminování krmiva nebo míst, kde dochází ke krmení, je zařízení farmy používané k manipulaci s chlévskou mrvou. Je nepřijatelné, aby se k manipulaci s krmivem používalo stejné zařízení jako k manipulaci s podestýlkou. Důležitou součástí prevence nemocí je kvalita napájecí vody, čistota systémů pro přívod vody a způsob skladování krmiva.

Zdraví zvířat je důležitým faktorem v oblasti bezpečnosti potravin, protože pro šíření některých nemocí, přenosných ze zvířat na člověka a z člověka na zvířata, tak zvaných zoonózy (u kuřat chovaných na maso především salmonelóza), může být biologické riziko vyvolané původci onemocnění přítomnými v potravinách a produktech živočišného původu velmi vysoké.

Plošné používání antimikrobiálních látek v chovech zvířat přispívá ke vzniku rezistentních kmenů. V zemích EU bylo u potravinových zvířat zakázáno používání antimikrobiálních látek jako stimulatorů růstu, to je jeden z kroků, který přispívá ke snížení výskytu rezistentních bakterií. Další zásadní problém jsou rezidua chemických látek v krmivu a potravinách. K jejich výskytu dochází buď nedodržením technologické kázně při aplikaci, nebo nedodržením správných technologických postupů.

Potraviny živočišného původu jsou pod stálým veterinárním dozorem. Sledují se především patogeny, antibiotika a zakázané látky, kontaminace cizorodou bílkovinou, kontaminace geneticky modifikovanými organismy (GMO), monitoring cizorodých látek, sledováno je například i správné značení živočišných produktů a potravin.

Bezpečnost krmiv a aditiv určených do krmiv, použití GMO

Výskyt salmonel v potravinovém řetězci je vážným rizikem ohrožujícím lidské zdraví. Jedním z možných zdrojů výskytu salmonel jsou i krmiva. Z tohoto důvodu Českomoravské sdružení organizací zemědělského zásobování a nákupu vydalo Kodex správné výrobní praxe snižující riziko výskytu salmonel v krmných směsích pro drůbež, který pokrývá celý proces výroby, počínaje kontrolou rizikových surovin přes skladování surovin, proces výroby včetně možných tepelných úprav nebo použití přípravků likvidujících salmonely, skladování a přepravu vyrobených krmných směsí k odběrateli. Zahrnuje i postupy pro provádění kontrol, odběry vzorků a jejich analýzu.

Evropský úřad pro bezpečnost potravin rozdělil suroviny do kategorií z hlediska míry rizika kontaminace následovně:

A – vysoká míra rizika: (obvyklý výskyt 5–15 % kontaminovaných surovin) – řepkové šroty a pokrutiny,

B – střední míra rizika: (obvyklý výskyt 5 % kontaminovaných surovin) – slunečnicové šroty a pokrutiny, sójové šroty a pokrutiny (pouze Jižní Amerika), plnotučné sójové boby, rybí moučka (pouze Jižní Amerika),

C – nízká míra rizika: (obvyklý výskyt do 3 % kontaminovaných surovin) – ostatní suroviny, zejména obiloviny (kontaminace do 1 %)

4) Správné nakládání s vedlejšími živočišnými produkty

Se řídí podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1774/2002, nařízení Komise (ES) 808/2003 a od 4. 3. 2011 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1069/2009, které nahradí NR 1774/2002.

Vedlejší produkty živočišného původu, které nejsou určeny k lidské spotřebě, představují potenciální riziko pro zdraví lidí a zvířat a pro životní prostředí.

Nové technologie umožnily využití vedlejších produktů živočišného původu, pravidla pro používání těchto technik jsou regulována výše uvedenými nařízeními tak, aby se rizika použití snížila na minimum. V souvislosti s výkrmem kuřat se jedná především o odstraňování kadaverů z chovů a kuřat utracených v souvislosti s mimořádnou událostí (například depopulace hejna v souvislosti s nákazou).

Jako zajímavá možnost se v současné době (jaro 2010) jeví možnost odstraňování kadaverů spalováním přímo na hospodářství. Zřejmé výhody jsou zvýšená nákazová bezpečnost hospodářství, do objektu nevstupuje pracovník ani svozná vozidlo asanačního zařízení, snížení pravděpodobnosti rozvlékání nákazy při převozu kadaverů mimo hospodářství.

Nevýhodou je nutnost další investice, zatím neověřená návratnost a dosud nesjednocený postoj orgánů ochrany ovzduší.

5) Bezpečnost chemikálií

Bezpečnostní opatření se týkají toxicity a ekotoxicity chemických, biochemických a biologických sloučenin, jejichž použití může mít škodlivé účinky na lidské zdraví a životní prostředí.

DDD – Zavedení spolehlivého programu dezinfekce, dezinsekce a deratizace, používat pouze přípravky určené k tomuto účelu.

Léčiva

Veterinární léky, například antibiotika nebo antiparazitika, mohou zvířatům zachránit život, ale musí se používat odpovědným způsobem. O použití léčiv musí být vždy vedena evidence – jaký lék byl použit, kdy byl použit a kdy byl vysazen. Plošné používání antimikrobiálních látek v chovech zvířat přispívá ke vzniku rezistentních kmenů.

V zemích EU bylo u potravinových zvířat zakázáno používání antimikrobiálních látek jako stimulatorů růstu; to je jeden z kroků, který přispívá ke snížení výskytu rezistentních bakterií.

Další zásadní problém jsou rezidua chemických látek v krmivu a potravinách. K jejich výskytu dochází buď nedodržením ochranné doby po aplikaci, nebo kontaminací krmiv a živočišných produktů v průběhu technologických postupů, obvykle nedodržením správných technologických postupů, nedostatečným čištěním výrobní a skladovací technologie, případně chybným označením krmiva.

6) Ochrana životního prostředí v širší souvislosti

Řádná biologická bezpečnost také pomáhá snižovat náklady na léčení chorob, zvyšovat efektivitu farmy a chránit okolní farmy a krajinu.

Bere v úvahu zdravotní a environmentální související se znečišťujícími látkami v jednotlivých složkách životního prostředí a s jinými biologickými a fyzikálními faktory nebo měnícími se fyzikálními podmínkami, které mohou mít negativní dopad na zdraví zvířat, lidí a na životní prostředí, například ve vztahu ke kvalitě ovzduší, vody, odpadů a půdy, jakož i na environmentální posuzování životního cyklu.

Dopady na životní prostředí

Dopady chovů hospodářských zvířat na životní prostředí jsou minimalizovány definováním správných zásad a postupů při běžném provozu a při krizových situacích (např. IPPC). Cílem je minimalizovat produkci znečišťujících látek plyných, kapalných i tuhých vznikajících při provozu a stanovení takových postupů, které v případě krizového stavu umožní včasným a efektivním zásahem minimalizovat vzniklé újmy na životním prostředí.

Environmentální rizika, globální změna

I když v současné době nelze jednoznačně souhlasit s některými teoriemi o antropogenním původu klimatických změn a s jejich prognózou, neznamená to, že se producenti (obecně) mohou chovat bezohledně k životnímu prostředí. Naopak, využívání nejlepších dostupných technologií (BAT) je základ trvale udržitelné produkce. Základem je stanovení ekonomicky akceptovatelných, ale efektivních opatření.

Energie z obnovitelných zdrojů; větrná energie, sluneční energie

Oba zdroje jsou závislé na vhodných povětrnostních podmínkách, v případě bezvětří, nebo naopak prudkého větru či nedostatečného slunečního svitu nebo zasněžení panelů selhávají. U sluneční energie je navíc omezení dané délkou slunečního svitu. Obě technologie jsou velmi drahé. Jejich současná ekonomická výhodnost pro provozovatele zdrojů je založena na tom, že výkupní cena této energie je nadsazená a jde na úkor ceny elektrické energie z jiných zdrojů.

Systémy pro alternativní paliva

Spalování biomasy je vhodné jako doplňkový zdroj energie tam, kde vzniká dostatečné množství biomasy jako vedlejšího produktu (odpadu). Primární produkce biomasy za účelem spalování je problematická.

Spalování kadaverů je možný zdroj energie; malá spalovací zařízení, která je možné provozovat na farmách, ale nejsou primárně konstruována pro výrobu energie.

Spalování metanu vzniklého metanogenezí biomasy je vhodný a čistý zdroj energie tam, kde je celoročně dostupné dostatečné množství vhodné biomasy, která není produkována na úkor jiných plodin. Například může jít o zemědělskou údržbu ploch, které by jinak zůstaly neobhospodařovány a došlo by k jejich postupnému znehodnocování. Vhodná je kombinace se zpracováním hnoje.

7. Vedení doprovodné evidence a dokumentace v chovech kuřat chovaných na maso

Ing. Vlastislav Machander, Ph.D.

Zákon č. 154/2000 Sb., o šlechtění, plemenitbě a evidenci hospodářských zvířat (plemenářský zákon), ve znění pozdějších předpisů ukládá v oblasti evidence zvířat řadu povinností také chovatelům drůbeže.

Dnem 1. dubna 2004 nabyla účinnosti vyhláška Ministerstva zemědělství č. 136/2004 Sb., kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, která provádí některá ustanovení zákona a přináší také významné změny v evidenci drůbeže.

Novela této vyhlášky, vyhláška č. 213/2009Sb. ze dne 3. července 2009, kterou se stanoví podrobnosti označování zvířat a jejich evidence a evidence hospodářství a osob stanovených plemenářským zákonem, ve znění vyhlášky 199/2007 Sb., pak přinesla řadu nových povinností i pro chovatele kuřat chovaných na maso.

Plemenářský zákon a vyhláška obsahují povinnosti stanovené na celoevropské úrovni legislativou Evropského společenství.

Pověřenou osobou, jejíž úlohou je shromažďování a zpracovávání údajů v informačním systému ústřední evidence, je nadále Českomoravská společnost chovatelů, a. s. Celý informační systém však nyní spravuje a provozuje Ministerstvo zemědělství.

Zákon přesně stanovuje, jaké informace a komu může poskytovat pověřená osoba a jaké správce systému, určuje povinnosti pověřené osoby vůči chovatelům i dalším osobám a zároveň povinnosti všech, kteří dodávají informace o svých hospodářstvích, subjektech a zvířatech do databáze.

Všechny potřebné informace jsou uvedeny v Pokynech k vedení ústřední evidence drůbeže, které mají za cíl především postihnout všechny novinky týkající se evidence drůbeže a srozumitelnou formou poskytnout návod pro její správné vedení. Pokyny vycházejí z jednotlivých ustanovení uvedeného zákona a vyhlášky, ale nemohou tyto právní předpisy nahradit. Základním předpokladem je proto znalost právních předpisů týkajících se označování a evidence. Cílem této stati je vyčlenit a zdůraznit povinnosti chovatelů – výkrmců kuřat chovaných na maso.

1. Základní informace

Povinné osoby

- chovatelé,
- provozovatelé lánů,
- provozovatelé jatek,
- provozovatelé shromažďovacích středisek,
- obchodníci,
- uživatelská zařízení,
- asanační podniky,
- dopravci.

Ústřední evidence

Správce ústřední evidence je Ministerstvo zemědělství. Přidělování identifikačních prostředků, sběr a zpracování údajů do informačního systému ústřední evidence zajišťuje pověřená osoba – Českomoravská společnost chovatelů, a. s., která touto činností v oblasti chovu drůbeže pověřila Mezinárodní testovací drůbeže, s. p. Ústrašice.

Orgány dozoru

- Česká plemenářská inspekce,
- orgány veterinárního dozoru.

Chovatel

Chovatelem je každý, kdo zvířata drží nebo se o ně stará, třeba jen na přechodnou dobu. Chovatelem tedy nemusí být pouze majitel zvířat, ale například i ten, který se o zvířata někoho jiného stará ve svých nebo pronajatých prostorách, tato zvířata krmí a ošetřuje.

Hospodářství

Hospodářství je jakákoli stavba, zařízení nebo místo, včetně chovu pod širým nebem, kde jsou zvířata jednoho chovatele držena, nacházející se na jednom katastrálním území. Pokud chovají dva a více chovatelů zvířata společně v jedné stáji, nelze tuto stáj zaevidovat jako dvě a více hospodářství.

Hejno

Hejnem se rozumí skupina drůbeže jednoho druhu a jedné kategorie, která je chována v jedné hale hospodářství a která se v této hale nachází současně.

Hala

Halou se rozumí budova hospodářství, ve které je chováno hejno drůbeže.

Hustota obsazení

Hustotou obsazení se rozumí celková živá hmotnost kuřat, která se ve stejném čase nachází v hale, a to na čtvereční metr využitelné plochy.

Denní míra úmrtnosti

Denní míra úmrtnosti je počet kuřat, která uhynula v jedné hale ve stejný den, včetně kuřat, která byla poražena z důvodu onemocnění nebo i z jiných důvodů, vydělený počtem kuřat, která se v uvedený den nacházejí v hale, vynásobený 100.

Kumulativní denní míra úmrtnosti

Kumulativní denní míra úmrtnosti je součet denních měr úmrtnosti.

2. Registrace chovatelů

Zaregistrování činnosti hospodářství

Chovatelé, kteří začínají s chovem hospodářských zvířat, si musí nejprve zaregistrovat své hospodářství.

Každý chovatel či jiná povinná osoba je povinen zaregistrovat všechna svá hospodářství, provozovny nebo zařízení před zahájením své činnosti, a to registračním lístkem, který mu na požádání vydá pověřená osoba.

V registračním lístku je nutné vyplnit všechny požadované údaje, aby nedocházelo k záměně chovatelů nebo jejich hospodářství. Registrační lístek má část A a část B.

V části A je nutné vyplnit údaje o chovateli a jeho kontaktní osobě, zejména:

- jméno, případně jména a příjmení nebo obchodní firmu anebo název chovatele,
- identifikační číslo, rodné číslo nebo datum narození,
- adresu sídla,
- údaje kontaktní osoby: jméno a příjmení, adresu a telefonní a e-mailové spojení.

V části B vyplní chovatel údaje o každém hospodářství, zejména:

- název a číselný kód katastrálního území, popřípadě katastrálních území, v nichž se nachází hospo-

B
Informace o jednotlivých hospodářstvích nebo provozovnách

Registrační číslo	CZ	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Typ hospodářství nebo provozovny										
☐ hospodářství chovatele	☐ obchodník	☐ asanační podnik	☐ shromažďovací středisko							
☐ provozovatel jatek	☐ provozovatel líhně	☐ uživatelské zařízení								
Ulice							č.p.(č.ev.) / č.or.	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Obec	_____									
Část obce	_____									
Městský obvod	_____				Městská část	_____				
Okres	_____						PSČ	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Číselný kód katastrálního území	<input type="text"/>									
Druh zvířat										
☐ skot	☐ tuří mimo skot	☐ běžci	☐ koně, osli a jejich kříženci							
☐ prasata	☐ zvíř ve farmovém chovu	☐ ryby plemenné	☐ ryby neplemenné							
☐ drůbež										
☐ kozy - systém chovu dojený					☐ kozy - systém chovu ostatní					
☐ ovce - systém chovu dojený					☐ ovce - systém chovu ostatní					

Dne: _____

Podpis: _____

Spolu s registračním lístkem posílá chovatel kopii dokladu potvrzujícího skutečnost, že je podnikatel; tento doklad nesmí být starší než 3 měsíce.

Případné změny údajů, které byly nahlášeny registračním lístkem, ohlašují chovatelé do 7 dnů ode dne, kdy k těmto změnám došlo.

Pro každé registrované hospodářství je přiděleno jedinečné osmimístné registrační číslo hospodářství. Oprávněný pracovník ČMSCH zaregistruje přidělená čísla v centrálním počítači současně s názvem a adresou chovatele i všech jeho hospodářství včetně příslušné kontaktní osoby, telefonního a faxového

2. Vzor oznámení o ukončení činnosti chovatele, obchodníka, provozovatele jatek, asanačního podniku, shromažďovacího střediska, uživatelského zařízení, provozovatele líhně

Jméno, případně jména a příjmení nebo obchodní firma anebo název:												
Identifikační číslo, nebo nemá-li identifikační číslo, rodné číslo, nebo nemá-li rodné číslo, datum narození												
Trvalý pobyt nebo sídlo (adresa):												
Jméno, případně jména a příjmení kontaktní osoby:						Telefon1:						
Kontaktní adresa:						Telefon2:						
						Mobilní tel.:						
						Fax:						
						e-mail:						
Registrační číslo hospodářství nebo provozovny, kde byla činnost ukončena											druh zvířat	
1												
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												

VDne: Podpis:

spojení a e-mailové adresy za účelem jednoznačné identifikace jednotlivých chovatelů.

Ukončení činnosti hospodářství

Ukončí-li chovatel na některém evidovaném hospodářství činnost, oznámí tuto skutečnost pověřené osobě do 7 dnů ode dne, kdy k této skutečnosti došlo, a to oznámením o ukončení činnosti.

Při převodu hospodářství na jinou právnickou nebo fyzickou osobu zašle původní chovatel oznámení o ukončení činnosti spolu s registračním lístkem nového chovatele.

3. Systém ústřední evidence drůbeže a podklady pro její vedení

Povinnosti chovatelů:

1. evidovat všechna svá hospodářství spolu s identifikačními údaji o své osobě a veškeré změny nastalé po dni zaevidování,
2. vést v registru drůbeže údaje stanovené vyhláškou a uchovávat je nejméně po dobu 3 let ode dne posledního záznamu,
3. předávat správné a úplné údaje stanovené vyhláškou,
4. oznámit ukončení své činnosti.

Podkladem pro vedení ústřední evidence drůbeže u chovatelů kuřat chovaných na maso jsou:

- registry drůbeže v hospodářství,
- hlášení o stavech drůbeže,
- hlášení o počtu dovezené nebo přemístěné drůbeže.

Registr drůbeže v hospodářství, v němž jsou chována kuřata chovaná na maso

1. Pro každé hospodářství, v němž je chováno hejno větší než 500 kusů kuřat druhu kur domácí (Gallus gallus) chovaných na maso, vede chovatel registr drůbeže v hospodářství pro jednotlivé haly, a to v listinné podobě nebo elektronicky formou počítačové databáze.

2. Na každém registru drůbeže v hospodářství musí být na titulní straně uvedeno:

- a) jméno, případně jména a příjmení nebo obchodní firma anebo název chovatele,
- b) registrační číslo hospodářství,
- c) adresa hospodářství,
- d) druh a kategorie drůbeže, pro který se vede registr drůbeže v hospodářství,
- e) celkový počet hal,
- f) označení haly, pro kterou je tento registr drůbeže v hospodářství veden,
- g) využitelná plocha, kterou se rozumí plocha se stelivem, kdykoli přístupná kuřatům chovaným na maso, v m²,
- h) vyznačení maximální přípustné kapacity haly v kg živé hmotnosti kuřat chovaných na maso,
- ch) uvedení hybridu nebo plemene naskladněných kuřat chovaných na maso, je-li známo.

REGISTR DRŮBEŽE V HOSPODÁŘSTVÍ

Registrační číslo hospodářství: CZ

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....
Název chovatele (jméno a příjmení)

.....
adresa hospodářství

Druh drůbeže:.....

Kategorie:.....

Číslo haly:

--	--

 Využitelná plocha (m²):

--	--	--	--	--	--	--	--

Maximální přípustná kapacita haly v kg živé hmotnosti:

--	--	--	--	--	--	--	--

Hlášení o stavech drůbeže v hospodářství, v němž je chováno hejno pro výkrm, včetně kuřat chovaných na maso, nebo hejno pro odchov

Hlášením o stavech drůbeže zasílá chovatel pověřené osobě s údaji o:

- druhu drůbeže,
- způsobu chovu,
- kategorii,
- počtu hejn a kapacity

při zaevidování hospodářství a při jakékoli změně těchto údajů.

Chovatelé kuřat chovaných na maso s hejnem větším než 500 ks zasílají i údaj o maximální přípustné kapacitě jednotlivých hal v kg živé hmotnosti kuřat. Pokud chovatel zamýšlí u kuřat chovaných na maso využít hustotu osazení vyšší než 39 kg/m², přikládá též kopii rozhodnutí krajské veterinární správy o povolení chovu kuřat chovaných na maso se zvýšenou hustotou osazení.

Hlášení o počtu přemístěné nebo dovezené drůbeže

4. Vzor hlášení o stavech drůbeže v hospodářství, v němž je chováno hejno pro výkrm nebo odchov

Chovatel:

Hospodářství: Registrační číslo hospodářství: CZ

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Druh drůbeže	Kategorie	Způsob chovu	Počet hejn	Maximální kapacita	Označení budovy <small>(vyplňuje se u kuřat chovaných na maso)</small>		Intenzita chovu <small>(vyplňuje se u kuřat chovaných na maso)</small>		
					Číslo budovy	do 33 kg/m ²	do 39 kg/m ²	do 39-3 kg/m ²	

V Dne: Vyhotoval:

V případě přemístění drůbeže z jiného členského státu nebo dovozu drůbeže ze třetích zemí oznámí chovatel pověřené osobě tyto údaje:

- počet přemístěné nebo dovezené drůbeže,
- její původ,
- datum přemístění nebo dovozu,
- druh přemístěné nebo dovezené drůbeže,

a to zasláním kopie potvrzení o původu nebo kopie dokladu, který potvrzení o původu nahrazuje, vždy do 30 dnů ode dne přemístění nebo dovozu.

Jako náhradní doklad může chovatel zaslat hlášení o stavech drůbeže, kde vyplní požadované údaje z potvrzení o původu drůbeže.

4. Termíny používané při vedení evidence drůbeže:

Druh drůbeže:	NTS	pro nosný typ slepic
	MTS	pro masný typ slepic
	K	pro kachny
	H	pro husy
	KR	pro krůty
	PRN	pro perličky
	QB	pro bažanty
	QK	pro kachny divoké
	QO	pro orebice
	QR	pro koroptve
	QP	pro křepelky

Kategorie užití mláďat:

F	pro drůbež určenou k produkci konzumních vajec
V	pro drůbež určenou k výkrmu či vykrmenou drůbež
RCH	pro drůbež určenou do rodičovského chovu
PRCH	pro drůbež určenou do prarodičovského chovu

Jako **počáteční stav** se uvádí stav drůbeže na konci minulého období.

Naskladnění: - datum a množství drůbeže zastavené v daný termín na halu, registrační číslo líhně či hospodářství, ze kterého byla drůbež dodána (i v případě vlastní líhně či přesunu z jiné haly v hospodářství).

Vyskladnění: - v případě dodávek na porážku se uvádí datum dodávky, počet kusů a registrační číslo jatek,
- v případě úhynů se uvádí jedním datem (konec měsíce) úhyny za celý měsíc a registrační číslo odebírajícího asanačního podniku, případně jiné číslo povolení likvidace uhynulé drůbeže (vlastní spalovna apod.)
- v případě drobného prodeje se uvádí jedním datem (konec měsíce) prodej za celý měsíc a použije se kód 73.

Konečný stav: uvádí se stav na konci sledovaného období.

5. Adresa pracoviště pro vedení ÚED:

Mezinárodní testování drůbeže, státní podnik

Ústrašice 63
390 02 Tábor

tel.: 381200322

fax.: 381200319

e-mail: simonazimova@volny.cz